

LEGATIO ROMAM
MARCHIONIS LAVARDINI,
ET OB EANDEM
REGIS CHRISTIANISSIMI
C V M
ROMANO PONTIFICE
DISSIDIUM.

Vbi agitur de Iure, Origine, Progressu,
& Abusu Quarteriorum Franchi-
tiarum seu Asyli, &c.

Et

Refutantur Rationes à Lauardini Aduoca-
to productæ, in Libello Gallico,
cuius initium.

Si l'Auteur, &c. Anno 1688.

Anno recuperatæ Salutis
MDCLXXXVIII.

PRÆMONITIO .

*Monemus , ne quisquam religioni ducat
lectionem huius libri , quamvis non præse-
ferat nomen Auctoris , Typographi , Loci
aut Ordinarij approbantis . Verè namque
in lucem prodit Superiorum permissu , &
cum facultatibus requisitis . Oportuit tamen
ea nomina taceri ob rationabilem causam .*

AD LECTOREM.

Nondum calamum posueram, quando noua scribendi causa se offert ex militari Marchionis Lauardini Oratoris Gallici Romam ingressu, quo non urbem tantum, sed Europam omnem nouo exemplo, inusitatoque concussit. Hellenus Principum Legatos, quippe pacis administratos Mercurio similes vidimus; hodie Martem induerunt, armatosque se ostentant, caduceo in gladios mutato. Erit ergo, quem cupido incessat causas, modumque rei perdiscendi, quæ omnium oculos perstrinxit; & posteritas quoque gratiam habebit, tam noua & grande periculum minantia ingenuè narranti, nam hæc causa scribendi mihi fuit; cum enim præuiderem pro partium studiis calamo pugnatum iri; ego, qui ueritati unice me addixi, nec ab alio gratiam expecto; statui arenam occupare, & candida, liberaque affectibus narratione, trophæum ueritati figere. Video Galliam, Romamque collidi, maximum uidelicet Regum, cum maximo Pontificum; istum innocentia tutum, illum potentia, fortunaque sua nixum: utri victoria cedit, incertum mortalibus, & in arcana Diuinitatis repositum; nec enim semper aut potentior causa, aut melior uicit. Ego, si ex uotis decidi res possit, pacem utrinque optauerim. Ceterum utcunque id cadat, narrandi, quam augurandi peritior rem totam à suis principibus euoluam. Video quidem iam aliorum calamis hoc argumentum libatum esse, ac præsertim nupera scriptione, qua Pontificis Innocentij XI. Bulla contra Lauardini Apologiam defenditur, Italico sermone, idque tam facundè, solideque, ut nihil habuerint Aduersariorum, quod responderent, contenti solum silentio ac pudore cladem fateri. Prodiit quoque alia scriptio.
Galli.

Ad Lectorem .

(a) Gallico sermone, qua Talonij Regü Aduocati Declamatio iniurijs plena, egregiè refutatur. Ego ne quid superfit veritati noxium, Libellum Galli cuiusdam anonymi conuincere aggredior, quo Lauardini Apologiam sustentant, inani consilio, si clamores excipias, Tartarorum videlicet more, quibus strepitus pro pugna est. Et tamen quia multis abundat, qua: aut lenocinio Gallici sermonis, aut specie veritatis incautos fallant, confutandum suscepi. Quod si aliquis opponat mihi, nihil mea interesse, quid Romam inter, Galliamque agitetur, nec mearum esse partium, hoc certamen dirimere, confestim respondebu, quod olim, inque simili causa ex siluis suis respondit Hieronymus: (b) Canes latrant pro Dominis; tu non vis me latrare pro Christo? mori possum, tacere non possum. Sed age rem ipsam aggrediamur.

DE

(a) Titulus libelli Gallici est: Refutation d'un libelle Italien &c. Anno 1638. (b) S. Hieron. l. 3. contra Rufin.

DE IVRE, ORIGINÈ,
PROGRESSV ET ABVSV

Quarteriorum Franchitia-
rum feu Asyli, &c.

S V M M A R I A .

1. Legatos Iure Gentium inuiolabiles esse, nec subiacere Iuri Talionis; non tamen Iure Asyli gaudere.

2. Infiniti ex hac Immunitate abusus. Asylorum & immunitatum (quas Franchitias & Quartierios vocant) Història Chronologicè, fusè que exponitur, ac validissimè concluditur, hanc Immunitatem à Principibus Legatis iniuste usurpari, nec vnquam à Summis Pontificibus toleratam esse.

3. Innocentiù XI. contra Franchitias Edicta, & quas ob causas?

4. Reges omnes Innocentiù Diplomati acquiescunt sola Gallia reluctante. Ingressus Romam Marchionis Lauardini.

5. Lauardinus Excommunicationem incurrisse declaratur. Pontificis moderatio.

6. Respondetur ad Libellum Anonymi: & primò ostenditur, nullam Lauardino ab Innocentio XI. Pontifice Maximo iniuriam factam.

7. Nihil contra Iura Legatorum actum esse, cum Pontifex Lauardinum pro Legato non habuit.

8. Romam esse communem Patriam, sed non ided Lauardinum aliter à Pontifice excipiendum fuisse.

9. Magna esse Gallorum in Ecclesiam Romanam merita, sed non minora Ecclesiæ Romanæ in Gallos.

10. Refelluntur, quæ de ignorantia Diplomatis Pontificiù Gallus enarrat.

2 De Abusu Franchitiarum

11. An Lauardinus sine debita forma Excommunicationis subiectus fuerit?

12. An verum sit, Reges præsertim Galliæ, eiusque Ministros excommunicari non posse?

13. Cur non ipso Pontificatus sui initio Asyla, & Immunitates Legatorum Innocentius deleuerit?

14. An verum sit, Lauardinum verbis Bullæ comprehensum non esse?

15. Nihil obstare exemplum Sixti V.

16. An Innocentius ex voto Cardinalium Bullam ediderit.

17. An in causis temporalibus locus sit Excommunicationis? & quid de minis & periculis à Lauardino declamatis?

18. An excusari possint, quæ Romæ Lauardinus commisit?

19. An consultius sit Asyla Ecclesijs adimere, quam Palatjs Legatorum?

20. An Pontifici Romano scandala adscribi possint à Lauardino narrata?

21. An Lauardinus excusari possit exemplis S. Ludouici, & Philippi Pulchri, quos spreuisse Censuras dicit?

22. Refelluntur, quæ de sacro in Gallijs fœdere Pontifici opponuntur.

23. An verum sit, durius cum Lauardino actum, quam cum aliorum Principum Legatis læsæ Maiestatis reis?

24. An Pontifex debuerit abstinere Censuris, quia istarum vsus sæpè noxius?

25. An verum sit, Cardinalium vota, qui Bullæ subscripserunt, esse subreptitia?

26. An Pontifex Innocentius ex Consilijs pendeat Religiosorum ignorantium, & minorum, ut vocat, Prælatorum?

27. Refelluntur, quæ Lauardini Aduocatus pro quatuor Propositionibus narrat.

28. An

28. *An Bullæ Pontificiæ Legatos non liget, quia Personam Regis repræsentant?*

29. *An Præscriptio Lauardinum iuuet?*

30. *An Pisana conuentio?*

31. *An Pontifex Innocentius malè in Gallos animatus fit?*

32. *Quo animo Pontificem esse oporteat, si armis Galli experiantur?*

I.

P Rincipum etiam hostium Legatos immunès sanctosque esse, nec posse iniurijs violari res certa est, ac omnium Gentium exemplis, vsuque, recepta; nec aliud magis omnium populorum abominatione ac probro damnatum, quàm Legatos contumeliâ affecisse. Id verò tam notum est, vt rationibus & exemplis etiam Barbarorum supersedeam. (a) Sed nullibi magis vt Romæ florente Republicâ, Legatorum immunitas valuit, adè vt etiam seditiosis, & clandestinis consilijs imperium turbantibus parcerent, contenti eos obseruare, aut finibus proscribere, aut hosti, à quo missi erant, ad poenam remittere. Vnde communior Politicorum sententia est, in Legatos etiam periculosa molientes, animaduerti non posse; alioquin si nulla Legatis impunitas, quàm innoxijs, quid plus illi haberent, quàm reliquum vulgus mortalium? nec vnquam ratio & prætextus Principi deesset Legatum persequendi, præsertim quia Legatus Principem repræsentat; vnde quantacunque Legati sit culpa, Principis dignitati nocere non debet, quandiu hic ratam non habet. Abundantque exempla maximè Romanorum, qui nulla delicti specie, vt Legatum punirent, permoue-

A 2 ripo-

(a) Vide Grotium de Iure Pacis & Belli l. 2. c. 18. & L. si quis ff. de Legation. Ioseph. histor. antiq. lib. 15.

ri poterant, iuris Gentium reuerentiâ. Insigne huius rei documentum apud Liuium. (a) Tarquinij Româ proscripti Legatos miserant, qui à Senatu Regios thesauros repeterent; præualuitque sententia, vt omnia redderentur; interim Legati nobilium animos pertentant, corrumpuntque; & dies condita, quâ Tarquinij in urbem reciperentur. Coniuratio ad Senatum delata; rei in vincula coniecti, securique percussi. *De Legatis*, inquit Liuius, *parùm addubitatum est, & quamquàm visi sunt commisisse, vt hostium loco haberentur, ius tamen Gentium valuit.* Dion quoque in excerptis Legatorum: *Cum iuuenes quidam Legati à Carthagine Romam venissent, ibique contumeliosè quædam fecissent; missi sunt Carthaginem, traditique Carthaginensibus, ab his verò nihil ijs nocitum.* Tertio bello Punico Consules cum exercitu in Affricam missi sunt, iussique æmulam Imperij solo æquare. Romanos cum classè apulso, Legati Carthaginensium in castris adeunt, auditoque Senatûs mandato, plenam doloris, querelæ, indignationis, contumeliæque orationem effundunt, reuerentiæ obliti, & insultantibus potiùs quàm rogantibus similes; quibus Consul Censorinus: *Excedite castris incolumes, nam adhuc Legati estis.*

Addit Grotius, ne quidem iure Talionis violari Legatos posse: ius enim Gentium non solum cauet dignitati Legatum mittentis, verùm etiam securitati ipsius Legati (alioquin nemo velit officio fungi, si tutus non sit) & ideò iure Gentium, non solum cum Principe, verùm etiam cum eius Legato tacitè contractum, pactumque videtur; sicque non quidem Principi fit iniuria, si iure Talionis Legati malè habeantur, sed ipsis Legatis, quippè innocentibus, nec culpa Principum obnoxij. Non desunt quidem exempla Legati, malè accepti, habitique iure Talionis,

(a) Liu. l. 2.

nis, sed quod flagitium exemplis vacuum? Planè si meliorum Principum, & Rerumpublicarum exempla consulas, Romanæ præsertim (apud quam summa cura publicæ, inuiolataque fidei) videbis nihil in Legatos Talionilicuisse. Narrat Appianus *de Bello Punico*, Romanorum Legatos malè à Carthaginensibus habitos esse, cumque vrgeretur Scipio, vt eodem iure Punico Legati, qui in castris erant, haberentur; respondisse: *Nihil quod Romanorum institutis indignum sit, fieri patiar.* Iidem Pœni à Romanis ingenti clade acceptâ petendæ paci consilia agitabant, sed nemo Romam ire ausus, quòd timerent, ne eodem modo eorum Legati acciperentur, quo ipsi Romanos accepissent, iniectis Consuli Cornelio Afinæ catenis, solus Anno fiduciâ Romanæ virtutis profectus est; & cum sermonè de finiendo bello cum vtroque Consulum sereret, eique Tribunus militum diceret, posse illi meritò euenire, quod Cornelio accidisset: (a) Consules Tribuno tacete, iusso: *Islo metu, inquit, Anno fides Ciuitatis nostræ te liberat.* Planè Romana fides cò Imperium proeuit, quò Politicorum nostræ ætatis artificia nunquam peruenère, Deo etiam in hostibus suis virtutem amante. Eadem Venetorum Reipublicæ magnanimitas. Selinus II. Marcum Antonium Barbarum Venetorum Legatum custodiæ tradiderat; postea alium Legatum Venetias misit Cypro repetendæ, aut si Senatus abnueret, denuntiando bello. Is cum paria formidaret, magnificè à Venetis responsum: *Non esse morem Reipublicæ, vt Iura Gentium in Legatis violari permitteret.*

Eâdem immunitate gaudent comites & vasa Legatorum, vnde in antiqua feccialium forma hæc habebantur: *Rex facis ne me tu Regium nuntium Populi Romani Quiritium, vasa, comitesque meos?*

(a) Valerius Maxim. lib. 6. c. 6.

Frustra enim esset immunitas Legatis data, si à Comitibus, rebusque eorum vis non abesset, sine quibus vita dignitasque Legatorum esse non potest.

Ius Asyli domibus Legatorum, pro omnibus, qui illuc confugiunt, planè iuris Gentium non est, nec ullæ Leges de hac re ostendi possunt: imò iuri gentium repugnat, delicta reosque impunè ferri, maximo publicæ quietis damno. (a) Iura Gentium omnibus communia sunt, at tale non hoc est ius Asyli, nam nec Parisijs, nec in alijs quàm plurimis Aulis locum habet; idque etiam Grotius fatetur, & Vvicquefort in Tractatu Gallico, quem de Iure Legatorum scripsit. Alioquin maior Legatorum Palatijs, quàm ipsis Ecclesijs immunitas esset, in quibus non omnibus flagitijs Asylum patet. Aliæ quoque exceptiones sunt, quibus hæc Legatorum immunitas restringi debet, & quas postea recensebimus.

II. Cæterum, ut fieri amat, hoc immunitatis Privilegium infinitis Abusibus corrumpi cæpit, Romæ præfertim, ubi tot Asylius aperitis, quot Legatorum Palatijs, adiectisque insuper ingentibus vrbis Regionibus, quæ Palatijs adiacent; tota serè Roma in Asylum, aramque impietatis transijt, nullum enim tam atrox facinus, cui non Arx & securitas in aliquo Legatorum Palatio, aut si non omnia scelera Palatium caperet, non in vastis areis, vicisque Palatio confinibus. Crederes reuixisse Romulum, qui beneficio Asyli vacuam urbem Latronibus populauit. Romani Pontifices cum non possent domi suæ, in ipsaque Regia, & Metropoli Christianæ Religionis exultantem & impunitam impietatem ferre ingenti Fidelium scandalo, qui videbant plus Romæ flagitijs licere, quàm alibi gentium; idque ignauiam Principis dicerent; conati sunt licentiam repetitis edi-

(a) Grotius de Iure Pacis & belli l. 2. c. 18. n. 8. M. de Vvicquefort nell' Ambassadeur Se. 2. 18.

ediſcoercere, ſinemque abuſibus ponere.

Id verò vt ſe habuerit, alius repetendum duxi, baſin enim ac fundamentum totius rei complectitur. Obſeruandum igitur eſt, Ius Aſyli antiquiſſimum eſſe, & quamuis primò immunitas Aſyli quibuſdam tantum Ciuitatibus, ſacriſque locis conceſſa fuerit, vnde in antiquiſſima Iudæorum Republica *Ciuitates Refugij*, in Athenienſi *Arum miſericordiæ* (a) legimus; paulatim tamen, vt fieri amat, ipſa Immunitas ad eò extendi, proferrique cæpit, ac in abuſum verti, vt ad quamlibet Cæſarum ſtatuam Aſylum metarentur; nec perditis hominibus, ac vltimum ſupplicium meritis, promptius remedium eludendæ Iuſtitæ, quàm ſi Cæſaris imaginem amplecterentur; hanc verò ſcelerati quique in ſinu geſtabant, vt præſtò eſſet, quò poſt delictum confugerent. Quantum hæc licentia proceſſerit, eleganter Tacitus deſcribit. (b) *Inſidebat*, inquit, *detrimento cuique licentia impune probra, & inuidiam in bonos excitandi, arrepta Cæſaris imagine; libertique etiam ac ſerui Patrono, vel Domino cum voces tum manus intentarent, vltro metuebantur. Igitur Caius Ceſtius Senator diſſeruit: Principes quidem inſtar Deorum eſſe, ſed neque à Dīs niſi iuſtas ſupplicum preces audiri. Abolitas Leges & funditus verſas, vbi in foro, in Limine Curix ab Annia Ruffina, quam fraudis damnauiffet, probra ſibi, & minæ intendantur, neque ipſe audeas iure experiri ob effigiem Imperatoris oppoſitam. Credas Tacitum hōiernum Romanæ vrbis ſtatum deſcripiſſe, ſi quod ille de Principis imagine, tu de Principis Legato dicas. Ex hoc more ad ſtatuas confugiendi ortum prouerbiū: *Statuam amplecti*. Philoſtratus de ſtatu Tiberij: (c) *Impietatis damnatus quidam fuit, quod ſeruum**

A 4

ſuum

ἰλιθωαὶς Pausan. in Attic. lib. 1.

(b) Tacitus in Annal. 13. (c) Philoſtr. 11.

suum verberasset, qui drachmam argenteam Tiberii imagine signatam habuisset. Sæpè à Senatu, ac Cæsaribus (a) Romæ laboratum est, vt hanc corruptellam delerent, extantque adhuc Principum Leges, huius testes licentiæ, & edicta quoque pœnis armata. Nam primò causa illius, qui ad statuam confugerat, statim à Iudicibus examinabatur; si noxium reperissent, duplici pœna castigabant, & quòd deliquisset, & quòd statuam profanasset scelerato amplexu, ac velut criminum protectricem. Id ex Tacito patet, alijsque locis ad marginem supra notatis. Deinde inualefcnte abusu, non tantum Principum statuz, verum etiam ipsa Deorum templa criminosis sublata, adeò vt Suetonio, Tacitoque Auctoribus Senatûs Consulto decretum fuerit, totâ Græciâ noxum tantum Delubris ius Asyli permittendum esse. Quod si tanta cura fuit Idolorum cultoribus hoc malo urbem liberandi, quanta Pontificibus esse debuit, quibus necessitas incumbit efficiendi, vt Roma non solum innocens sit, sed etiam sancta? Distinguan per annos, quid in hac re singuli Pontificum effecerint, vt tantò claritas constet, quàm recens sit abusus magis quàm Priuilegium, quod Gallici Oratores tanto conatu, tantâque offensione Orbis Christiani sibi vsurpare contendunt.

Anno ergo MCCLX. Electus est Urbanus V. quo tempore Cardinales ius Asyli vsurpabant; at Urbanus penitus sustulit: id ei Petrarcha his verbis gratulatur: *Audiebam te licentiam pestilentem salubri falce rigoris æquissimi præcidisse, illam dico, quæ scelestos homines grauissimis facinoribus perpetratis ad Cardinalium domos fugere solitos Legum modis, ac digno supplicio eximebat. Vbi aduerte, Urbani tempestate hunc abusum solis Cardinalium ædibus*
con-

(a) V. L. I. C. de his, qui ad statuam Pr. conf. l. 8. ff. de var. & extraordi. crim. l. 28. ff. de pœnis &c.

conclufum, Legatifque Principum ignotum fuiſſe; neque enim iſtos Petrarcha ſileret, & ad ſolos Cardinales abufum reſtringeret, ſi ſoli non eſſent.

Anno MDLII. Iulius III. publico edicto omnibus Baronibus, Comitibus, Domicellis, Principum, Oratoribus, Epifcopis, Archiepiſcopis, Cardinalibus feuerè prohibet, ne ius Aſy'i aut Franchitiarum uſurpare audeant, declaratque læſæ Maieſtatis reos, qui luſtitia miniſtris, ne illorum Palatia, plateasque adiacentes ingredientes, reſiſtere audeant, ac inſuper abominandum, ac deteſtabilem abufum vocat. Vbi aduerte ex hoc Iulij Diplomate conſtare Aſylum & immunitatem localem, non fuiſſe eo tempore habitam, agnitamque pro iure Regis Legatis debito, ſed pro iniuſtiſſima potentiorum inuaſione; ſi enim ius aut priuilegium eſſet Legatorum, non Comites, non Barones, non Epifcopi, & Cardinales eouterentur, & tamen æquè iſti ac Regij Legati illud ſibi vendicabant. Et qui poſſet à Iulio res *abominanda, & deteſtabilis* vocari, ſi ius, aut priuilegium eſſet? nec ullus aut Principum, aut Legatorum de iniuria conqueſtus eſt, aut Diplomati aduerſatus; quod manifeſto argumento eſt, non habuiſſe illos pro iure aut priuilegio Legatis debito, alioquin ſi iura, & priuilegia ſua violari crederent, nunquam id ferrent, aut ſaltem non ſilerent. Præſertim cum Iulius ipſo anno vulgati Diplomatis cum Henrico Galliz Rege pacem inuiſſet; quis verò credat uoluiſſe recentem pacem turbare, uolatis Galliz Legatis, eorumque priuilegijs? Illud quoque pro Iulij, aliorumque Pontificum Diplomatibus diligenter notandum eſt, in præfati Iulij III. Pij IV. Gregorij XIII. & Sixti V. Bullis non reperiri uocem *Quartiorum*, ſed tantum *Franchitiarum*: Illa enim magis exprimit nouellum ius Aſy'i, quod à paucis annis Legati uſurparunt, quodque pro Legatorum arbitrio

plu-

plures plateas, ædesque complectitur, ex quibus facile paruam aliquam Ciuitatem componas.

Anno MDLXI. Octo videlicet annis post Iulij Diploma, aliud à Pio IV. in eandem sententiam vulgatum est, quo omnibus Cardinalibus, Oratoribus, ac Magnatibus Romanæ vrbis prohibetur, ne Asylum, aut receptaculum delinquentibus præbeant, neue, ædes suas, aut alia quacunque loca Franchitias appellare audeant. Appellatque hunc Franchitarum abusum rem pessimi atque perniciosi exempli; enormem, & detestandam. Vbi iterum obseruatur, fuisse hoc Asylum non à solis Principum Legatis tanquam ius aut priuilegium proprium, sed passim à Potentioribus, vt in rapto fieri solet, occupatum. In eodem Diplomate Pius testatur hanc ipsam immunitatem, seu Franchitiam non ab ipsis Cardinalibus, aut Oratoribus rtpotè modestis, & Iustitiæ cultoribus, sed plerumque ipsorum familiarium culpa, & facto processisse. Non ergo hoc ius fuit aut priuilegium (id enim primò, præcipuèque Dominis competeret) sed famulantium vsurpatio & violentia. Neque hic quoque vlla Legatorum querela, aut indignatio legitur, quasi iniuriam paterentur. Idem Pius *Anno MDLXV.* Grauiter contra aliquorum Cardinalium, Magnatumque licentiam in Consistorio inuectus est reos suis ædibus receptantium: protestans, id nupero Diplomati suo aduersari, seque, omissis legibus, edictisque iam tandem ad facta, & pœnas processurum.

Anno MDLXXIII. Hoc est, duodecim annis post Pij edictum, Gregorius XIII. Iulij, & Pij Edicta, pœnasque confirmat, & Franchitias non à solis Principum Oratoribus, sed primo loco à Primatibus, & Cardinalibus, ac deinde à Principum Oratoribus vsurpatas esse testatur, non ergo hoc Legatorum priuilegium fuit, sed Cardinalium & Præpotentium vsurpatio,

patio, quos Legati imitati sunt æmulatione auctori-
tatis, atque vt fieri folet, exemplo in alios aliòsque
grafsante.

Anno MDLXXXV. Sixtus V. fimili omninò Con-
stitutione Franchitias, feu ius Afyli perſecutus eſt,
declarauitque priorum Pontificum Bullas, pœnaſque
inſiſtas non tantum comminatorias fuiſſe; quique
illas transgredenter, non ſolum ficto, ſed vero
Maieſtatis delicto obſtrictum iri. Poſt Sixti Diplo-
ma vſque ad Vrbanum VIII. non extant aliæ de hac
re Pontificum Constitutiones; nam cum lex iuſta
eſſet, & Sixtus in iis præfertim, quæ ad Iuſtitiam,
quietemque publicam pertinent, nemini parceret, nul-
lo plebeiorum aut Magnatum discrimine; credi om-
ninò debet ius hoc Afyli penitus proſtigatum eſſe.
Sanè Traianus Boccalinus (a) in ſuis ad Tacitum
Commentarijs (vixit Boccalinus ſub Paulo V. quin-
decim circiter annos poſt obitum Sixti) teſtatur, poſt
tempora Gregorij XIII. quando non Cardinales tan-
tum, Magnatesque, ſed ferè nobilium quilibet ius Afy-
li ſibi vendicabat, hunc abuſum ita ſublatus eſſe, vt
Domui Dei plena ſecuritas redderetur, & Scelerati
vbique ac nulla locorum exceptione punirentur. Vbi
obſerua, abuſum hunc Afyli ex nullo iure Legato-
rum proueniſſe; ſed ex promiſcua Magnatum, ac No-
bilium licentia. Haud equidem ignoro, etiam poſt
Sixti Constitutionem huius mali ſcintillas aliquas
micuiſſe reis in Magnatum Palatijs impunitatem
quærentibus; ſed non ideò ſecuri erant, quippe Mi-
niſtri Iuſtitia omnes vias, areasque Legatorum Pa-
latijs contiguas percurrebant, nullo obſiſtere & re-
pugnare auſo; idque ex publicis monumentis, & ta-
bularijs conſtat, in quibus quàm plurima huius rei
exempla occurrunt.

Anno MDCXXVI. Cum iterum aliquæ huius abu-
sus

(a) Boccalinus Commentarijs in Tacit. lib. 3. fol. 219.

sus reliquæ gliscere inciperent, Urbanus VIII. Iulij, aliorumque Pontificum constitutiones renouat, additâ etiam pro qualitate delicti pœnâ mortis, in omnes quotquot Iustitiæ effugiendæ causâ in Baronum, Cardinalium, aut Legatorum ædes se reciperent, eorumque nomen inuocarent. Repetitum fuit hoc editum Urbaniâ Romanæ vrbis Gubernatore Racagna anno 1634. Pontifice id ipsum per Chirographum vigente.

Anno MDCXLIII. Sub eodem Urbano ingenti diffidio inter Hispanicum Oratorem Marchionem (a) de los Veles, & Lamecensem (b) Episcopum Lufitanix Legatum exorto, totâ nocte Hispanici, Gallicique Oratoris (ad quem se Episcopus receperat) Palatia militaribus manipulis, excubijsque obseruata sunt. Imò Hispanico Oratore ad ædes Cardinalis Albernozii deuecto consultandi causâ, alia militum Centuria, custodiendo Palatio Cardinalis à Pontifice missa: nec tamen vlli Legatorum in mentem venit, quamuis Palatia sua militaribus custodiis obsepta viderent, vt de violata Legatorum immunitate conueniri auderent.

Anno MDCXLIX. Innocentio X. Pontifice, cum duo (c) Sicarij per hortos Quirinales totidem nobiles Neapolitanos interemissent, peractoque homicidio Oratoris Gallici Palatio se abdissent; immissi continuo cum militum Centuria Satellites, ingressique Palatium Sicarios ad supplicium eduxere, Gallico Legato ne verbo quidem auso repugnare. Denique non tantum ex quàm plurimis exemplis, actisque & Protocollis, ac Tabularijs publicis; sed etiam totius Romæ testimonio certum, notoriumque est, sub Urbani & Innocentij longis Pontificatibus liberum fuisse Iustitiæ cursum, nulloque immunitatis aut

(a) Marchese de los Veles. (b) Monsig. Vescouo di Lamego. (c) Balli de Valences.

aut Afyli prætextu impeditum; imò sub irfius Alexandri VII. initijs, quid hæc Legatorum immunitas & Afylum, feu Franchitiæ efferent, Romæ ignorantum efferent.

Anno MDCLV. Succiaz Regina ingenti Magnificentiâ Romæ excepta, ac omnibus regijs honoribus culta cum Palatium Farnesium, quo postea Galliz Legati vfi sunt, ad habitandum delegiffet; nunquam de hoc Afylo aut immunitate postulanda cogitavit, quamvis Regina efferent, nec etiam anno 1659. quando Romam reuerfa efferent. Licet postea anno 1668. tertio Romam delata; cum videret hanc immunitatem à Legatis prætendi, ipfa quoque eodem iure frui voluerit.

Anno MDCLXIV. Conuentio Pisana inter Pontificem Maximum Alexandrum VII. & Regem Christianiffimum Ludouicum XIV. inita efferent, litesque vtrunque compositæ, quæ ob violatam (a) Ducis Crequij Gallici Legati Personam insolentiâ Corsicæ militiæ magna Italiæ mala minabantur, & quamvis ea conuentio non admodum læta fuerit Apostolicæ Sedi, in ea tamen maximè, clarèque eluxit, quantum Galliz Legati ab ea immunitate, ac iure, feu priuilegio Afyli abfuerint, quod modò minaciter, impensèque postulatur. Cum enim Galliz Legatus iniuriam à Corsis acceptam vehementer amplificaret, eamque reparari enixiffimè peteret, inter alios pacis articulos à Principe Matthia fratre Magni Etruriæ Ducis Romam transmissos is etiam fuit: *Vt ad maiorem Gallici Legati securitatem, non amplius Apparitoribus seu satellitibus, militibusque licentiâ permetteretur Farnesium plateam (in qua Legati ædes) obeundi.* Ad quem articulum (vti ex Tabularijs & documentis Secretariæ Statûs constat) nomine Pontificis responsum efferent: *Non posse in hanc*

con-

(a) Duce di Crequi.

conditionem nulla ratione consentiri; curaturum tamen Pontificem tam Gallico Legato quam eius palatio familiaeque eam obseruantiam, cultumque exhiberi, quem in alijs Principum aulis mos sit Legatis praestari. In quem locum Auctor Historiae super hoc argumento Typis vulgatae hunc Commentarium scripsit: Platea, aequae Farnesiae immunitatem, quod attinet; non potuit illa à Pontifice cedi; quid enim id aliud esset, quam Pontificem Dominium ac Iurisdictionem abdicare, & illius Urbis partis & quam plurimum locorum, quae ab alijs Legatis Romae obtinentur, quasque exemplo Gallici Legati aequae exemptas, immuneque ac Pontifici abstractas omnes Legati velint? (a) Hæc Responsio tam æqua visa est Galliae Legato, ut postulatis absisteret, contentus in colloquio de hac re habito cum Raspono Alexandri Plenipotentiarario: *Vt deinceps curaret Pontifex debitam venerationem Galliae Legatis exhiberi, idque ut fieret, eas cautelas adhiberet, quae alijs Legatis ac praesertim Nuntijs Apostolicis adhiberi solent.* Et in articulo 9. Pisanae Compositionis inter Rasponum & Bourlemontium Pontificium; Regiumque Plenipotentiararios nullam Franchitiarum Asylue mentione, ita demum conuentum est: (b) *Serid enixèque Pontifex Maximus Ministris suis imperabit, ut Galliae Legatos ea veneratione ac honore prosequantur, quae illis debetur, qui tanti Regis, Ecclesiaeque Primogeniti, tamque à Summo Pontifice amati, cultique Personam sustinent.*

Aliquot menses post Pisanam Conuentiopem Dux Crequiùs Romam repetijt, nihilque ab eo tentatum (breui videlicet tempore, quo Romae hæsit ut videri posset immunitatem, Asylumque prætere tam ardentem ab illo prius expetitum, tamque ab Alexandro

(a) Monsig. Rasponi Anno 1663. die 3. Iunij, (b) Monsig. Rasponi M. Bourlemont Anno 1664.

dro constantèr negatum. Patet ergo ex his omnibus, quæ in Pisana Conuentione ac etiam post illam contingere, nunquam ius Afyli & Franchitarum ad principum Legatos pertinuisse; neq; enim Gallus inter alias conditiones Pontifici propositas hoc ius peteret, si iam haberet. Ille quoque loquendi modus, quo Crequius vsus est, videlicet: *Vt deinceps ad maiorem Legatorum securitatem non amplius permittantur Ministri iustitiæ Farnesiam Plateam percurrere.* His, inquam, verbis apertè Gallus confitetur noui aliquid à se peti, & hætenus Legatis inconcessum. Ipse quoque Pontifex Alexander quamuis necessitate adactus durissimis conditionibus annuisset, nec tamen induci potuerit, vt Afylo consentiret, omninò palam fecit; hoc ius ad Legatos non pertinere; qui enim Gallis negaret debita & necessaria, qui peiorum metu tam multa concesserat indebita, nec necessaria? sed & Crequius Galliæ Legatus, quando nullam amplius Afyli mentionem fecit, acquieuitque neganti Pontifici, ac dum Romam reuersus est, nullam amplius huius priuilegij curam aut desiderium præsetulit, planè ostendit, illud Legatis non deberi; alioquin si deberetur, nunquam ferret se, illo priuari, præsertim Rege iam armato, & Pontifice belli auertendi causa in omnia prono. Crequius Duci Legatione Gallica abeunti Dux (a) Chaulnes successit. Hic equidem aliqua molitus est, quibus hoc ius Afyli vindicare videbatur, sed Pontifice non solum inuito & repugnante, verum etiam liberimè omnique loco ac etiam in vicinia Palatij Farnesij (vbi Chaulnes morabatur) Iusticiam, vt postea dicitur, administrante.

Anno MDCLXVII. Clemens IX. Pontificatum adeptus est. Hic mitissimis licet moribus, ac in Galliam præsertim indulgentissimis, nunquam ta-

mca

(a) Duca di Chaulnes.

men passus est à Principum Legatis Asylum aut Franchitiàs occupari, idque Romæ notorium est: constatque ex Tabularijs & Protocollis eo tempore scriptis, in Caupona ad Gallum Farnesio palatio vicina (quam Gallia Legatus de Chaulnes incolebat) in delinquentes animaduersum esse. Non ergo sub Clementis IX. Pontificatu hoc iure Asyli & immunitatum Legati gaudebant.

Anno MDCLXX. Clemens X. in Pontificem delectus est, & hoc præsertim tempore abusus Franchitiarum apud Legatos inualuit. Hi enim non contenti hanc immunitatem & Asylum sibi arrogare, eo quoque omnes Domesticos, Familiares, Opificesque potiri volebant, quotquot Legatorum insignia, quamuis ab istorum palatijs remotissimi ædibus suis præferrent. Deinde non tantum cum Romam primum inueherentur, sed toto tempore, quo illic morabantur; haud permillum Telonarijs accedere, suoque officio fungi, magno Domesticorum lucro, sed ingenti Cameræ Apostolicæ damno: & quannis Pontifex mansuetudinis Sacerdotalis memor, ut pœnisque abstineret, semper tamen & Romæ, & in Principum aulis contra hos abusus declamatum est, adeò ut nullus legitimæ Possessionis aut præscriptionis locus esse potuerit, quippe invito semper Domino, & iuri, dominioque suo nunquam cedente; non ergo hæc præscriptio dici potuit, sed vsurpatio, quæ nunquam legitimum titulum parit, alioquin & latrocinia defendi posset, & quidquid vi aut potentiâ debilibus extorquetur. Crediderim ego, his Legatorum conatibus ansam dedisse similtates, quas cum Cardinali Alterio exercebant ob nouum edictum, quo Legati vestigalibus subdebantur; resque eò processit, ut obductâ catenâ tormentis, puluere, plumboque oneratis, actisque militum excubijs Portæ Quirinales obseruarentur.

Hæc,

Hæc, inquam, occasione crediderim, Gallum, Hispanum, Venetum, Cæfareumque Legatos (qui in communi causa velut ex condicito, vnitimque agebant) de vsurpandis, proferendisque Asylis cogitasse. En Æram, annumque natalitium istius tam recentis abusus, & quem tamen Lauardinus tam vetustum deprædicat, vt saltem antiquitate venerabilem reddat. Quamquam ne illo quidem anno dici potest fuisse natus, cum, vt supra monui, nec Possessio, nec Præscriptio nascatur, quando & quoties Dominus reclamat.

In hoc rerum statu Anno videlicet MDCLXXVI. Pontificatum iniit Innocentius XI. Prima huius Pontificis cura illa fuit, vt corruptelas Asyli profligaret, vtque tanto malo suauius mederetur, minori- que dolore, non cum Legatis, sed cum Principibus, qui illos miserant, res peragi cœpta. Istis, quàm ingentia, & quàm multa essent mala, quæ ex huiusmodi immunitatibus prouenirent, efficaciter demonstratum, ac præsertim Christianissimo Regi per Varesium (a) Pontificis Nuntium. Hic enim, vt ex epistolis liquet, quas Romam de hoc argumeno dedit, sæpè multumque cum Pompona, ipsoque Rege locutus est, euicitque validissimis rationibus, vt sæpè per Pomponam pollicitus Rex fuerit, se in hac causa non minus Pontifici, quàm alios Reges gratificaturum, nec inter istos se vltimum fore. Idemque postea Varesio Nuntio Rex ipse repetiit. Regius quoque Confessarius Pater-la Chaise Varesij rationibus se victum professus est, addiditque, Patrem Oliuam Societatis Generalem, cum sibi de hoc argumento scripisset, factum esse: *Recordari se, hunc Immunitatis abusum à paucis annis cepisse.* Hæc Regij Confessarij tam ingenua contestatio tantò pluri-

B

ris

(a) Monsig. Varesi Sig. de Pompona;

ris esse debuit, quantum ab eo profecta, qui Principis conscientiam moderabatur, & cuius partes erant non monere tantum, sed etiam vetare, quidquid animam Principis perdere posset. Quis iam non crederet, securum esse Pontificem tot Regijs promissis? & tamen mutauit aula; rescripsitque Varesius, proposuisse Regem Immunitatem tueri, & hanc inter aura reponere Galliz debita, longisque retrò annis possessa. Creditur hanc mutationem Româ ab Estreo Duce prouenisse, cui non pauca emolumenta à Delinquentium patrocinio.

Euenit interea, Apparitorem, qui ex loco haud procul Româ redierat, in platea Farnesia ab Estreo Legato detineri. Id causam Pontifici dedit, regias aures iterum pulsandi, edicendique Cardinali Rospiglioso, qui pro Estreo postulabat: *Se quidem metu peiorum conuiuere, nunquam tamen Legatos deinceps admissurum, nisi iniustissimo hoc Immunitatum iure decederent* Effecitque ut dixerat. Barbaro Venetâ legatione abeunti Zenus successerat, & Apparitores Iustitiæ ab eiusdem Legati familiaribus malè accepti fuerant, cum propè S. Marci palatium obseruati essent; continuò edictum pependit, quo percussores mortis damnabantur, & spes omnis Legato adempta visendi Pontificem, sicque Româ abcessit, deletumque eius loci Asylum, nec alius à Republica iunctus Legati dignitate.

Anno MDCLXXVII. Edictum Romæ vulgatum, quo ijs vita & bona adempta, quippe læsæ Maiestatis reis, qui ad huiusmodi Asyla perfugerent. Id postea edictum *Anno 1680.* repetitum est, sed multò quàm antè seuerius.

Anno MDCLXXIX. Cum Romæ innotuisset Legatum Parisijs venturum; per Abbatem Laurum (nam Legatus Varesius iam mortem obierat) Regijs Ministris Pomponæ videlicet Colbertoque ararij Præfecto,

fecto ; ac poftèa eius fratri Colberto Croſij ſecretario Status nomine Pontificis inſinuatum eſt , nunquam ab hoc Legatum admiſſum iri , qui non prius Aſylo ac immunitatibus cederet iniuſtè occupatis ; additæque à Lauro inuictæ rationes , ſed nihil in aula promotum .

Anno MDCLXXX. Dux Radzivilius quanquam Polonici Regni præcipuus , Regiufque Cognatus ac Legatus extraordinarius , & eo comitatu inuectus , quo principem decebat tot partibus inſignem , non tantum Aſylo ceſſit , eoque nunquam ex Regis ſui imperio uti voluit , verum etiam res & impedimenta viſitari à publicanis permisit , nullo tamen aut ſuo aut Regis dedecore ; quis enim dedecus dicat , aliena non rapere , & ſacrilegio abſtinere ?

Anno MDCLXXXIII. Diſcedente Carpio (a) Marchione ad ineundam Neapolitani Regni Præfecturam , mox vicum Plateamque Hispanicam & Palatij viciniam ſatellites percursarunt , nec ceſſatum nouo Hispaniæ Legato Marchione Cogogliudo ; nam non prius hunc Pontifex pro Legato agnouit , quàm profefſus eſſet , ſe ex Regis ſui imperio Aſylo ceſſurum .

Anno MDCLXXXVI. Romam aduenit Comes de Caſtelmaine extraordinarius Angliæ Regis Legatus , nec alia optatior Legatio , aut maior gaudio Pontificis animum impletura ; nam à centum retrò annis nullus ex Britania Legatus , quippe & rebeli , & perſecutrice Pontificis . Iam Rex ipſe Romanis genibus aduoluebatur , quid poſſet gratius euenire Pontifici ? & tamen maluit hoc etiam gaudio fraudari , quàm aliquid committere indignum Pontificis Maieſtate ac Iuſtitiz aduerſum . Indictum ergo Angliæ Legato , niſi Aſylo renuntiaret , recipi à Romano Pontifice non poſſe . Renuntiavit Legatus , ac etiam

(a) Marchefe del Carpio.

res suas obseruari à publicanis permisit, nullo Regis dedecore, quippe spontè & iusta cedentis, cum nihil aliud à Pontifice peteretur, quàm vt Regij Legati Romæ eodem iure, quo in alijs Principum aulis haberentur. Planè hac in causa non potuit maior esse aut Religio Anglici Regis, aut Constantia & Rectitudo Romani Pontificis: Quid enim Anglus petere non poterat in præmium reductæ Religionis iam centum & vltra annos Angliâ proscriptæ? aut quid maius vereri Pontifex, quàm eum offendi, è cuius manu, arbitrioque Religio pendeat? & tamen neque istum tam grandis metus, neque illum tam grande meritum ad dexteram, sinistramue permouit. Omnino fateri oportet fuisse hanc actionem magno Rege, maximoque Pontifice dignam, & parem heroicis illis, antiquisque facinoribus, quæ tantoperè in historijs decantantur. Non credidit Innocentius lucrum tam grandis Regni totque animarum Deo probatum iri, si turpi conuiuentiâ, ac modis Pontifice indignis parentur: quomodo enim turpia & indigna placere possint tam magno, tam generoso & indolis infinitè nobilis, honestæque? num ergo Omnipotentia Deum defecit, vt Regna, animasque lucrari non possit, veramque Religionem Anglis persuadere, nisi adulatione & artificijs non Deo tantum, sed quouis honesto senatore indignis? *Agat Pontifex, quæ non decent, vt Deus Anglia potiatur.* Miserum Deum! si opus habet tam sordidis consilijs, suâque Maiestate indignis! imò pereat potius Anglia; quàm vt Pontifex se ad indecora & inhonesta demittat. Quid faciunt in Cœlis tot Legiones Angelorum, si Religio florere non potest nisi humanis flagitijs? Eadem lobo, quæ Innocentio mens fuit, quando dicebat: (a) *Nunquid indiget Deus mendacio vestro, vt pro illo loquamini dolos?*

Et

(a) Iob. 13.

Et Apostolo : (a) *Non sunt facienda mala , vt eueniant bona .* Et quid sanctos & Apostolos loquor ? Ipsi quoque Ethnici hanc veritatem professi sunt . Simultas Atheniensibus cum Spartanis erat alioquin fœderatis . Athenis in senatu de bello agitatum . Themistocles senatorem petijt , cui modum in abdito patefaceret hostes profligendi : datus Aristides , cui arcanam fraudem exposuit , quâ Spartana classis incendi posset . Redijt Aristides senatu suspenso , ac magnum aliquid præstolante ; tunc ille : *Perutile est Reipublicæ Themistoclis consilium , sed minimè honestum .* Exclamauit senatus : *Quod honestum non est , non potest esse vtile .* Ita Cicero & Plutarchus narrant . Scio ætatis nostræ Politicis hæc axiomata , haud probari , quibus videlicet tota fiducia in blandiendi , fallendique artibus , nullâ curâ honesti : at ego non Politicis scribo , sed veritati , & huic tandem omnia cedent .

Anno MDCLXXXVI. Dux Estreus Galliæ Legatus repentinâ ferè morte sublatus est , voluitque Pontifex exequias paratissimè celebrari , eâdemque Pompâ , quâ Decanus Cardinalis efferrî solet ; nec ante Cadauer conditum permissum Iustitiæ Ministris , ut plateam , viciniamque Farnesiam obirent . Tantò pluris hæc humanitas Pontificis fuit ; quòd cadauer Apostolicè Nuntij , quamuis Archiepiscopi , diu Parisijs insepultum iacuit , tanquàm Parochialibus iuribus subderetur . Mortuo ergo elatoque Estreo , iussum Apparitoribus , vt plateam Farnesiam percurrerent , datæque ad Ranuccium Cardinalem Pontificis Legatum literæ , quibus iubebatur Regi factum , rationesque Pontificis exponere ; fecitque Ranuccius eâ facundiâ , momentisque argumentorum , quæ æquitas causæ merebatur , sed Rege immoto , & Legato , qui immunitatem tueretur , proficisci iusso .

(a) Ad Rom. 3.

iusso . Estreus quoque Cardinalis , qui eandem immunitatem tanquam Galliarum comprotector ambiebat , Romam excessit , delegitque villam prope Portam S. Pancratii . Hæc omnia Pontificem impulere , ut Bullam tandem vulgaret in ipso Pontificatus sui limine destinatum , retentamque , ac ab omnibus Cardinalibus , qui Romæ morabantur , subscriptam , Estreo & Madaichino exceptis , qui causas cur subscribere haud possent , se Pontifice coram allaturos spondere . Missa ad omnes Legatos exemplaria iussique Principibus insinuare . Repetebantur in hoc Diplomate superiorum Pontificum pænæ , additâ Excommunicatione maiori ipso facto incurrendam , solique Pontifici reservatâ in eos omnes , qui iure Asylæ , aut potiri , aut uti vellent ; cum enim nemo amplius superesset ex Magnatibus Pontifici subiectis , qui sibi hoc vendicaret , credidit Pontifex , non aliis armis , quam spiritualibus utendum , quibus nemo Christianorum exemptus est .

Rege interea Lucemburgo Parisios reuerso , non omisit Ranuccius apud Regem , Regiosque Ministros insistere , ne Legatum ad Pontificem mitterent , nisi iure Asylæ abdicato , alioquin nunquam Romæ pro Legato habitum iri : Idem Lauardino sæpius reperitum , ac tum præcipue , cum profecturus Nuntium Apostolicum inuiseret . Quamvis enim hic millies testaretur , se ad Pontificem gratissima afferre , ac plena reuerentiæ , semper tamen responsum est , nihil isthæc profectura , nisi Asylæ absisteret .

Sub initium ergo Septembris Lauardinus lentis itineribus Italiam versus profectus est terrestri itinere : & mari familia , cui ingens Officialium , militumque ex Gallica Classe numerus accessit . Pontifex intellecto Lauardini in Italiam aduentu , denuntiari iterum iussit Estreo Cardinali , se nunquam Lauardinum pro Legato habiturum , si iure Asylæ potiri vellet .

let: Sed & omnes Cardinales, Prælatique, quotquot Romæ agebant, iussu Pontificis moniti sunt, recordarentur Pontificij Diplomatis, quod ipsi subscripserant, quoque omni societate cum Lauardino arcebantur: quippe qui contra omnium Principum, Gentiumque iura toties recusatus, vi tamen, & in contemptum Principis Legatum ageret, seque in censuras, & anathemata sponte indueret, simulque iuxta Galliarum Conuentiones & Concordata ipsidem Censuris omnes, qui cum eo agebant, inuoluerit.

Sufficeret historica hæc enarratio, suisque annis distincta ad euertendum, quidquid pro hac immunitate tuenda Lauardinus, alique scripserunt. Id verò ut palàm fiat, iuuat aliqua obseruare.

Et primò quidem has Immunitates non posse ex iure Legatorum, aut ex Principum, à quibus mittuntur, reuerentia proficisci. Vidimus enim eas non à Legatistantum, sed ab omnibus ferè Baronibus, Magnatibus, Cardinalibus, imò, ut Boccalinus loquitur, à quouis ferè nobili occupatas esse. Qui ergo dici potest Legatis proprium, quod tam multis commune fuit? Nec potiori titulo Legati quàm alii; omnes enim vno eodemque modo vsurpabant: nec Pontifices omisissent iuris, aut priuilegij reminisci, si aliquod Legati haberent.

Secundò. Quoties Pontifices in has immunitates edictis pugnabant, nullum vnquam (excepto Lauardino) legas repugnasse, aut ius aliquod prætexuisse; quod manifesto argumento est, nunquam fuisse à Legatis pro legitimis habitas: quis enim credat ex tot Principum Legatis, suorumque iurium, etiam quæ non habent, tenacissimis, ausum neminem esse; non dicam obniti, sed ne conqueri quidem, si illis fiderent? Tacuerunt, quia nulla suppetebat ratio loquendi.

Tertiò. A Iulio III. vsque ad viuentem Pontificem,

cem, quoties scintilla aliqua micabat istarum immunitatum, toties edictis pœnisque obstitisse Pontifices; quod solum sufficeret abrumpendæ Præscriptioni: si enim mille annorum spatium nemo me invito & Iudicem appellante domum meam præscribere potest; qui poterit tantam vrbis partem tanquam amplam Iurisdictionem?

Quartò. Imò non tantum edictis Pontifices contra huiusmodi immunitates pugnârunt, quod, vt dixi, sufficeret, ne præscribi possent, verum etiam reipsâ abolitæ, sublataque; idque tum ex silentio Legatorum constat, quo Pontificiis edictis acquievêre: tum ex publicis documentis, & Protocollis, in quibus quàm plurimos actus reperire est, administratæ per Apparitores Iustitiæ, idque in iis ipsis locis, quæ modo exempta iactantur, Legatis nihil ausis repugnare: tum ex Petrarchæ, Boccacini, Patris Oliuæ Societatis IESV Generalis: imò ex totius ferè vrbis testimoniis, quæ hodieque recordatur, vsque ad Clementis X. Pontificatum liberam fuisse Romam tam turpi, noxiâque seruitute, quamvis Clemens (sive ob festam annis ætatem, siue ob similtates inter Cardinalem Nepotem, Legatosque aliis ex causis ortas) edictis, pœnisque abstinuerit; certum tamen est, grauissimè apud Principes conquestum esse, quod solum sufficeret præscriptioni truncandæ. Sed nihil æquè hanc veritatem ostendit, vt Pisana Conuentio, in qua licet Crequius Galliæ Legatus hanc immunitatem enixissimè peteret, eamque nouam, & insolitam esse fateretur; licet Pontifex Alexander temporum acerbitate durissimas condiciones acciperet; nunquam tamen immunitas impetrari potuit: cessitque Legatus, cum Pontificem obfirmatum videret: nec Romam postea reuersus de hac immunitate ac Iure Asyli quidquam cogitavit, liberis Iustitiæ Ministris, omnibusque vrbis Regionibus & plateis oberrantibus; non ergo

ergo tunc temporis hoc iure Legati gaudebant .

Quintò. Denique ex iis , quæ hætenus narrata sunt , palàm est , Innocentium XI. Pontificem Maximum in abolendis Legatorum Asylis summo quidem iure processisse , sed summâ quoque moderatione , ac planè pacatissimâ , & Patris potius , quàm Principis more . Primò nihil cursim & impetu factum , sed omnia diù , lentèque maturata , ac priùs vndecim annorum spatio discussa , quàm Bulla ederetur . Deinde nihil contra Legatos à Pontifice decretum , imò omni honore obseruati , preces tantùm & querelæ in aulis Principum ac Parisiis porrectæ , idque toties , tamque efficaciter , vt faterentur Ministri , iusta postulari , & Rex ipse omnia promitteret . Vtque suavius minorique pudore Gallia inuitaretur , præmissâ aliorum Principum exempla , Poloniæ videlicet , Angliæ , Hispaniæque ; Asylò cedentium : nihil quoque Romæ immutatum , dum Legati viuerent , sed expectatum , dum vitâ aut saltem Legatione abirent ; ipsi quoque Estreo , quamuis defuncto tanta reuerentia est habita , vt ante exequias nihil in Palatium , viciniamque Farnesiam Apparitoribus liceret . Ipse Lauardinus , quamuis nouo inusitatoque exemplo Romam militariter inuectus , ac Pugnatori potius , quàm Legato similis , ædesque Farnesias , ac vicinam regionem armatis , excubiis , circitoribus , puluere , plumbo , granatisq; ac omni apparatu militari implèssèt , perinde ac si castrum non Palatium occupâssèt , in eâque , vrbs parte Dominatum ambiret Pontifice excluso ; hæc omnia , quæ non dico nullus Principum , sed nec vllus Ciuium domi suæ pateretur . Pontifex tamen placidissimè tulit , non arma , non Principum vicinorum fœdera , non pœnas opposuit , innocentiam tantùm suâ & iusticiam nixus . Quæro , an à Pontificis , aliorumque Principum Legatis Galliæ Rex hæc fieri Parisiis pateretur ; passus est tamen Innocentius . Quid potuit

potuit amplius? Nam Censuras quod attinet, non illas Pontifex in Lauardinum vibrauit, sed Lauardinus se vtrò in illas induit. Quæ culpa Venatoris, si iaculum in feras destinatum tu spontè incurras? nec enim Innocentio animus fuit, cum sub pœna Excommunicationis Asylum prohibuit, vt Lauardinus eam incideret, sed vt vitaret; si ergò noluit vitare, sed potius incidere, non Innocentius accusari, sed Lauardinus debet; nam vt benè obseruauit Augustinus: *Non vult ferire, qui dicit caue.*

Hactenus ordine Historico exposuimus originem, progressumque Asylorum, quæ à Gallico Legato tantâ contentione expetuntur; superest, vt ostendamus, quas ob causas Innocentius XI. abolita ea voluerit; multæ enim; grauissimæque Pontificis animum urgebant, ac tantæ rei pares.

III. *Primò* infiniti abusus, qui huic immunitati miscebantur: Nulla ferè vrbs populo facto, profanoque ac præsertim externo frequentior: par populo delinquendi licentia multitudine ac exemplis protecta, sed præsertim facilitate impunitatis, sparsis totâ vrbe Asylis; nullum enim crimen, cui non continuo Palatium aliquod, imò vicus pateret; hic secura flagitia, imò Principi insultantia; quanto hoc fidelium scandalo in ipso Religionis domicilio, non impunitam tantum impietatem videntium, sed etiam florentem, minacemque? quanto Pontificis dedecore, qui videre, patique cogefetur, quæ nollet? Nec verò corrigi abusus, deleri que aliter poterat, quàm sublatâ causâ, hoc est, iure Asyli. Quamuis enim Legati omnia pollicerentur, nunquam tamen fauor, clientelæ, preces, largitiones, alii que prætextus aberant reos protegendi, docuitque experientia, fisti flagitia non posse retentis Asylis, & Legatorum promissa semper effectu caruisse.

Secundò. Non minima pars vrbs supremo Pontificis

ficis imperio subducebatur, dominio inter tot Legatos velut inter tot Principes diuifo: quanta hæc feruitus, quantumque periculum, ne deinceps peiora fequantur?

Tertiò. Nullibi terrarum hæc licentia permiffa, cur ergo Pontifex pateretur, quod nulli Principum? aut cur Romæ liceret, quod Parifiis, quod Londini, quod Viennæ, quod nusquam licuit?

Quartò. Accedebat spes maxima rem tanti momenti feliciter explendi, modò Pontifex vadum experiri auderet, nec primo torrenti cederet. Quippe optima caufa & iuftiffima agebatur, ac omnibus probata. Conftabat Pontificem non impetu, non indignatione, aliisque priuatis rationibus ferri, nulloque fuo, aut fuorum commodo, fed folâ neceffitate urbem purgandi tam indignâ, noxiâque feruitute. Accedebat insignis Veneratio, quam Innocentius fibi toto Orbe Chrifiano parauerat: fuma morum integritas; animus omni affectu vacuus; nulla familiaræ extollendæ, aut propinquorum cura, quos pro externis habere videbatur; publici tantum boni immenfa follicitudo. Vrbs quàm plurimis, inſolitifque corruptelis purgata. Religionis, difciplinæque Eccleſiaſticæ flagrantiffimus Zelus, nullo priuatorum, magnatumque delectu, nec tamen immodicus & accufationi obnoxius, aut prudentiæ expers; id enim in hoc Pontifice præcipuum, quòd cum animi magnitudine & conſtantiâ nec Bonifacio VIII. nec Sixto V. cedat, multò tamen illis moderatior, feueritate, pacata, & amori ac reuerentiæ in Principes mixtâ, quos nec prouocet, nec tamen formidet. Populus, quantum licuit, oneribus ſubleuatus. Summa Domi frugalitas, fed foris ſumma quoque & maior dictu, credituque liberalitas, immenſo in Turcicum bellum profuſo auro; fed præcipua in Deum fiducia, & ideò par fiduciæ felicitas, nec enim alium retrò ſaculis

culis Pontificem reperias in proferenda Religione, magnitudine rerum gestarum parem. Austria Turcicis armis, quæ totam Europam concusserant, liberata. Hungaria, Sciaunia, Croatia, Græcia, Peloponnesus præter Insulas quàm plures Barbaris adempta, & quod mireris, hæc omnia ægro plerùmque Pontifice, nec tamen otioso, sed consiliis, Legatis, ac præsertim immensis Thesauris omnia promouente. Taceo alia, quæ modestiam Pontificis feriant, si palàm fiant, meque adulationis notent, quam auersor. Hæc ergo omnia, vt maximam Innocentio venerationem, ita parem fiduciam pepererant, fore, vt quidquid in tam sancta causa, à tam sancto Pontifice ac ipsis quoq; hæreticis laudato fieret, ratum omnes Principes, acceptumque haberent: & habuerunt planè, cesseruntque Asylo.

IV. Cum solo Galliarum Rege pugna superfuit, flagratque in hunc diem semper maiori flammâ, sed Pontifice æquè immoto, inuitòque; nam præter rationes, quas supra libauimus, illa quoque accessit; non posse Gallos audiri, quin Principes omnes, qui Asylo renuntiauerant, offendantur, quippe se sperni crederent repeterentque iam concessâ, priori quàm antea malo. Denique Innocentius à primo Pontificatus sui ingressu Christianissimi Regis animum per Varesium, per Laurum, Ranucciumque Ministros suos pertentauerat, ostensâ efficacissimis rationibus Asyli abolendi necessitate: & à Rege magnificè responsum: *Se aliorum Principum exempla obseruaturum, nec vltimum fore, qui tam iustæ petitioni deferret.* Quid ergo sibi Pontifex non sponderet à tam propensa, testataque Regis voluntate? Agebat tunc temporis Legatum Gallici Regis Dux Estreus, noluitque Pontifex eius palatij prætensam immunitatem, Asylumque turbari, dum viueret, tatus hanc quoque moderationem profuturam

ram placando, lucrandoque Gallia Regi, nec multò post Eſtreus viuis exceſſit. Iuſſi ſatellites Palatii aream, viciniamque obire, hætenùs iuſtitia inacceſſam, non prius tamè quam elato funtre, iuſtiſque peractis, vt ſic quoque mortui cineribus veneratio haberetur. Regibus quoque denuntiatum, neminem à Romano Pontifice pro Legato habitum, admiſſumque iri, niſi Aſylo renuntiaret. Videbatur Hispania Rex obluſtaturus, ſed continuo ceſſit, Pontificis & iuſtitia, quæ ſola quærebatur, reuerentiâ. Solum ergo cum Gallia bellum fuit. Diu illic dubitatum, quid fieri deberet Lauardino iam proficiſci, iam conſiſtere iuſſo, donec tandem profeſſio decreta, imperatumque Legato Aſylum tueretur. Mirari ſubit, quæ tandem cauſa Regem Chriſtianiſſimum impulerit, vt tanto ardore hæc cauſam promoveret. Nihil enim eius dignitati decedebat, ſi omnium Principum exemplo, latrociniis, ſacrilegiis, adulteriis, raptibus, homicidiis, aliſque vrbis ſacræ flagitiis hoc præſidium ſubduceret: nec ideò minor, ſi non ſeruiret ſcleratis. Multis ergo in mentem venit, aliud hoc cum Pontifice bello quàm Aſylum quæri: nimirum, vt victorias Cæſaris moraretur Italia armis turbatâ: at ego nihil tale de Chriſtianiſſimo Rege crediderim; quidquid fuerit, Lauardinus Italiam tenuit, conſeditque haud procul Romam; ſed iuſſu Pontificis nunquam in Prouinciis Eccleſiaſticis apparatu Legati exceptus. Tandem ingredi urbem ſtatuit; delegitque Dominicam diem, decimam ſextam Nouembris anni octogefimi ſeptimi ſupra milleſimum ſexcentefimum. Pompæ hic ordo fuit. Præibat ingens equitum armatorum globus, gladiis ſclopiſque breuibus, longis, mediis inſtructus, ſequébantur quadraginta currus impedimentis onuſti: poſt hos alia equitum æquè armatorum turma; tum acies nobilium in equis iuuenum, aliique magno numero famu-

famuli, qui rhedam Legati pedites ambiebant, in ea præcipuo loco Cardinalis Estreus, purpurâ amictus; dexteram Legati vxor, læuam filia tenebat, ex aduerso Maldalchinus Cardinalis, cui ad sinistram Legatus Gallicus. Iacti quoque in accurrentem populum argentei nummi, quibus ad Gallici Regis nomen celebrandum inuitaretur, sed à paucis acclamatum, iisque miserrimis. Subeuntem palatium binæ armatorum alæ, dexterâ læuâque sparsæ in æquis excepere, noctu excubiæ palatio adhibitæ, iulæque militariter palatium, viciniamque obire, ne quis Asylum turbaret: impedimenta quoque armatis vallata, submouendis telonariis: Nocturnum epulum Estreus Cardinalis Legatus exhibuit. Is primò ad Cardinalem Cibum, postea ad Summum Pontificem admitti petiit, sed ab utroque reiectus est. Romæ interim pergebatur publicis, priuatisque precibus Deum implorati, ac supplicationes obiri, singulis Religiosorum sodalitiis ad templa quotidie procedentibus; crederes publicam calamitatem vrbi imminere, eique euertendæ Romam certatim laborare. Cùm Pontifici aduentus & Pompa Legati nuntiaretur, fertur respondisse: *Hi in curribus, & hi in equis! nos autem in nomine Domini ambulabimus.*

V. Planè nouâ specie Roma intremuit, ipsique Galli auersati sunt; Legatum videlicet, pacisque interpretem militari apparatu terrenti, bellantique similem alienam Ciuitatem inuehi, arcemque Religionis calcata Principis Maiestate; id à nullo Legatorum factum. Sed nec vlla tanti strepitus causa; si enim vim metueret, quantulæ hæc copiæ, vt armato Pontifici obsisterent, cogerentque inuitum? si nihil metueret, quò tanti apparatus, nisi fortè vt Principi insultaret? dissimulabat interim, ferebatque Pontifex, contentus Legatum non agnoscere, idque toti aulæ indistum. Instabat dies sanctæ Lucæ sacra, quæ in Lateranensi

ranenfi Ecclefia folemni ritu ac Legato coram peragi folet in memoriam Henrici IV. Galliarum Regis: iufferat Pontifex, fi Lauardinus adueniret (quippe cenfuris adftrictus) continuo faces extingui, facrumque abrumpi, ac cantum ceffare. Id ubi Legato innotuit, differri iubet facram ceremoniam in alium diem: fed Pontifice negante vllam effe differendi caufam, cum Canonici oftendiffent, inter eam Ecclefiam, Regemque conuentum effe, vt Legati arbitrio ftaret, quam diem eligeret, continuo acquieuit, permisitque transferri. Memorare id volui, vt moderatio Pontificis palam fiat, flagrantis quidem, fed intra rationem, citraque excessum, quod in Principibus rarum. Plura fcribere omitto, quæ nihil refert fcire pofteritatem; quippe aut minuta, aut offendendis animis apta, quos ego pacari malim, componique. Illud tantum adiu- ciam, quod maximè hanc litem Romam inter, Gal- liamque incendit. Nocte Natiuitati Saluatoris sacrâ Lauardinus S. Ludouici Ecclefiam adit, sacroque epulo accumbit, strato puluinari, aliisque Legatorum insignibus vfus. Re ad Pontificem delatâ non potuit poenis, iuftaque feueritate amplius temperare, quam haftenus cohibuerat, quàmque Lauardinus videba- tur non tantum prouocaffe, fed etiam ab inuito ex- tortiffe. Conftabat cenfuris obftrictum effe ob vfur- patum Afylum, armisque retentum; id enim sub ex- communicatione latæ fententiæ, ipfoque facto incur- rendæ Pontificium Diploma prohibuerat: ferebat in- terim Pontifex, diffimulabatque, & moras induciasq; necebat. At poftquam Lauardinus proceffit, in ipfa- que Ecclefia, & totâ Româ fpectante, ac cum maxi- mè oportebat Deum, eiusque Vicarium placare, con- temptum profeflus eft, quid potuit aliud Pontifex, quàm vt tandem excitaretur toties excuffus? & tamen tunc quoque modetiffimè actum, nec fupra neces- fitatem. Iubet ergo per Cardinalem Vicarium inter- dictum

dictum Gallicæ ædi affigere adiectâ causâ : *Quod Lauardinum notoriè excommunicatum ad sacra admiffent*. Potuit aliquid minus fieri à Pontifice, à toties prouocato, offenfoque? Missi etiam à Gallis citatis equis veredarij, qui Regem omnia, quæ contigerant, causasque edocerent : simulque Apologiam Lauardinus vulgavit, quo factum purgabat, negabatque se censuras meruisse.

Lubet hic obseruare, quantâ in hac causa moderatione Innocentius processerit.

Nam primò noluit Pontifex nouum Diploma, quo Asylum persequebatur, vulgari, viuente adhuc Estreo Duce Galliz Legato. Mortuo Estreo præmissa sunt exempla omnium Regum Principumque Asylo cedentium, vt tantò suauius Gallia inuitaretur, minori- que pudore, si vltima cederet. Lauardinum quamuis militari, hostilique paratu ingressum, & armatis obseptum, ac bellum, quàm pacem afferenti similiorem; non tantùm Prouinciis ac Vrbe non prohibuit, quod facile poterat, & nemo non Principum faceret, verùm etiam admisit, tulitque fremente populo, & iura ac Principis Maiestatem violatam esse conclamante. Quando non dico Rex Galliz, sed alius minorum Principum hâc specie Legatum domi suæ ferret, tantoque publicæ quietis damno? superauit ergo Innocentius non solum omnium Principum, verùm etiam priuati Cuius patientiam. Palàm quoque erat Lauardinum censuris esse implicitum, quippè violati Diplomatis reum: nihil tamen Pontifex mouit, sed ignorantanti aut conuiuenti similis rem tempori commendabat, minimo contentus, hoc est, pro Legato non agnoscere, Deumque publicis precibus placare. Nec vnquam Lauardinum, pro excommunicato declarasset, nisi ille palàm & cum pompa contemptum professus telum ab inuito extorsisset. Quod si animus erat Pontificem spernere, quæ, rogo, necessitas id cum tanto appa-

apparatu, fastūque ostentare, ipsaque nocte flagrantis totā vrbe pietatis? Nec dici potest, non id Lauardinum præuidisse; nam Pontificis animum, cum de festo Sanctæ Lucie ageretur, iam explorauerat. Sed age; Anonymi Auctoris Libellum quique Lauardini Aduocatum se fecit, iam percurramus.

VI. Primò igitur opponit Anonymus: (a) *Nihil unquam iniustius maiorique iniuria contra Principum Legatos, quam quod nuper Romæ contra Lauardinum tentatum esse.*

Re. Antiquissima est præpotentium querela, vt sibi iniuriam fieri dicant, cum aliis faciunt. Quoties ouibus à Lupo obiectum est, turbari ab illis fontem, cum tamen infra lupum aquarentur? si iniuria est, quidquid Gallo non placet; fateor magnam accepisse Lauardinum; & nego hinc oportere iniuriam æstimari. Dicitur ergo iniustum, quidquid fit contra ius alterius: prius ergo probari oportuit, ius fuisse Lauardino, inuito Principe, ad quem mittebatur, se pro Legato ferendi, implendique metu & armis urbem, vt reliqua tamen superius narrata, & quæ non dicam, nullus Principum, sed neque vllus Paterfamilias domi suæ pateretur. Hæc si iure fecit Lauardinus, accusare Pontificem potest; sed cui mortalium persuadet, id iure factum? Comparentur, quæ Pontifex à Lauardino tanto iam tempore passus est Romæ, quæque Lauardinus à Pontifice; & mox constabit vter iniuriam acceperit.

VII. Secundò: *Ignarissimos esse iurium dicit, (a) quæ Regibus conueniunt, quicumque negare ausint, non pendere ex Principis arbitrio Legatos constituere; istis verò iure gentium honorem ac venerationem deberi: sic omnium populorum moribus receptum esse, etiam cum bello implicantur. Quæ ergo contra Lauardinum Pontifici Romano suggesta sunt,*

C

alie-

(a) Pag.1. (b) Fol.2.

aliena esse à communi sensu omnium Gentium bene honestèque institutarum. Possè quidem Regibus supplicari, vt Legatos suos amoueant, quoties publicam pacem turbant, aut aliàs hostilia moliantur, dum tamen morantur, Legatorum morecolendos esse. Ne apud incultissimos quidem Barbarorum auditum, lectumque esse, vt eo patextu Legatorum dignitatem violarent, quòd ipsi nolent Principum suorum iuribus cedere. Hæc verò si locum habeant apud Principes merè sæculares, multò magis apud Pontifices Romanos, quòrum potestas precaria sit, pendeatque ex filiali Principum reuerentia, præsertim verò Gallie Regum, vnde tota in temporalibus Pontificum dignitas. Esse Romam omnium Gentium communem Patriam, sicque oportere omnium Principum Legatis frequentari.

B. Hæc Auctor longâ Oratione, sed rebus vacuâ. Supponit enim Lauardinum Legatum esse, vtque Legatus sit, ex solius arbitrio Regis, qui misit, pendere. Supponit iterum, si Rex Legatum remouere nolit, quamuis ex iustissimis causis id Pontifex petat, nihilominus etiam ab inuito tolerandum, & pro legato habendum esse. Hæc pro tam certis habet, vt ignorantissimos esse dicat, qui negent: & tamen tam falsa sunt, & ab omnium sensu aliena, vt nihil magis; sed oportuit paginam implere, & quod veritati defuit, compensare conuitiis honesto calamo indignis. Veritas sic habet. Legatus est Persona publica, quæ à Principe ad Principem mittitur, pacis aut alterius negotij causâ. Legatus igitur non vnus tantum Principis mittentis, sed etiam eius, ad quem mittitur, assensu, & voluntate constituitur. Duo, inquit Grotius, (a) requiruntur, vt quis Legatus constitutur, auctoritas videlicet mittentis, & Principis, ad quem

(a) Grotius de I. pacis & belli l. 2. c. 18. n. 5.

quem mittitur. Legatorum quippe immunitas & officium ex tacita partium conventionione proficiscitur, ut idem Grotius notat; hæc verò est reciproca, & utriusque consensum requirit; nec immeritò, cum utriusque Principis interfit, quis Legatus eat. Idque multò maximè locum habet in ijs Legatis, qui hodiernâ tempestate diù aut etiam perpetuò in aulis morantur; in his enim cessat ratio iuris gentium, hoc est, necessitas. Audi eundem Grotium: (a) *Optimò, inquit, iure reiici possunt, quæ hodie sunt Legationes assiduæ, quibus quàm non sit opus, docet mos antiquorum, quibus illæ ignoratæ.* Idipsum Vvicquefortius (b) testatur: *Certum est, inquit, legationes ordinarias nec iuris gentium, nec ducentis retrò annis notas fuisse; suntque quàm plures Nationes, apud quas nullus earum usus, sola Europa eas admittit, sique aliquis Principum eas respuerit, qui quidem poterit aliquid contra morem fecisse; nihil contra ius Gentium.* Hæc ita vera sunt, ut siue antiquam siue recentem historiam euoluas, infinita reperiās Legatorum exempla, qui aut non recepti, aut remissi sunt; nec tamen creditum est, iura Gentium violari. Sic Romani Ætolis denunciârunt: (c) *Ne Legatos mitterent, alioquin pro hostibus fore.* Itèmque Veientibus: *Ni facerent vrbe, pœnas duros.* Lacedæmoniorum Legatus à Pericle dimissus est: (d) *Quòd ab hoste armato venisset.* Quantò magis dimississet, si Legatus ipse armatus veniret? sic Senatus Romanus negavit se posse Carthaginensium (e) Legatos admittere, quorum exercitus esset in Italia. Sic Legatis Iugurthæ à Romanis editum (f) intra decem dies Italiâ excederent, nisi Regem & Regnum deditum venissent. Et quid plura?

C 2 num-

- (a) Grot. cit. (b) Vvicquefort en l'Ambassadeur l. 1. pag. 11.
 (c) Liu. l. 27. l. 10. l. 4. (d) Thucid. l. 1. l. 1. (e) Liu. l. 41.
 (f) Salustius in Iugurtha.

numquid in sacris litteris habemus Rabsacem Regis Assyrii Legatum in iure merito ab Ezechia Rege receptum non esse, quòd timeretur populum peruersurus? Si recentia percurras, non minus exemplorum est, præsertim in Gallia, vbi planè nihil frequentius, quàm vt ex causis Regi notis, nec aliorum iudicio aut examini subiectis Legati aut non admittantur, aut exire Galliã iubeantur: èstque recentissimum Tigurinz & Bernensis Republicæ Legatorum, qui nec in Regis conspectum, nec ad tractanda cum Ministris Regijs negotia admissi sunt, idque non alia ex causa, quàm quòd de ritibus, formæque illos excipiendi conueniri non potuit. Quantò ergo maiori, iustiorique ex causa Lauardinus excludi potuit, qui contra aliorum Regum exempla Asylum non tantùm peteret, verùm etiam armis occuparet? Nuper quòque Moscouiticis Legatis indictum, vt nisi pelium mercatu abstinerent, Galliã exirent. Paulus IV. Figueroam Philippi II. Legatum, & Mediolanensì Præfecturã defunctum, cum ferè Romam intraret, vrbe exclusit, (a) negauitque pro Legato agnitum iri, quòd Pontificis curforem litteris, quas ferebat, spoliãssit, incurrissetque censuras: nec Philippus successit, substituitque Vargam Venetijs prius Legatum. Siue ergo Legationis naturam, siue exempla Principum inspicias, etiam quibus maxima iuris Gentium reuerentia (quales Romani) concedi omninò debet, Legatum dici non posse, qui à Principe admissus non est; posse verò non admitti ex plurimis causis, præsertim ex illa, si veniat aliena inuasurus, vt nuper Lauardinus; tunc enim non Legati sed hostis vices agit, cessatque finis Legationis. Hæc tam clara sunt, vt negari à nemine possint, nec tamen sperare nobis victoriam licet, quando à Gallis non ratione, sed potentia certatur. At, inquit Anonymus, supplicari Prin-

(a) Anno 1558.

Principi debet, vt Legatum amoveat; colendus verò est, quandiù moratur. Nimis ignarus est rerum, qui hæc dicit: quoties enim per Varesium, per Laurum, per Ranuccium Cardinalem Pontifex rogauit, vrfitque, ne Lauardinus mitteretur? & tamen missus est; nec missus tantùm, sed etiam armatis obseptus, ad eò vt dubitari posset; Gotthus, an Gallus esset, qui sic Romam intrauit. Quid superfuit Pontifici? qui modestius tueri se poterat, quàm vt vrbe quidem admitteret, etsi armatum, minacemque, non tamen vt Legatum haberet? nam nec Legatus erat, quippe inuito Pontifice. At nulla Lauardini culpa, cum non posset irribus cedere à Rege prætensis, cur ergo punitus, si innocens? Nulla est pœna, si alicui non tribuas, quod non debetur: Lauardinus vt Legatus à Pontifice habitus non est, quia Legatus non fuit; quis pœnam dicat, si pro Senatore aut Episcopo non habebatur, qui nec Episcopus, nec Senator est? nam quòd postea Censuras inciderit, non hæc culpa Pontificis, sed Lauardini fuit. Pontifex enim censuras vniuersim tulerat in eos, qui Asylum vsurparent, nullo Hispani, Angli, Germani, Galli, aliarumque nationum, discrimine: quòd ergo Lauardinus se illis, & solus induerit, non Pontifici imputare potest, quippe nolenti, inuitoque, sed sibi, qui spontè incurrit: nam si quis gladio se perimat, quem accusabis? fabrum? qui gladios fecit, palamque exposuit? an eum, qui in ferrum incubuit? Nec interest, Lauardinum ex Regis imperio Asylum occupasse; nam, vt taceam, multa à Lauardino peracta esse præter Regis voluntatem; cui nota non est Apostoli sententia in omni foro humano Diuinòque recepta; videlicet: (a) *Dignos esse morte non solum, qui eafaciunt, sed etiam, qui consentiunt facientibus?* Si ergo eadem culpa est facientis & consentientis, quantò magis imperantis

(a) Ad Rom. I v. 32.

& exequentis ? Quinquagenarij, qui ad capiendum Eliam missi sunt, se quoque Imperio Regis Ochozix (cuius Legati erant) tuebantur : (a) *Homo Dei, Rex præcepit, vt descendas.* Et tamen igne puniti sunt Deo excusationem respuente. Heliodorus quoque Antiochi Legatus cum Templum spoliare aggrediretur Summo Pontifice Onia renitente ; Principis mandatum prætexebat : (b) *At ille pro bis, quæ in mandatis habebat à Rege, dicebat, Regi ea esse deferenda.* Num ideo calcibus & flagellis punitus non est, moriturus, nisi Onias seruasset ? Nihil ergo iuvat Lauardinum Regis voluntas, quando non imperium Principis, sed causa innocentem facit. Quæro si Pontificis, aut alterius Principis Legatus inuito Rege, armatusque Parisios intraret, illicque simile aliquid moliretur ijs, quæ Lauardinus Romæ, quanto eum tempore Rex pateretur, quantumque deferret Principis sui imperium alleganti ? mirari ergo Lauardinus non debet, si exceptio Romæ non valet, quæ Parisijs nunquam valuit, valebitque. Hæc tam aperta sunt, ac omnibus nota, vt negari non possint; & qui negant, multò peiorem faciant Regis causam tam pudendis auxilijs.

Quod verò dicitur : *Pontificis Romani in Christianos potestatem præuaricam esse, & ex Principum arbitrio, qui se spontè submitunt, pendere, tantoque magis Pontifici cauendum, ne istos offendat.* Respondeo hoc argumento omnium Principum potestatem, non solius Pontificis peti, quis enim imperabit, si nolint subditi obedire ? euoluantur omnium Gentium Historiæ, & continuo patebit, multò sæpius contra Principes sæculares rebellatum esse, quàm contra Pontifices ; imò stetisse Cathedram Petri, quamuis millies concussam tot cadentibus Regnis: ipsa Romana Monarchia tot exercitibus, tot impe-

rijs,

(a) 4. Reg. 1. (b) 1. Mach, c. 13.

rijs, tot opibus potens tandem defloruit durante Ecclefiâ ; intérque ipfos Romanos Imperatores quis non ex militum fauore, ftudióque pependit ? Taceo Gallici, aliorumque Regnorum fcenas & vices; fruftrâ ergo Pontifici obijcitur, quod multò magis omnium Regnantium eft fatum ; illud difcrimen eft, quòd fubditi, ne à fæcularibus Dominis deficiant, temporalium pœnarum metu coërcentur ; hic fi abfit, maiorque fit fubditorum, quàm Principis potentia, nihil amplius moratur, vt iugum excutiant . Secus eft in imperio Religionis ; hic enim, vt Pontifici Romano fubdar, non temporales pœnæ, fed æternæ faciunt, nec iſtis euadendis vlla par potentia. Vnde fit, vt paulò antè dicebam, multò fæpius à Principibus, quàm à Pontifice fubditos defeciffe, nullum ergo minùs precarium imperium eft, quàm Religionis . Quòd fi nemo Principi perfuaseris, vt fubditis omnia concedat metu feditionis, quantò minùs Pontifici ? præfertim quòd Eccleſia ſicut non humanis confilijs & prudentiâ creuit, ita nec humanis confilijs regenda eft, quoties illa Diuinis aduerſantur ; quid verò magis aduerſatur, quàm vt metu omnia Principibus cedas, nulla honeſti ratione ? non placent Deo, & ideò nec ſuccedunt turpia confilia. Eſt inſigne in rem noſtram Alexandri III. Reſponſum, cum enim metu ſchiſmatis, & ferè paribus minis ad indigna vrgeretur, quibus nunc Galli, Legatis Friderici Imperatoris ita reſpondit : (a) *Nos recognoscimus Dominum Imperatorem Adu. catum & ſpecialeſ ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Defenſorem. Vnde ipſum (ſi per eum non ſteterit) præ cæteris Principibus Orbis intendimus honorare, in quibus Regis Regum honor nullum capiat detrimentum. Vbi verò quidquam occurrit, quod abſque ſummi Regis offeſſa effectum habere nequeat ; ſi honorandus terræ Imperator*

(a) Radeuicus l. 2. c. 54. & 55. Anno 1159.

rator videtur, ille potius à nobis timeatur, & illius honor imprimis conseruetur, qui est Rex Regum, & Dominus Dominantium, & qui animam & corpus perdere, atque in æternam ignis gehennam mittere potest, ergo cum pro Ecclesiæ libertate tuenda Patres nostri propriam sanguinem fuderint, & nos ad eorum exempla, exigente necessitatis articulo, extrema audemus pericula sustinere. Frustrà ergo Galli metum offendendi Regis Innocentio obijciunt; quando in causa Dei nihil æquè metuendum est, quàm metuisse.

VIII. Tertio causatur Anonymus: (a) Romam esse totius Orbis Christiani Patriam communem; sicque oportere, vt illic omnium Principum Catholicorum, Legati conueniant. Æquum non esse, vt Legatis Gallici Regis Asylo prerogatiuam inuideant Itali, quando ipsi maiorem partem occupent Sacri Senatus: cum tamen & mos Ecclesiæ, & ratio velit, vt absque Personarum aut nationum discrimine purpura dignissimis obueniatur, quæ nunc alijs exclusis solos fere Italos vestiat.

R. Si Roma omnium nationum communis est Patria, quid queritur Lauardinus, si eodem iure, quo omnium aliarum nationum Legati, habitus est? nec enim alij Principum Legati admissi sunt, quàm qui Asylo cessere: viuat ergo Lauardinus in communi Patria communi iure; quod si nolit, non illum Innocentius, sed ipse se Romam exclusit. Alioquin quid scelerum ciuibus non liceat, si qualescunque sint, & quacunque ratione viuant, tolerari in Patria debeant? & planè cum nuper Lauardinus Romam ingressus est: non Ciuis faciem, sed hostis ostendit, nec tam Patriam intrasse, quàm in aciem irrupisse visus est. Quod de Cardinalibus dicitur, nihil pertinet ad causam Lauardini. Oportere Cardinales aliquos delicti ex omni natione, verum est, idque in-

(a) Fól. 2.

infignter in vltima Cardinalium promotione ab Innocentio obferuatum, in qua non Gallia, non Hispania, non Germania, non Italia purpura defuit: cæterum debere ex quauis natione pares numero esse, tam absurdum est, vt nihil magis; quid enim in eligendo Pontifice magis schisma pateret, quàm si singulis nationum par numerus votorum esset? singulæ videlicet Pontificem ex suis vellent, Galli Gallum, Hispani Hispanum, nullo certandi fine. Idque palam apparuit in magno schismate Occidentis, cui initium dedit electio Urbani VI. cum enim Itali Italum vellent, Galli Gallum, & inter Gallos Lemouicenses Lemouicensem; tandem ingens illud schisma conflatum, quo nullum nec longius, nec funestius Ecclesiæ. Idem ergo accideret, si quælibet natio pluribus Purpuratis abundaret, & nulla aliam numero vinceret. Sed cur Italica vincit? inanis quæstio. Idem enim de Gallica, Germanica, Hispanica aliisque quæri posset, si quæ superaret. Deinde cum Christus Cathedram in Italia fixerit, credi debet hanc nationem, siue Pontificem spectes, siue Cardinales (ex quibus Pontifex eligitur) prætulisse. Id quoque ostendit vsus Ecclesiæ etiam Primitiæ, in qua plerique ex Italia Pontifices. Sed vt dixi, hæc extra chorum; nec ego memorâsem, nisi cogèrent Galli intempestiuâ quæstione.

IX. Quartò opponit: (a) *Merita Gallia Regum, in Ecclesiam Romanam; quæ maiorem Principatus sui temporalis partem à Regibus Gallia acceperit: nec securior portus Naucula Petri, quoties tempestate iactaretur, quàm in Gallia sinu: non ergo Lauardinus Regis Legatus tam malè accipi debuit, hoc præsertim tempore, quo Gallia ab Hæresibus purgata, Romanæ Ecclesiæ restituta est.*

Æ. Nulla Gallis frequentior cantilena, quàm vt bene-

(a) Fol. 2.

beneficia sua repetant, moneantque Pontificem gratitudinis, perindè ac si cum immemore Beneficiorum, aut non curante loquerentur. Maxima esse, quæ Galliarum Reges in Pontifices contulerunt, nemo negauerit, nec alius magis agnouit, palamque professus est, ut ipse Pontifex Romanus. Sed hæc ipsa præteritorum memoria spem omnibus facit, hodiernum Galliarum Regem nihil Maioribus suis cessurum, nec illis ut victorijs, ita Religione imparem fore; nec enim idè illi minores, quia reuerentiâ & obsequio in Vicarium Christi certârunt, imò illi magis florûere, qui magis Romam venerati sunt, ut exempla Clodouxi, Pipini, Caroli Magni, ac Ludouici ostendunt, Deo velut pro Vicario suo debitore, ac ingentibus præmijs, quidquid illi præstaretur, compensante. Ergo ut dixi, quæ à Galliarum Regibus olim in Ecclesiam Romanam collata sunt, exempla esse, debent moderno Regi, quæ imitetur, non quæ subuertat: alioquin quàm non indigna tantum, verum etiam quàm inepta erit hæc consequentia: *Reges Galliarum olim Romam Pontificibus donarunt, ergo hodie eam Pontifici rapere possunt; olim Pontifices protexere, ergo hodie persequi debent.* Et tamen, quis crederet? sic Galli hodie argumentantur. Cæterum ipsi quòque Pontifices nec tam ingrati, aut immeriti sunt, quàm Galli supponunt. Patiantur ea tantum leuiter tangi, quæ in Galliam collata sunt, videbuntque vtrinque beneficijs certatum esse, nec adhuc constare, Roma an Gallia superauerit.

Et primò certum est, veram Catholicamque Religionem Galliarum illatam esse operâ ac curâ primâ post Christum Romani Pontificis, Petri videlicet, ut enim taceam, quæ de sanctis Martiali & Dionysio Areopagita Galli ipsi, qui etiam maximè Critici, fatentur: Zosimus ad Galliarum Episcopos ita scribit:

Ad

(a) Ad urbem Arelatensem primum ex hac sede Trophimum summus Antistes, ex cuius fonte totæ Gallie fidei riuulos acceperunt, directus est. Idem habet Ado (b) Viennensis. Ipsi Episcopi Prouinciæ Viennensis epistolâ ad Leonem, l. Omnibus Gallicanis Ecclesijs notum est, quod prima inter Gallias Arelatensis Ciuitas missum à Beatissimo Petro Apostolo sanctum Trophimum habere meruit Sacerdotem, exinde alijs paulatim Regionibus Galliarum, bonum fides & Religionis infusum. In Concilio quoque Parisiensi sub Ludouico Pio Episcopi Gallie ad Eugenium II. Pont. Max. ita scribunt: (c) *Nec vobis tædium fiat, si se paulò longius sermo protraxerit, dummodo linea veritatis, quæ ab antiquis Patribus nostris vsque ad nos inflexibiliter ducta est, B. Dionysio sic: qui à S. Clemente in Gallias cum duodenario nostro primus Prædicator directus, &c.* Gallia ergo Religionem suam Romæ debet, & quod possit beneficium cum isto comparari? considerent, quantum Gallia fidelis ab infideli distet, nec solum Religione, sed etiam potentiâ, felicitate, virtute bellica, artibus, scientijsque litterarum præcellat, & fonti benedicant, à quo hæc omnia fluxere. Gregorius II. Carolo Martello Consulatum Romanum defert, vt habetur in Historia Gregorij (d) Turonensis. Stephanus Papa Pipino Patriatum Romanum, primam videlicet post Imperatoriam dignitatem, & quam Carolus non prius deposuit, quam imperio potiretur, vt etiam Marca (e) fatetur.

Zacharias Pontifex eundem Pipinum Regno Francico præponi curat exauctoratâ Merouingicâ stirpe, quo nullum beneficium Gallia maius accepit;

(a) Zosimus ep. 5. ad Gallie Episc. (b) Ado Viennens. in Mart. 4. Cal. Ianuar. V. Quenellium tom. 2. Opera S. Leon. & P. Alex. natal. ad secul. 1. Anno 450.

(c) Anno 824. V. Baron. tom. 9. (d) Append. ad Histor. Gregor. Turon. c. 110. (e) Marca l. 1. de concoid. c. 12. p. 4.

pit: ab hoc enim prima exordia procefferunt ingentis illius potentia, & alioquin pessumibat ciuilibus bellis, ignauitque Regum consumpta.

Idem Zacharias Pipino facultatem tribuit nominandi Episcopos sui Regni, vt scribit Lupus (a) Ferrariensis.

Leo III. Româ in Gallias & in castra proficiscitur, vt Ludouicum, fratresque in acie congressuros componat.

Idem Gregorius cum in pleno Gallorum Antistitum Concilio Ludouico imperium ademptum esset, Decretum rescindit, & Ludouico imperium confirmat, teste Paulo Aemilio. *Ioanne VIII.* Ludouicum II. auctoritate suâ contra Aldagifum tuctur, eumque a persequendo Imperatore (quem carceri includerat) absterret, in fugam vertit, ac tandem pacem inter vtrumque conciliat. *Stephanus IX.* Francorum Proceribus contra Ludouicum Regem defectionem molientibus sub pœna excommunicationis præcipit, vt nouis absistant, illique continuo pareant, teste Flodoardo. *Vrbanus IV.* Regnum Sicilia, quod ad sacram sedem deuolutum fuerat, Carolo Andegauensi fratri S. Ludouici defert, ac Regem Angliæ efficacissimè vrget, vt adornatâ classe liberando Gallia Regi à Barbaris capto se accingat. *Clemens IV.* Carolum Andegauensem in possessionem vtriusque Sicilia (quæ Regnum Neapolitanum complectebatur) inducit, quâ Galli septendecim circiter annis gauisi sunt, nec Sicilia Insulis excidissent, nisi Caroli focordia.

Gregorius X. Philippo Regi sexennales Cleri Gallicani decimas concedit bello contra Barbaros prosequendo.

Martinus IV. Panormitanos abcessos immani coniuratione Gallos anathemate percellit, mittitque Car-

(a) Lupus Ferrar. epist. 71.

Cardinalẽm Sabinenſem ad reuocandam in Galliz obſequium Siciliam . Idem Martinus Principatum Catalonia, Arragoniz, & Valentiz Regna Petro Arragoniz Regi adempta, in vnum e Philippi III. Galliz Regis filijs , Carolum videlicet Valeſium transfert, eique triennales Cleri decimas concedit, habitoque celeberrimo omnium Ordinum Conuentu Pariſijs , e Pontificis manu Regna conſeſtim acceptata . *Bonifacius VIII.* Carolum Valeſium Philippi Pulchri fratrem Anagniz cum Coniuge magno apparatu excepit , vniuerſe Ditionis Eccleſiaſticae Praefectum, Imperijque (quod vacabat) Vicarium conſtituit, ac vtrique Imperio Orientis & Occidentis praeficiendum deſtinat , de quo vide Spondanum *ad annum 1301. n.2.*

- Idem Bonifacius Adolphum Imperatorem Principibus Germania in eum concitatis moratur, ne cum Angliz Rege Gallorum hoſte arma in Belgio coniungat , quod planẽ Francico imperio fatale futurum erat .

- S. Ludouicum Catalogo Diuorum adſcribit. Scio equidem quae poſtea inter Bonifacium & Philippum Regem contigerant, obliuione magis quam memoria digna . Sed nec illud me latet , tres illius filios paulo poſt immaturo funere ſublato: *In pœnam, (vti ſcribit (a) S. Antoninus) iniuriae & ſacrilegij, quod eorum Pater in Bonifacium commiſerat .*

Benedictus XI. Regnum Galliz interdico liberat, Regem Philippum ſupplicantem abſoluit , omnia priuilegia confirmat, Academias Galliz iuribus ſuis reſtituit , reſeruaciones vacantium Eccleſiarum reuocat, contributiones Decimarum , Bonorum Eccleſiarum , vbi Laicorum facultates non ſufficiunt, Regi Philippo relinquunt , & in eius gratiam Columneſes venia donat, totamque familiam in integrum reſti-

(a) Antonin. 3. p. tit. 21. c. 3.

restituit, Petro Cardinali excepto, cui Clemens V. Purpuram à Bonifacio VIII. ademptam restituit, de quibus vide Spondanum ad annum 1307. n. 20. *Clemens V.* inquit Spondanus, *in gratiam Philippi Regis Pontificiam sedem in Gallias transfert percusso ad facinus Christiano Orbe, mansitque illic amplius septuaginta annos.* Nolo hic commemorare septuaginta annorum decursu, quibus Pontifices in Gallia hæserunt, quæ & quanta in Galliarum Reges contulerint. *Pius IV.* in celebri de præcedentia certamine pro Gallia pronuntiat, nullo metu Potentiæ Hispanicæ (quæ regnante Philippo II. multò Galliam superabat) nullâquæ minarum curâ, quas Philippus ingesserat, iusso Oratore suo Româ abscedere. *Pius V.* Carolo IX. Galliarum Regi contra Hugonotos rebelles quatuor mille & quadringentos pedites, ac equites nongentos throno simul & religioni seruandæ in subsidium mittit. *Clemens VIII.* obnitente licet Hispanicâ factione ac infinita opponente (minabantur enim pro vno Galliarum Regno alia multa à Pontifice defectura) Henricum IV. ab Hæresi absoluit, quo factò causæ omnium Ciuiliū bellorum in Gallia conciderunt, firmatumque Regnum familiæ Borbonicæ hodie regnanti: dici non potest, quanta morando, terrendòque Pontifici producta fuerint; sed vicit amor Galliarum felicissimo euentu. Idem Clemens superatis immensis difficultatibus Matrimonium Henrici IV. cum Margaretha Vallesia (quam ante annos septem & viginti ex Pontificia dispensatione duxerat) nullum esse declarauit, permisitque nuptias cum Maria Medicea, ex qua Ludouicum XIII. & ex hoc Ludouicum XIV. hodie regnantem habemus; alioquin exaruerat familia Regia sterili Margarethæ Coniugio, ac Gallica corona in Condeum Principem conciderat adolescentulum, ac in hæreticorum sinu educatum, & quem tamen

Cle-

Clemens Religioni Catholicæ restituit ; nam inter conditiones datas à Clemente absolutionis hæc inter præcipuas fuit, vt videlicet Henricus Condeum Principem Caluinistarum manibus eriperet, eumque Catholicis doctrinis imbuendum curaret. Clementi ergo Pontifici Gallia & Regnum, & Reges, & Religionem debet. Taceo alia quàm plurima, ac præfertim innumeras Romanorum Pontificum Legationes pro pace Gallico imperio reddenda, præcipuè cum Angli perpetui ac fatales hostes Galliæ imminerent. Taceo infinitam priuilegiorum molem, quibus nulla æquè natio, vt Gallicana à Summis Pontificibus exornata est. Nam vt obseruat Marca Archiepiscopus in libello Barcinonæ edito anno 1646. *Quidquid contra Canonum decretalium mentem in Gallia circa res Ecclesiasticas agitur, id fit ex priuilegijs Apostolicis, non autem mero iure Regio.* Id solum obseruo, in Historia Francica ter reperiri, Regnum Galliæ auctoritate, ac operâ Summorum Pontificum seruatum esse, Primò quando ignauità Merouingorum, bellisque Ciuilibus ferè deletum, auctoritate Stephani & Zachariæ Pontificum in Carolinam stirpem translatum est : *Hildericus Rex, inquit Eginhardus Carolo M. à secretis, iussu Stephani Romani Pontificis depositus, ac detonsus, atque in Monasterium trusus est ; Et infra : Pipinus autem per auctoritatem Summi Pontificis ex Præfecto Palatii Rex constitutus. Secundò, quando teste Ludouico Pio Carolo M. filio, Francorum Proceres auctoritate B. Petri sibi à Domino IESV Christo tradita obligauit, & obtestatus est, vt nunquam de altera stirpe Regem supra se præsumant aliquo modo constituere, quos & Diuina Prouidentia ad Apostolicam Sedem tuendam eligere dignata est.* Hæc sunt verba ipsius Ludouici in epistola ad Hilduinum : quibus ad-

adiungit Gaguinus: (a) *Stephanus autem Pipino benedixit, & eius posteritati, atque qui temeritate aliqua aduersus Francos bella mouerent, Communionem Christiana interdixit. Tertio, quando Clemens VIII. Galliam bellis Ciuilibus (quæ hæresis & ambitio excitauerant, externis armis Germanorum, Anglorum, Hispanorum, Italarumque Regno illatis) propè confectam, quæque triginta & sex annorum decursu, ab obitu uidelicet Henrici II. vsque ad absolutum Henricum IV. producta, Gallia extrema minabantur, nec finem spondebant; tandem paci, pristinaeque dignitati restituit, Henrico Censuris absoluto, ac sterili Matrimonio post viginti, & septem annos liberato. Cum ergo Gallia & Religionem, & toties Regnum Vaticano debeat, persuaderi se utique Lauardinus patietur, Beneficia, quæ Romanis Pontificibus ex Gallia prouenisse dicit, non fuisse in immeritos collocata, multò minùs ingratos; neque ego hoc dicerem, nisi necessitas cogeret obiectam ingratitudinem diluendi.*

Sed sint beneficia à Gallis accepta adhuc insoluta, sint Pontifices immeriti (quanquam quid Pontifices dico, cum non istis sed Christo sint data, & ab hoc immensis præmijs, & victorijs compensata?) numquid debuit Innocentius concedere, quæ non licuit Ludouico postulare? petitur patrimonium Christi, petitur hæreditas Petri, petitur in vrbe sancta ingens sceleribus omnibus spatium, in quo velut in libero, exemptoque imperio & impunita, & secura sint, imò & florentia, magisque patrocinio Christianissimi Regis, quàm in ipsis Templis Maiestate præsentis Dei defensa, perinde ac si Romæ Ecclesiæ desint recipiendis, & ad pœnitentiam reuocandis reis. Petitur denique, quod omnibus Regibus, ac Principibus negatum,

(a) Gaguin. Hist. Franc. l. 3. f. 45.

gatum, non potest iam Gallia concedi, nisi omnibus illis acerbè offensis, ac dimissa repetituris, infinito Apostolicæ Sedis dedecore, parique damno, quippe totâ ferè Româ in Asylum, imò in Babylonem conuersâ. Infelicem Innocentium, qui aut cum Christo, aut cum Gallo pacem habere non potest: nam aut hunc offendit, si neget; aut illum, si concedat: nemini plura & maiora, quàm ipsi Deo debemus, & tamen is non permittit fieri mala, vt eueniant bonas; quantò ergo minus potest Innocentius malum facere, vt bona remuneretur à Gallis accepta? quantum verò malum sit grande illud, vastumque Asylum, quod non Regis ipsius commodo, sed sceleratis, paricidis, latronibus, & adulteris petitur, non est Regis iudicare sed Pontificis; nec enim de Parisiensi, sed de Romana vrbe agitur Pontifici subdita. Quòd si nunquam Rex pateretur litem sibi moueri de ijs, quæ ipse Parisijs iudicat, quæ ratio permittit, vt litem Pontifici moueat de ijs, quæ Romæ disposuit? quamquam ne opus quidem est in hac causa Pontificis iudicio aliquid deferre, quando totius Europæ iudicium habemus; nam præter Gallorum aliquos metu aut gratiâ aulæ obstrictos nemo mortalium est, qui non credat æquissimam esse Pontificis causam; & idè Reges ac Principes omnes promptissimè Asylo cessère; nec verò cessissent, nisi crederent iusta postulari, & tamen eodem iure, ijsdemque rationibus, quibus Gallia Rex, retinere illud poterant. Si Innocentius solum Gallia Legatum Asyli iure priuasset, poterat id iniuriæ, odióque nationis adscribi, ac meritò iram Regiam prouocare; nunc verò omnibus Regibus, omnibus Principibus eadem Lex dicta, omnesque iustam censuère: quæ rogo ratio est, vt solis Gallis displiceat, quòd omnibus placuit? & quod alijs omnibus necessitas visa est, illi soli iniuriam credant? ac præsertim à Pontifice tam sancto,

D

tam

tam humanis affectibus vacuo, tam studio Gallicæ Nationis, & in quo ne Calvinistæ quidem, iurati alioquin Pontifici hostes aliquid inuenere non amore, ac veneratione dignum. Sed hoc est vnicum Innocentij delictum, quod omnium Sanctorum Antistitum fuit, non posse videlicet adulati cupiditatibus Regnantium; & tamen non is Medicus ægrotum diligit, qui plagam celat, aut gossipio inuoluit, ne appareat; sed qui ferro etiam ignique medetur, curâ dolorem compensante. Quamquam nec ferrum Innocentius, nec ignem admouit, sed quidquid reuerentiæ & amoris in Principem ac filium licuit; monuit, rogauit, scripsit, instititque; nunc per Varesium, nunc per Abbatem Laurum; nunc per Ranucium Legatum suum, ac postea Cardinalem preces porrectæ, utque hæc magis proficerent, præmissa omnium Regum, Principumque exempla Asylo cedentium; quid potuit plus facere Innocentius? ut fileret? ut Galliæ postulata admitteret? ut tam necessarium sanctumque propositum metu desereret? hoc non potuit. Pauere, ac fugare non est Pastoris, sed Mercenarij, quis ergo aliquid audeat pro veritate, si Pontifices timeant? & quid faciunt Romæ tot Martyrum cadauera, tot trophæa & vestigia sanguine certantium tincta, si ne quidem liceat summo Sacerdotum liberam vocem pro iustitia proferre? nunquam metus Martyrem fecit. Et quid tandem non Principes petant, non Pontifices tribuant, si toties cedant, quoties rogantur? non est hoc esse Petram, sed paleam: neque hoc voluit Christus, cum iussit Petrum esse fundamentum Ecclesiæ. Si Innocentius Pontifex ea tantum spectaret, quæ Galliæ Regem circumstant, forisque exornant, Potentiam videlicet, opes, exercitus, classes, & quidquid denique speciem illam Maiestatis effingit, quam homines adorant; facile persuaderi debuit, ut & hoc

con-

Concederet, & quidquid aliàs Regi placeret: quid enim tandem intererat Pontificis iam prouectâ ætate, & in occasum pronâ, vt pacem pro bello non mallet? sed æstimanti totam illam magnificentiam, quæ foris splendet, & mortalem & caducam esse, nec aliud post breuissimas annorum periodos (quamuis ego longissimas cupiam) de Magno illo Ludouico superfuturum, quàm frigidum cinerem, animamque immortalem, & hanc non regio apparatu, non exercitiis, sed bonis tantùm, malisue operibus septam, tantòque periculo viciniorem, quantò grauioribus rationibus obnoxiam: hæc, inquam, cogitanti Innocentio meritò persuaderi non potuit, vt ea Regi permitteret, quæ vtriusque conscientiam onerarent; nec vtique dolere Regi debuit, si inter tam multos, qui illius animam in mortis æternæ discrimen adducunt, vnus saltem Romæ esset, qui illam totis viribus curaret, retineretque præcipitio vicinam; enimuero cum mundanarum rerum strepitus cessauerint, qui modo Regium animum occupant, cumque in Comitij totius generis humani Diuino Tribunali assistemus, cessabuntque dulces illæ; sed fallaces adulantium cantilenæ, tunc, inquam, agnoscat Ludouicus Rex, fideliora fuerint Innocentij consilia; nunc quidem ingrata suadentis, sed tamen salubria ac necessaria; an illorum qui prætextu proferendæ Regi auctoritatis sibi gratiam & præmia quærunt, Regi verò ingens animæ periculum, feramque factorum penitentiam.

At non debuit tanti Regis Legatus accessu ad Pontificem prohiberi, quando Rex proferendæ Religioni Catholicæ tanto conatu successuque laborat.

Respondeo multò minus debuisse Romanum Pontificem, quo tempore tot curis, tot victorijs, tot Legationibus tantæque auri profusione euertendo Turcico Imperio, ac Religioni Christianæ per to-

tum Orientem ampliandæ laborat, domi forisque à Gallis turbari. Comparentur quæ Ludouicus contra hæreticos in Gallia, quæque Innocentius in Austria, Hungaria, Græcia, & Peloponneso fecit, quæque deinceps, nisi Galli prohibeant, in Europa, Asiaque facturus est, videbunt ac fateri cogentur, nihil Innocentium Ludouico cessisse, & quod iste contra Calvinistas edictis, illum consilijs, armis, auro, precibusque apud Deum contra Turcas præstitisse, hoc solum discrimine, quod Ludouicus vnam, inertemque Prouinciã, nec ausam resistere, Innocentius tam multas, armatasque Religionis subiecit: non ergo decuit tam gloriosum Pontificem, tamque de Re Christiana præclarè meritum eo ipso tempore à Christianissimo Rege, Filioque Ecclesiæ primogenito, quo euertendæ Ottomannicæ impietati tam anxie ac feliciter laborabat, tam acerba & hostilia pati.

At Legatum non admisit.

At Vos coegistis, ne posset admittere. Cur enim Gallicum Legatum alijs conditionibus, quàm aliorum Principum admitteret? nemo istorum aliter acceptus est, quàm vt Asylo cederet, & tamen nemo istorum de iniuria conqueritur, imò nec queri potest, cum non de Regum, sed Latronum beneficio, commodoque agatur. Qui igitur iniuria dici potest, quam nullus Regum pro iniuria, pro dedecore habuit? Date locum iustitiæ, permittite flagitia puniri, subducite sceleribus patrociniũ, eo iure Legati vestri potiantur, quo omnium Regum Legatis liceat domi suæ Pontifici, quod omnibus Regibus, omnibus Principibus licet, & quid dico omnibus Principibus? imò quod omni Prætori, quodque omni Patrifamilias, & sic tandem Romam intrate. Quod si ne hoc quidem conceditis; non deinceps culpam Pontifici adscribite, reiecti Legati, sed vobis
tam

tam honesta recusantibus. Quæ à Rege in expellendis Hæreticis peracta, magna viique & ingentia sunt, ac spem omnem superantia, sed quanto pretio compensata? Reuocentur in memoriam infinita mala, quæ Caluiniæ hæresis Galliarum inuexit, adeo ut propè fuerit Monarchiam in Rempublicam, Reges in Consules mutari; & fateri cogentur plus Regni interfuisse, quàm Religionis, hæc faces extinguere, ne iterum Galliam incenderent. Taceo infinitos Thesauros ex proscriptorum bonis, neque hæc memoro, quasi eleuare velim, quæ à Rege præclare sunt gesta, sed solum ut ostendam, præmio non caruisse. Deinde si bonum, quod ex purgata Gallia prouenit, cum malis comparetur, quæ ex contemptu Pontificis, eiusque factis, scriptisque laceratâ auctoritate proueniunt, hæc multò maiora; nam in totam Ecclesiam redundant, & communi defectiōni viam aperiunt, erātque minus malum, hæresin in vna Gallia tolerari, quàm tam perniciosis exemplis, doctrinisque totam Europam inficere, ac periculo exponere amittendæ Religionis: hæc nunquam stetit deiecto Pontifice; atque ut nulla hæresis fuit non Romæ inimica, ita nisi huius societate nunquam floruit vera & Catholica Religio; quæ igitur gratia, ramos coluisse percussâ radice?

X. Quintò: (a) *Ignoratam fuisse*, dicit, *Lauardino Pontificis Romani Bullam.*

¶ Ego Marchioni Lauardino tanto videlicet viro, tantique Regis Ministro nihil non credam, si ita iusserit, fidemque exegerit. Cæterum negari non potest, difficile id creditu esse, ac persuaderi hominibus vix posse. Quomodo enim latere illum potuit, de quo totus Orbis, ac Gallia imprimis tanto tempore, tantoque strepitu loquebatur? De quo cum Ranuccio Cardinali, Legatōque Pontificis La-

uardinus sermonem habuerat ? cui tot Cardinales subscripserunt ? Quam Romæ affixam , & in omnium manibus viderat ? De qua loquentem , scribentemque Cardinalem Estreum audierat, videratque : & denique cuius effectum iam senserat, quando Sanctæ Lucie festum differri iussit , ne si templum intraret , continuo sacra cum dedecore abrumpi videret . Si hæc tam clara, tam nota & ubique locorum vulgata ignorari poterant, nescio quid non possit .

Sed quoniam Marchioni Lauardino placuit ignorantiam prætexere, credamus ignorasse ; at non ideo effectum excommunicationis morari potuit . Quis enim nescit , non tantum toto humano & Diuino iure, sed etiam toto Orbe & omnibus Principum Tribunalibus neminem excusari *ignorantia iuris* clari, vulgatique ? Si Parisijs duello aliquis confligat, allegetque ignorantiam edicti Regij, quo duella prohibentur , num pœnam effugiet ? Cùm ergo Bulla Innocentij non in angulis, non in latebris scripta, nec domi retenta , sed totâ vrbe pependerit, nec Tabellionis tantum manu, sed ipsius Pontificis, ac triginta & supra Cardinalium calamo subscripta, ac septimo iam mense typis impressa , planè aut non potuit ignorari, aut non debuit, præsertim à Regio Ministro omnium arcanorum conscio, quantum magis omnium vulgatorum ? Sed ignorauerit Lauardinus , ac etiam veniam ignorantie demus ; quæro an si, ergo Bullam compertam haberes, morem illi gereret , aut non gereret ? si non gereret , frustra ignorantiam se purgat, quando etiam sciens, volensque paratus est obsequium negare : si morem gereret, ergo iam saltem obtemperet, quando inficiari non potest, sibi de voluntate edictoque Pontificis constare ; nihil ergo excusando , liberandoque Lauardino proficere ignorantiam potest tot nominibus inualida .

At

At Bulla Innocenti in Gallijs promulgata non est.
B. Nihil dici potest Gallis humanis, venustius-
 que, etiam cum lædunt, quippe osculum plagæ præ-
 mittunt. Romam Legatus ibit Pontifice inuito:
 urbem armatus inuehetur, bellanti similis ac velut
 cum hoste congressurus: magnam vrbis partem ar-
 mis implebit Dominantis more, & publicum Afy-
 lum contra Principis edictum flagitijs aperiet, non
 tantum, vt tuta sint, verum etiam, vt insultent pro-
 hibenti: Palatium, totamque viciniam excubijs, vi-
 gilij, circitoribus occupabit, perinde vt fieri solet
 in arce armis expugnata, terraque hostili; & hæc
 omnia Principe coram, nec alijs armis, quam preci-
 bus pugnante: Ecclesias quoque perrumpet, sacrifi-
 que cum fastu, contemptuque assistet nullâ Vicarij
 Christi, nullâ Censurarum reuerentiâ. Hæc omnia
 faciet, & cum causam rogatus fuerit tanti contem-
 ptus tantæque iniuriæ, respondebit: *Bullas Inno-
 centij in Gallijs non esse promulgatas.* Quid si ergo es-
 sent promulgatæ, num ideo Lauardinus his omni-
 bus abstineret? Cur ergo promulgatio prætextitur,
 cum nihil eam Galli morentur? finge nullas omni-
 nò Bullas esse, num ideo Lauardino licebit ius Gen-
 tium violare, alienum solum hostiliter ingredi, ar-
 misque occupare? & denique omnibus parricidis,
 adulteris, perduellibus, sceleratisque non liberta-
 tem tantum, verum etiam stimulos delinquendi ad-
 dere impunitate propositâ? planè nullis Bullis opus
 est, nullâque promulgatione, vt ista non liceant. Suf-
 ficient edicta naturæ, Legesque Euangelij, vt Lauar-
 dinus intelligat: *Quod sibi quis non vult fieri, alteri
 ne faciat. Qui Pastorem Ecclesiæ audit, Deum audire,
 qui illum spernit, Deum spernere; & quæcunque
 Vicarius Christi ligat super terram, esse etiam ligata
 in Cælis.*

Hæc tam clara sunt, vt neminem lateant, possint-

que à nullo negari; nisi fortè quis dicat legem Evangelij, legemque naturæ Parisijs promulgata non esse. Deinde quale illud est, vt oporteat Bullas, quæ Romæ fieri aliquid prohibent, etiam Parisijs promulgari? Quoties Legati Pontificij, aliorumque Principum iussi sunt regno excedere, aut armatis custodiri, aut aurum Galliarum non efferre, aut peregrinas merces damno Regionum Vestigialium non venum proponere; num propterea aut Romæ, aut in Hispania diploma, quo ista vetabantur, propositum est? & cum nuper Legati Moscovitici, qui magnam vim pellium Galliarum intulerant, iussi sint, aut Mercatu aut Regno abstinere, num inquam, prius hoc editum Moscoviarum pependit? Cur ergo à Romano Pontifice petitur, quod à nullo Principum? nisi fortè quia Christi Vicarius est, peiori illum conditione damnamus. Cum ergo Lauardinus Romæ esset, cum Romæ deliquisset, debuit, quoque sufficitque Romæ puniri, & illic pœnas dare, vbi pacem publicam, vbi ius Gentium, vbi Ecclesiam, Principemque offenderat. *Nec obstat, Legibus loci Legatum non teneri: Quia, vt Politici scribunt, Principalem repræsentat nemini subditum;* id enim verum sit de legibus pœnisque temporalibus, non verò de pœnis spiritualibus, in quibus ratio cessat, cum nemo in rebus conscientiam spectantibus negare possit, se Pontifici subiectum esse. Nec poterat character, dignitasque Legati Lauardinum tueri, quem Pontifex nunquam pro Legato habuit, recepitue: cum enim Legatus sit à Principe ad Principem, & mutuo pacto mittentis ac recipientis constituatur, non potuit, nisi vtriusque Principis consensu Legatus dici, suntque infinita cum nostri, tum antiqui temporis exempla. Scio equidem multa esse, quæ Galli Bullis Pontificijs eludendis obijciant, sed nec illud me latet, à Galliarum Regibus regnantis Monarchæ Antecessoribus,

bus, & à Gallix Prælatiſ ſummâ hæcenus venera-
tione exceptas eſſe .

Carolus Magnus, quo nemo potentiâ, victorijs,
fortuna maior in ſuis Capitularibus : (a) *In memo-
riam B. Petri Apoſtoli honoremus ſanctam Romanam,
& Apoſtolicam Sedem, vt quæ nobis Sacerdotaliſ eſt
Mater dignitatis, eſſe debeat Magiſtra Eccleſiaſtica
rationiſ . Quare ſeruanda eſt cum manſuetudine hu-
militatiſ . & licet vix ſerendum ab illa ſancta ſede im-
ponatur iugum, ſeramur, & pia deuotione toleremus.
Si verò quilibet aliquam perturbationem machinando
& noſtro miniſterio inſidiando redarguatur falſam ab
Apoſtolica Sede detuliſſe epiſtolam, ſalua fide & in-
tegra humilitate penes Epiſcopum fit poteſtatiſ, vtrum
eum in carcerem detrudat, vſquequid per epiſtolam
aut per idoneoſ Legatoſ Apoſtolicam interpellat ſan-
ctitatiſ, vt potiſſimum ſua ſancta Legatione digue-
tur decernere, &c.*

Ludouicus Caroli Magni filiuſ iam morituruſ ita
filioſ Reges alloquitur : (b) *Iubemus atque præci-
pimus ſuper omnia, vt definitionem Eccleſiæ S. Petri
ſimul ſuſcipiant, ſicut quondam a proauo noſtro Carolo
& auo noſtro Pipino, & Beatæ memoriæ Genitore no-
ſtro Carolo Imperatore, & à nobiſ poſteâ ſuſcepta eſt,
vt etiam cum Dei adiutorio ab hoſtibuſ defendere ni-
tantur & iuſtitiã ſuã, quantum ad eoſ pertinet, ac
ratio poſtulauerit, habere faciant, &c. Quæ autem
maior, magiſque neceſſaria iuſtitiã, quàm vt Ponti-
fici de rebus factiſ imperanti, ſuãmq; Iuriſdictio-
nem vi occupatã tuenti fideleſ obtemperent ?*

Sanctuſ quoque Ludouicuſ inter alia monita, quæ
Philippo filio morituruſ reliquit : *Sis deuotus &
obediens Matri noſtræ Romanæ Eccleſiæ, & Summo
Pontifici tamquàm Patri ſpirituali .*

Ipſi

(a) Iuo Carnot. in Decr. p. 5. c. 50. & habetur in Concilio
Tribur. c. 30. (b) Apud Pithæum & Spondan. ad ann. 838.

Ipsi Galliarum Episcopi, quando consecrantur, hoc se iuramento obstringunt: *Decreta, Ordinationes, sententias & mandata Apostolica totis viribus obseruabo, & faciam ab alijs humiliter obseruari. mandata Apostolica humiliter recipiam, & quam diligentissimè obsequar.*

S. Bernardus præclarissimum Ecclesiæ Gallicanæ lumen aliquorum obiectionem præueniens: (a) *Sed dicit aliquis debitam Pontifici reuerentiam exhibeto & nihil amplius; esio, fac quod dicit: quòd si exhibeas debitam & plenam, Plenitudo siquidem potestatis super Vniuersas Orbis Ecclesias singulari prærogatiua Apostolica Sedi donata est, qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Hæc quondam Regum Prælatorumque Galliarum sententia fuit, possétque infinitis exemplis confirmari, si vellem toties iam dicta & libris vulgata repetere. A quibus quantum distet Lauardini exceptio promulgationem causantis, nemo non videt. Prohibent Romana Diploma Galliarum inferri, prohibent recipi; & postea causantur, non esse recepta, non esse vulgata, non esse nota, hoc nimirum Carolus Magnus voluit, hoc Ludouici, hoc Bernardus, hoc ipsi Episcopi iurauerunt, cum Sacramento polliciti sunt: *Totis viribus Apostolica mandata recipere, & quam diligentissimè exequi.* Quamquam frustrà consumor rebus probandis tam claris, tamque indubitatis, quæque iam dudem ipsi Lauardino perspecta sunt viro tantâ rerum experienciâ claro: sed maluit aliquid dicere, quodcumque illud esset, quàm seipsum silentio damnare more Athletarum etiam in casu luctantium; idque præclare quidem, si lusus, non res seria ageretur; aut lucta cum alio aduersario, quàm cum veritate & iustitia esset.

XI. Sextò, addit Anonymus: (b) *Lauardinum sine*

(a) S. Bernardus ep. 131. (b) Fol. 3.

sine forma, sine causa, sine ratione, non auditum, non defensum, Romæ pro Excommunicato declaratum esse.

R. Gallis nihil videtur, quidquid Lauardinus Romæ deliquit; at aliud non tantum Pontificis Romani, sed etiam totius Europæ iudicium est. Si ergo causa quæritur, ob quam excommunicari meruit, dico non vnam, sed plures imò grauissimas fuisse; videlicet quòd contra Pontificis Bullam sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ipsòque factò incurrendæ, ius Asyli, & Quarteriorum, vt vocant, vsurpauerit; quòd non minimam vrbs Romanæ partem armis occupauerit, armisque retinuerit: quòd contra omne ius Gentium non Legati, sed hostis & bellatoris more vrbem inuectus sit, Principe coràm, ac magno publicæ quietis periculo: quòd Palatio & vicinæ regioni excubias, circitores, armatosque cum tessera militari circumfuderit, id quod nullibi terrarum, & à nullo Legatorum hactenus factum, solique Principi licet: quòd Iulij III. Pij IV. Gregorij XIII. aliorumque Pontificum Bullis crimine læsæ Maiestatis se obstrinxerit: quòd publicanos & Principis Vestigalia non paucis millibus fraudauerit, soluique prohibuerit. Præsertim verò quòd ingenti vrbs offensione ac Religionis contemptu sacra profanauerit, idque tanto fastu, tantæque ostentatione, ac derisu supremæ in rebus Ecclesiasticis Pontificum auctoritatis, vt post Attilæ & Alarici ætatem, aut saltè post irruptionem Borbonij nihil simile Rôma cõspexerit, fueritque periculum tam peruerso exemplo totam vrbem, Italiàmque corrumpi. Hoc nulla ætas Lauardino ignosceret; quidquid enim litis cum Pontifice fuerit, non idèò Religio in discrimen vocari, ludibriòque infidelium exponi debuit. Hæc ergo tam multa, & magna, cum Lauardinus deliquerit, innocentiam tamen, & admiranti similis quærit: *Quam ob causam Pontificis indignationem meruerit?* Planè si

non dico omnia, sed vel minimum eorum, quæ Romæ peracta sunt, Parisiis ab aliquo Legatorum contigissent, num illum vel momento Rex ferret? Enimvero nunquam Lauardinus præpotentium reorum more causam & delictum fatebitur; sed hoc nihil morari Pontificem debuit: iusta enim, an iniusta sit causa, ob quam anathemate punitus est, non Lauardini, sed Orbis terrarum, aliorumque Regnantium exemplo (qui Aſylo ceſſere) ac præſertim Pontificis iudicio decidendum fuit, qui more aliorum Principum, rerum, vrbiumque ſuarum ſolus Iudex & moderator eſt; tamen Pontifex Dominus Romæ eſt, quàm Rex Parisiis. Si ergo nullius Principis Legatum eâ ratione Parisiis Rex pateretur, quâ Lauardinus vti voluit Romæ, nec ſuarum Legum cauſas ab aliis, quàm à ſe vno examinari ferret, quid tandem deliquit Innocentius, quidue commiſit iniuſti, ſi id Romæ fecit, quod Rex Parisiis feciſſet?

At excommunicare non debuit.

At multò minus debuit Lauardinus excommunicationem prouocare, imò extorquere. Repetantur enim memoriâ, quæ Romæ peracta ſunt, & nemo inſicias iuerit, ex induſtria & velut ſtudioſè à Gallis curarum eſſe, vt inuito ac tergiuerſante Pontifice cenſuras exprimerent. Quæ enim neceſſitas fuerat, cum conſtaret de Pontificis voluntate, aliorumque Regum exemplo Aſylo abſtinentium, Legatum mittendi (nam Gallicis negotijs Eſtreus Cardinalis ſufficere poterat, imò abundare) vrbemque armis non militariter tantum, ſed hoſtiliter etiam implendi? nam quòd nec pugnæ, nec cædes contigerint, non humanitas inuadentium, ſed modeſtia Pontificis fuit arma prohibentis.

¶ Rurſus quid oportebat Lauardinum nocte Natiuitati Saluatoris ſacrâ tanta cum pompa, cultûque ac apparatu inſultantis in Eccleſia comparere, ſacrifque

palàm defungi, quæ non ignorabat ſibi à Pontifice, interdifta? Si tanta, vt inquit, pacis cupido, cur non expectatum? cur Legatio non aliquandiu dilata, dum miteſcerent animi, dumque tempus remedia ſuggereret, aut ſaltem dum finis Turcico bello imponeretur, quod planè Galli præuidebant ingenti cum danno Religionis Chriſtianæ abruptum iri, ſi pergerent Pontificem, Italiàmque turbare. Vnde, multorum ſententia fuit, ſtudioſè à Gallis hanc occaſionem captatam eſſe, vt bello Italiæ illato, aut ſaltem belli periculo, Italiæ Germaniæque Principes, ac ipſum Imperatorem à Turcis auerterent, cohererentque finem victorijs ponere, ac Imperio Ottomanico iam cadenti requiem, pacemque concederent, idque non tam Barbari amore (quod nefas de Chriſtianiſſimo Rege cogitare) quàm metu Auſtriacæ Potentiæ tot victorijs, tot Prouincijs auctæ. Sed abſit à me credi tam aliena à pietate, & magnitudine Ludouici Regis, cui nulla maior cura, quàm Religionis, quique alienis damnis non eget, vt creſcat, viribus ac potentiâ ſuâ tutus. Illud verum eſt, & negari non poteſt, multò glorioſius, vtiliùſque Regiam indignationem in Barbaros Turcâſque, quàm in Pontificem conuerſum iri, cum cauſæ & iniuriæ non deſint longè atrociores. Nota ſunt, quæ Gallico Oratori Conſtantinopoli euenère, quando tam indignè à Turcici Imperij Miniſtris habitus eſt, eiectùſque aulâ, mancipij more, & tamen quàm clementer à Gallis diſſimulatum? Idem ergo ſperari pro Pontifice poterat, præfertim cum nihil tale Lauardino contigerit, & ſaltem Innocentij ætas, merita, ſanctitas, curæque delendis Ottomannis tam feliciter impenſæ veniam, aut ſaltem moras aliquas mererentur. Petimus pro Innocentio, quod Turcis ſpontè conſeſſum.

Quod verò dicitur: *Pro re merè temporali, qualis eſt*

est immunitas à Gallis prætensa, non debuiffe Lauardinum excommunicari. Facile ignosci potest Aduocato Lauardini, quippe factorum Canonum, Ecclesiasticæ disciplinæ, & idiomatis, quo sancti Patres ab initio florentis Ecclesiæ semper vsi sunt, ignaro; isti enim semel Ecclesiæ, Deoque donata non pro rebus merè temporalibus, sed pro rebus sacris, ac Christi patrimonio habuere, & ideò istorum vsurpatio etiam in ipsa Gallicana Ecclesia pro sacrilegio semper habita est, abstineoq̄ue exemplis, vtpotè in re clara, ac in omnibus sæculis nota. Planè hanc Theologiam ignorarunt antiquæ Ecclesiæ Patres, quando in causis etiam temporalibus non Reges tantum, sed Orbis totius Imperatores anathemate perstrinxerunt. Sic Ambrosius Theodosium ob cladem Theffalonicensem. Sic Stephanus VI. Carolum Magnum, si nuptias cum Longobarda iunxisset Desiderij filia. Sic Basileense, & Constantiense Concilia toties à Gallis laudata, & Gallicis Præsulibus plena in causis merè temporalibus Principes excommunicant, vt videre est sessionibus 20. 31. 37. & vltimâ. Atquè ne Gallicis, & argumento, de quo agitur, exeamus, placeat ea tantum audire, quæ Parisiensis, & Turonensis Conciliorum Patres in hac causa decreuerunt: (a) *Placet, inquit Parisienses, ac omnibus conuenit, vt quicumque res Ecclesiæ iniuste possidens præsumpserit retinere, ab omnibus Ecclesijs segregatus, à sancta Communione habeatur extraneus, neque aliud mereatur remedium, nisi culpam propriam rerum emendatione purgauerit: Indignè enim ad altare Domini properare permittitur, qui res Ecclesiasticas audet vsurpare, & iniuste possidere. Et infra: Perpetuo anathemate feriatur, qui res Ecclesiæ confiscare, aut conterere, aut peruadere præsumpserit. Nota sanctissimos, præcipuâque doctrinâ huic Concilio in-*

ter-

(a) Concil. Paris. I. cap. I. & c. 2. Anno 559.

terfuisse, quorum Princeps S. Germanus Episcopus Parisiensis. Patres Concilij Turonensis II. (a) *Inuolabiliter seruandum censemus, vt quicumq; tam Ecclesiæ, quàm Episcopi res proprias peruadere, competere, vel confiscare præsumpserit, & pertinaciter in peruatione persistit, vt vere sit super eum maledictio, quæ super Iudam venerit, vt non solum excommunicatus, sed etiam anathema moriatur, & cælesti gladio fodiat. En sententiam Gallicanæ Ecclesiæ, tunc videlicet temporis, cum doctrinâ, & sanctitate florebat, ac cum omni adulatione, ac ambitu procul, veritati, non gratiæ scribebat. Scio omissis infinitis aliis hæc duo testimonia sufficere, si tam facillè Gallia persuaderi posset, quàm facillè conuinci; sed illud molestum est, quòd ratione superati ad potentiam, virisque appellant: nec istis opponi aliud potest, quàm Diuina protectio, omni tandem humanâ superior; hic Innocentius acquiescit, paratus experiri, quidquid aut Gallo, aut Deo placuerit; nec enim Innocentij causa, sed Dei agitur; vincet, aut cadet, vt cùnque Cælo videbitur.*

At citari, moneri, audiri que prius debuit.

Non ignorat Roma, quid in huiusmodi causis fieri, omittitue oporteat; planè infelix sit & rudis, si Ecclesiasticos ritus, formasque Censurarum discere à Regibus, militibus & Aduocatis debeat. Neminem prius fidelium communionem arcendum esse, quàm monitus, auditusque sit, res est certa, ac millies in sacris Canonibus repetita, ac præsertim in Parisiensi ac Turonensi synodis, quas paulò antè citauimus. Sed æquè certum est, quoties Censuræ non ab homine, sed à iure, & Lege feruntur, nullâ aliâ monitione opus esse, cum satis ac semper ipsa lex moneat; in notorijs quòque, & quæ nulla tergiversatione celari, negatiuè possint, non oportet, vt
moni-

(a) Concil. Turon. c. 24. Anno 570.

monitio aut citatio declarationem præcedat. Præfertim cum Excommunicatio non est comminatoria, sed læ sententiæ; & non in genere tantum, sed in particulari casu, & contra particularem Personam inflicta. Consilium quoque Lateranense, & ipsa Conuentio, seu Concordatum inter Pontificem Leonem X. Regemque Galliæ Franciscum I. clarè disponunt, cum de Excommunicatione ita constat, vt ea nullâ tergiuersatione celari possit, sine alia denuntiatione pro Excommunicato habendum, vitandumque esse. Hoc cum Collegium Ecclesiæ S. Ludouici non obseruauerit, meritò interdicto supponi debuit, & simul Lauardinus pro Excommunicato declarari. Hæc sunt comperta & milles nota, nec à Lauardini Theologis ignorari poterant, sed oportuit aliquid dici, quodcunque illud esset, ne viderentur culpam silentio fateri. Notum erat Lauardinum Romam intrâsse, notum quoque armatis, excubiisque Palatium eiusque regionem obsedisse, ne Iustitiæ Ministris pateret, notum quoque natalitiâ Christi nocte sacris Mysterijs procuratum esse; quid ergo in re tam clara, tamque indubitata, totaque Româ inspectante facta, citari illum, interrogarique oportuit?

XII. *Septimò*, (a) pergit Anonymus dicere: *Honores, quibus in Ecclesia S. Ludouici Lauardinus affectus est, dignitati Gallici Oratoris annexos esse, quippè Gallici Regis Maiestatem repræsentantis; non ergo aut à Pontifice, aut ab Ecclesia pendere, neque hanc ob causam potuisse à Romano Pontifice Lauardinum, excommunicari, aut Ecclesia S. Ludouici interdicto supponi.*

Et. Vtinam Lauardini Satellites & Aduocati de armis potius & castris, quàm de excommunicatione & Interdictis loquerentur, quæ non intelligunt. Nec enim Ecclesia S. Ludouici interdicto subiecta

est

est, quòd eius Ecclesiæ Sacerdotes Lauardino honores detulerint Legato debitos (quamuis & hic peccatum, cum reuera Legatus non fuerit) sed vt loquitur Edictum: *Quòd ausi fuerint ad Diuina officia & participationem Sacramentorum admittere, cum constaret, notoriè excommunicatum esse.* Si ergo non patitur Lauardinus Pontificem decernere de honoribus Legato debitis; æquè Pontifex non patitur Lauardinum de Ecclesiis, & Censuris iudicium ferre, quæ à solis Sacerdotibus cognosci debent, Romæ præsertim, ac in Regia Pontificis. Similis ferè est Lauardini querela, cum in Apologia dixit: *Regis Christianissimi Ministros, utpotè qui personam ac Maiestatem ipsius Regis referant, nullis Censuris subiacere.* Quæro enim à quanto tempore potiri Reges hoc priuilegio caperint? mihi enim historiam Ecclesiasticam percurrenti infinita: Exempla occurrunt Regum, quos non tantum Pontifices, sed etiam Galliæ Antistites excommunicatione perculerunt, Pauca ex multis libabo. S. Chrysostronus de Regibus vniuersim ita loquitur: (a) *Et ad vos (Sacerdotes alloquitur) sermonem conuertere necessarium est, vt cum multo studio hæc dona (sacram videlicet Eucharistiam) distribuatis: non parua vobis imminet ultio, si quemquam vllius culpæ conscium, huius mensæ participem esse concedatis, sanguis eius de manibus vestris exquiretur, siue quis Dux militiæ sit, siue Præfectus, siue Princeps diademate coronatus; indignè autem accedat, prohibe: maiorem illo potestatem habes, hoc vestra dignitas est, hoc securitas, hoc corona.* Ex prima Clodouæi Merouingica stirpe, S. Germanus Episcopus Parisiensis Charibertum Regem, & Manouesam, quam incestis nuptijs duxerat, anathemate ferit: (b) *Cumque* (verba

E

funt

(a) S. Chrysostr. hom. 60. ad Popul. Antioch.

(b) Anno 570.

sunt Gregorii (a) Turonensis) eam Rex relinquere nollet, percussa iudicio Dei obiit. In secunda Carolina stirpe Stephanus IV. Romanus Pontifex Carolo Magno recentibus adhuc in Apostolicam Sedem meritis excommunicationem (b) intentat, nisi continuo nuptias cum Desiderij filia abrumpat, tantumque abfuit indignari Carolum, aut id Maiestate, Francicâ indignum ducere, vt potius quàm primum paruerit, Longobardâ eiectâ. In eadem secunda stirpe Carolus unum simplicem fœdus cum Northmannis infidelibus parantem S. Fulco Rhemensis Archiepiscopus suo & omnium Galliarum Antistitum nomine, his verbis absterruit: (c) *Cum omnibus Episcopis meis ego vos & omnes vestros excommunicans, aeterno anathemate condemnabo.* Vides, quæ tunc temporis non vnus Fulconis, sed totius Gallicanæ Ecclesiæ mens & sententia fuerit. In tertia Galliarum Regum Dynastia Robertus Hugonis Capeti filius, quòd incestas nuptias iunxisset, à Galliarum Episcopis sacris exclusus, ad eò omnibus horrore fuit, vt vix tres famuli obsequio superfuerint, anathematis reuerentiâ, profecitque seueritas, pellice paulò post palatio pulsâ. Rem Damianus (d) & Pithæus narrant. Ex eadem Dynastia ob similem causam Philippus Roberti Nepos primum in Concilio Lugdunensi, deinde ab Urbano II. absolutus, testè Ivone (e) Carnotensi. Philippo II. æquè Francorum Regi, quòd legitimam vxorem dimisisset, anathema intentatum, ac Galliarum Regnum interdicto subiectum est, idque Galliarum Episcopi ad eò non improbarunt, vt quàm plurimi eorum exilio puniti sint, (f) quòd Pontifici paruissent. Tandem resipuit, petita ab Innocentio

ve-

– (a) Greg. Tur. histor. Fran. l. 4. (b) Habetur epistola Stephani tom. 3. Concil. V. Æmil. & Spondan. ad Annum 770. (c) Flooard. l. 4. c. 5. Anno 898. (d) Petrus Damian. l. 2. ep. 15. Pith. in chron. (e) Ivon Carnot. ep. 166. & 169. (f) V. Spondan. ad ann. 1198. Raynald. ann. 1200. n. 9.

venia; receptaque in Thalamum Reginae. Ex stirpe, & Dynastia Valesia Henricus III. à Sixto V. mone-
tur, vt Borbonium Cardinalem, & Archiepiscopum
Lugdunensem carceribus liberet, ni faciat, pro ex-
communicato declaratum iri; fuitque monitorium
in Gallijs, Carnuti; Metisque promulgatum, &
quia eodem anno mors Henricum præuenit, eius ca-
daver publico funere, solitisque suffragijs supra
duodecim annos caruit (quod crederetur excommu-
nicatus decessisse) donec sub Henrico IV. agente,
Ossato (a) Cardinali & absolutionem Henrici IV.
nomine, ac Elisabethæ Regiæ viduæ infinitis argu-
mentis vrgenti, tandem à Clemente VIII. impetrata
est. Agnoui ergo Gallia posse Reges excommuni-
catione puniri. Idem Henricus Rex per Cenoma-
nensem Episcopum, Cardinalem Iosofam, ac Pisanijs
Marchionem Legatos, ac in genua prouolatos ab-
solui à Censuris rogauit, quas ob eadem Guisij Car-
dinalis incurrerat: (b) nec tamen obtinere potuit,
quippè Borbonio Cardinali, & Lugdunensi Archie-
piscopo nec dum carcere eductis. Ex stirpe Borboni-
ca Henricus Nauarræ Rex ob hæresin, quam semel
abiurauerat, iterumque professus fuerat, à Sixto V.
diris percussus est, idque ritè à Pontifice factum Cle-
rus Gallicanus agnoui, habuitque Regem pro ex-
communicato; & quamuis Henricus vehementer
excommunicationi aduersatus sit, nunquam tamen
priuilegium obtendit, quòd Reges excommunicari
non possint: sed solum quòd hæreticus non esset,
qualis à Sixto arguebatur. Ipsa Sorbona inter alias
propositiones (quas Henrico additi vulgauerant)
hanc quoque in publico Senatu decimâ Februarij
damnauit. *Pontificibus Romanis ius non est Reges ex-
communicandi.*

E 2

Ita

(a) V. Spondan. ad annum 1589. n. 16. & Ossat. ep. 215.

(b) Spondan. cit.

Ita scribit Spondanus, (a) qui ad annum 1585. refert eiusdem Henrici instructionem. Offato & Peronio Legatis suis datam, in qua petebat Rex à Censuris & excommunicatione absolui, quas incurrerat. In ipsa quoque absolute à Clemente VIII. publicè Legati concessa, Rex à Censuris, quibus tenebatur, (b) liberatus est.

Et si hæc omnia deessent, sufficeret clarissima Christi sententia Petrum alloquentis: *Quæcumque*, inquit, *ligaueris super terram, erunt ligata & in Cælis. Si quæcumque*, ergo & Galliarum Reges, nisi dicant, ad istos Euangelium non pertinere, aut Christi præceptis exemptos esse.

Ex his omnibus alijsque quàm plurimis, quæ silentio prætermittimus, palàm est, potestatem excommunicandi Reges semper in Gallijs agnitam, exercitamque, imò & saluberrimam fuisse, quoties sanandis hoc remedio ægris Principibus suam Episcopi operam Pontifici sociarunt. Nunquàm Henricus IV. & fortè nulli amplius Galliarum Reges Catholicam Religionem amplexi essent, nisi illum Pontifices vibratis Censuris compulissent. His ergo Gallia debet conseruatam Religionem, & tot alia bona, quæ ex Religione consequuntur; nec verò aut Carolo Magno aut Henrico Magno quidquam Maiestatis decessit, quòd se punienti Pontifici submiserint, imò venerationem illis amorèmq; auxit subiectio, non vi, nec metu, sed Religione expressa. Et Magno Theodosio. quid nocuit ad pedes accidisse Mediolanensis Antistitis? num ideo minus potentià, victorijs, reuerentià subditorum floruit? imò tantò maior, quantò modestior, subiectiorque Sacerdoti: & cui istorum ad Concilium, aut ab abusu appellandi cogitatio incidit?

Non hæc dico, quasi ignorem, quàm parcè sacris ful-

(a) Spondan. ad ann. 1585. num. 17. (b) Spondan. ann. 1590.

fulminibus vti Pontifices oporteat, in Reges præsertim, quorum arbitrio sedet, aut obsequi, aut obniti, ac plerumque pudet moneri, multoque magis puniri; nec facile culpam agnoscunt libertate peccandi, ac famulantium adulatione; nec etiam me latet, quantum mali proueniat ex facilitate Censuras cumulandi: Cæterum nihil est tam sanctum, quo abuti non possis, nec nos abusum, sed vsum commendamus, cumque præparcum & necessarium. Quot mala ex potestate regnandi, bellumque indicendi? quot ex Matrimonijs, negotiationibus, iudicijs proueniunt? num propterea hæc omnia damnanda abusum obtentu? Idem de excommunicatione, & Censuris dicas, quas cum necessitas Innocentio extorferit, nemo Iudicem accuset, qui pœnam dictauit: sed reum, qui meruit, imò qui extorsit.

Auctor quidem seu potius Compiler libertatum Gallicarum multa congerit, vt ostendat, non posse Reges excommunicari; sed ea planè nihil probant, cum tantum aut facta aliqua Principum narrent, ex quibus nullum jus colligi potest (quid enim non licebit, si exempla sequamur?) aut aliqua Parliamentorum Senatûs Consulta, quibus nulla potestas est de auctoritate Ecclesiastica, eiusque finibus iudicandi; aut denique abusus tantum Censurarum damnantur. Taceo hunc librum anno 1639. ab ipso Gallicæ Clero Parisijs damnatum, prohibitumque esse: *Quòd* (verba sunt Spondani) *multa contineret, quæ magis ad Ecclesiæ seruitutem tendere, & schismatis occasionem præbere viderentur, & ideo primò a sacro Consistorio Regio prohibita sunt distrabi & vendi: deinde Eminentissimorum Cardinalium, Cæterorumque Illustrissimorum Antistitum, qui tunc Lutetiæ reperti sunt vndeniginti: nescit enim Ecclesia Gallicana libertates, quæ malum operantur: nescit iura, quæ illam à Romanæ Matris firmissima connexionè & filiali obedi-*

diuentia diuellant. Haftenus (a) nobiliffimus fcrip-
tor.

XIII. Oclauò. (b) *Sed, inquit Anonymus, si ius
Asyli, & immunitatum abusus est tam horridus, tan-
taque abominatione dignus, vt Pontifex Religioni &
Conscientiæ sibi duxerit illum. ampliùs ferre; cur ergo
tanto iam tempore illum tulit? cur post tot annos Con-
scientia Pontificem monuit? Id planè indicio est,
aliud, quàm Conscientiam quæri.*

Re. Nihil festiuus est, quàm audire Lauardinum,
eiusque Aduocatos de Conscientia & Religione lo-
quentes; suâ enim Conscientiâ Pontificis metiun-
tur; & cum illis postrema sit hæc cura, sedemque
vltimam obtineat, ludere putant, quotquot Con-
scientiam appellant. Tulit ergo Pontifex primis an-
nis hunc Asylorum abusum eo ferè pacto, quo Agri-
cola lolium & Zizania florente in agro: non quòd
amet, sed quòd frumento sit mixta, quæratque oc-
casionem euellendi. Eâdemque ratione quæri pos-
set, cur Galliæ Rex, si conscientiæ sibi duxit Cal-
uinistarum hæresin in Galliâ ferre, non statim eie-
cerit? Planè Innocentius in ipso statim limine initi
Pontificatus professus est, se Asyla nunquam laturum,
vt tamen Regum Maiestati honor haberetur,
lentè processum; moniti, rogati, conuictique ratio-
nibus sunt: expectatum quoque, dum Principum,
Legati, qui tum vivebant, decederent. Tandem vbi
omnia parata, vbi veneratio Pontificis tot rebus se-
cundis aucta, ac ipse Rex Galliæ pollicitus, se alio-
rum Principum exemplis imitandis non vltimum
fore, vbi denique alij Reges Asylo cessere; meritò
visum est Pontifici, non ampliùs cessandum. Expe-
ctauit ergo astatem, vt meteret. Quid potuit à Pon-
tifice aut prudentiùs, aut humanius fieri?

VIX. Nèdò. (c) *Verbis, inquit Anonymus, ge-*
ner. 1-

(a) Spondan. ad ann. 1639. (b) Fol. 4. (c) Fol. 4.

neralibus non comprehenduntur Personæ nota specialiter dignæ, quales sunt Principum Legati : non potuit ergo Lauardinus ex verbis Bullæ pro excommunicato haberi. Imò nec dici quidem potest, Lauardinum casum Bullæ incurrisse, quippe vim nullam adhibuit, nec cursum Iustitiæ impediuit.

¶ Oportet ab hoc Lauardini Aduocatò Bullam Innocentii, ne quidem lectam fuisse, alioquin nunquam hæc scribere tam aduersa veritati. Renouat Innocentius Iulij III. Pij IV. Gregorij XIII. Diplomata, & illa verbatim recitat ; at in illis expressa fit Legatorum mentio ; quí ergo dici potest Bullam Innocentij nihil de Legatis loqui ? Deinde in Bulla Innocentij hæc clausula adiungitur, videlicet: *Omnes quacunque dignitate & auctoritate tam Ecclesiastica, quam seculari præfulgentes, etiamsi de illis specialis, specifica, expressa & indiuidua mentio faciendâ esset.* Quæ verba ex omnium Iuris Consultorum sententia æquivalent expressioni indiuiduæ : tantúmque operantur, quantum si Lauardini nomen in Bulla recitatum esset ; demonstrant enim enixam Pontificis voluntatem. Et quamuis hæc omnia non essent, quis nescit sacro Cardinalium Collegio, omnibúscumque Romæ Prælatis ex parte Pontificis denuntiatum esse ; cauerent, ne Lauardino sociarentur, quippe sacris interdicto ; imò ipse Lauardinus à Ranuccio Cardinali de voluntate Summi Pontificis monitus est : ac tum maximè, cum Clericis Lateranensis Ecclesiæ indictum, vt si Lauardinus Diuinis officijs assisteret, quæ in honorem Sanctæ Lucie peraguntur, continuo sacra cantúmque abrumperent, vt fieri solet, cum adsunt palàm excommunicati ; quid ergo amplius fieri potuit, vt constaret Pontificio Diplomate Lauardinum comprehendi ? sed piget tam clavis immorari, & misereor Lauardini tam infelici Aduocato nixi, & tam absurda narrante. Paria sunt,

quæ dicit, de non impedito Iustitiæ cursu, nullaque vi adhibita. Nam quàm verum id sit, satis intelligas ex ijs, quæ de ingressu Lauardini iam suprâ recensui, & quæ quotidie geruntur, Româ fremente, ac Pontificis moderationem contra tot insultus demirante.

XV. Decimò. (a) *At Sixtus V. quamvis Iure Asyli Legatos prohibuerit, non tamen adiunxit pœnam excommunicationis, imò sustulit à suis Antecessoribus iam latam.*

R. Non sequitur, ut quod vnus Pontifex omisit, alius quòque omittere debeat. Quàm multa à Ludouico Rege (qui modò Galliarum potitur) confecta sunt, eius maioribus planè intentata: ergo omnibus rebus sua ætas & maturitas est: alioquin quantum Principibus otium & sterilitas erit, si non faciant, nisi iam facta? Deinde nota est omnibus Sixti seueritas, qui cum timeri vellet, temporales pœnas ante spirituales habuit, maluitque curandis delictis ferro uti, quàm cruce. Alia Methodus Innocentio, cui cum Magnatibus pugna, & ideò Religione, non supplicijs damnandos censuit, risumque prouocasset, si carceres, aut exilia, aut multam Regibus minaretur. Nec obstat exemplum Sixti, quando alia, multòque maiora exempla suppetebant, quæ Innocentius imitaretur, Chrysofostomi videlicet, Ambrosij, Athanasij, Gregorij Magni, Nicolai I. aliorumque Pontificum, quos infrâ memorabo.

XVI. Vndecimò: (b) *Si Innocentius, inquit Anonymus, prius Consilia & vota sacri Collegij excepisset, quam Bullam vulgaret, seque tam grandi periculo immergeret, nihil simile aggressus esset, Patrum ac præsertim Cardinalis Esirei rationibus victus.*

R. Supponit Lauardinus, Bullam Innocentii, quâ Legatorum Asyla prohibentur, solo Pontificis, eius-

(a) Fol.4. (b) Fol.4.

eiusque Domesticorum nutu excidisse, non rogatis, non auditis Cardinalium votis. At verò id tam falsum est, vt pudeat refellere. Legant Pontificis Bullam, videbuntque Purpuratorum nomina magno numero subscripta; num verò subscriberent aut non lecta, aut non probata? maior est Romæ, quàm Parisijs dicendi libertas: licet Cardinalibus & sentire & loqui, nec vllus exilio punitus, quia verum dixit, vt nuper in Regaliæ causa Parisijs factum. Illa quoque verba Bullæ inserta videlicet: *De fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium consilio, & assensu, ac præmatu- ra consideratione præhabita*, Gallum falsi conuincunt. Multò minùs dici potest. *Cardinalem Estreum in hac causa auditum non esse.* Quis enim Estreum prohibuit, ne loqueretur? aut quando ei occasio loquendi defuit? aut quando accessu Pontificis prohibitus est? Planè excusari non posset Cardinalis socordia, si obmutuisset, cum tam multis ex causis ad dicendum vrgeretur: imò non tantùm dixit, sed etiam scripsit: at veritas & iustitia causæ, vocem & calamum vicit.

XVII. Duodecimò: (a) Non, inquit, Pontificem decuit, suscipiendæ causæ merè temporali ac politicæ (qualis est, quæ Asyla Legatorum spectat) sacram dignitatem, pacemque stitum Ecclesiastici, imò totius forsàn Europæ periculo exponere.

Et. Credo equidem, quando Innocentius de abrogandis Asylis cogitauit, id primum & ante omnia expendisse, plus boni an mali hæc mutatio pareret: nec improuisa illi pericula, quæ modò narrantur; sed tanti non erant, vt tam sanctum, & necessarium opus morari deberent, idque iustissimis ex causis, vt iam commemorabo, iuuatque longiùs immorari rationibus exponendis, quæ Pontificem obfirmârunt; video enim id potissimum Innocentio obiectum, ac præ-

præsertim ab Estreo Cardinali, cum votum suum calamo exponeret; videlicet imperitos Medicos Pontificem imitatum esse, quando morbum mederi aggressus est peiori remedio. Sed nego, mecumque negabunt, quotquot pacatis, placidisque animis rem totam considerant, debuissè videlicet tam grauem, plenumque flagitijs abusum ferri metu malorum, quæ iam tum præuiderat, & nunc tanto strepitu à Gallis præcinuntur.

Nàm *Primo* supponunt Galli, Ius & immunitates Asylorum rem esse merè politicam & temporalem; at maximè falluntur: cum enim infinita sint flagitia, quæ illorum causâ, & spe impunitatis patrabantur; idque omnium Nationum, quæ Romam concurrunt, pessimo exemplo; oportuit Asyla considerari non solum vt loca, in quibus Principis potestas, & Jurisdictio violatur; sed etiam in quibus suprema Dei Maiestas grauissimis iniurijs afficitur; at verò quid magis ad Christi Vicarium pertinet, quàm quouis humano respectu seposito cauere, ne Christus tam indignè offendatur, & tot animæ pessumeant Christi Sanguine redemptæ? non ergo causa Asylorum est causa merè prophana, nisi fortè illis solis, qui nullâ Dei & animarum curâ tanguntur:

Deinde suprema Pontificis Jurisdictio, quæ tot Asylis in vrbe violatur, non est inter causas merè prophanas censenda; quæ enim ad Ecclesiam pertinent, Deo dicata sunt, nec possu t sine sacrilegio vsurpari. Id tam certum, vt nihil frequentius iam ab initio florentis Ecclesie sit à Patribus inculcatum: omittòque exempla & testimonia Patrum iam alibi narrata. Cadit ergo præcipua Lauardini ratio, cum videlicet negat, prudenter Innocentium fecisse, quòd in causa merè temporali & politica sacram Pontificis Dignitatem cum Regia colliserit, adduxeritque in tantum discrimen.

Ter-

Tertiò. Si toties Pontifici abftinendum eſt falubribus Conſilijs, quoties Principes minantur, & bellum eminens oſtentant; quid vnquam præclari audebit? Si ergo Romam ſibi Galli populauerint, alioquin bellum illaturi, quo totam Europam incendant, num ideò Pontifices cedent, bellumque & minas rediment Chriſti patrimonio? Si ſemel Pontifices minis ſe frangi, vincique patiantur, idque Principes obſeruent, nullum facient finem petendi, minandique. Æquum ergo non fuit, vt Pontifex à propoſito delendi Aſyla moueri ſe pateretur ſolo metu & terrore futurorum. Fecit Pontifex, quod muneris ſui, quod neceſſitas, quod publica, & priuatorum ſalus, imò quod Dei cauſa (toties in Aſylis offenti) exigebant; idque nullus Principum, ſi Gallos excipias, non maximè approbavit, ratumque habuit; ſi ergo bellum & turbæ Gallis ſequantur, cuius amabò culpà id fiet? ſua retinentis, an rapiantis alienà? & quando magis, quàm in tam iuſta cauſa cœleſti patrocinio fidere, nitique Pontifices debent? ſi omnia aut fato, aut caſu euenirent, nullà in rebus humanis Dei prouidentiã, ego quoque honeſtis conſilijs vitia præferrem, ſed quandoquidem conſtat omnia, ac præſertim Eccleſiam, Dei nutu gubernari, nunquam perſuaderi me patiar, vt credam Deo placere, ſordida conſilia, aut ſecunda fore. Hæc non mea, ſed Apoſtoli ſententia eſt: (a) *Perdam ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobo: nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam huius ſæculi?* Verbo, ſi bellandum eſt, malim Pontifices cum Gallis, quàm cum Deo & conſcientia bellum ſuſcipere.

Quartò. Cùm dicitur, minus eſſe malum Regi Galliæ Aſylum ſpontè cedere; quàm vim & bellum experiri; oportet non Aſylum tantum expendere, eiuf-

(a) 1. Corinth 1.

eiisque cessionem, sed omnia, quæ hæc cessione, prouentura sunt; nam & arborem non solam, sed cum fructibus æstimamus. Si Pontifex Gallo cedat, eadem ratione & Hispano & Anglo, & omnibus Principibus cedendum erit Asyla postulantibus: at quanta hinc confusio flagitijs impunè florentibus, & totâ ferè Româ in speluncam Latronum conuersâ? Imò multò quàm ante grauius malum, expèrsque, remedij: crescet enim Legatorum licentia, quando se victores, victum Pontificem cernent. Reuocentur in memoriam & mala, & pericula, quæ paucis mensibus contigère, Lauardino non Legatum Romæ, sed Regnatorem agente, quamuis inuito & obnitente Pontifice? quid rogo fiet, si & perpetua & pacifica sit hæc Asylorum dominatio; & omnium Principum Legatis permissa? imò non Legatis tantum, sed omnibus idem ius affectantibus? Oportebit sanè aut Pontificem Româ excedere, aut precariò & ex magnatum arbitrio viuere, hoc est, serui non Principis more, & exemplo nullibi terrarum viso. Quod possit malum comparari tam indignæ seruituti? néque hæc finis, ubi enim semel Principes vicerint, & prætextu Asyli, vt nuper Lauardinus, vrbe armis, Clientelis, factionibus impleuerint, ijdem, quibus nunc & paribus minis alia Pontificum iura, quoties libuerit, inuolabunt: imò nec tuta Pontificum & libera electio; redibitque Ecclesia in pristinam seruitutem, quando videlicet sub Dominatu Tusciæ Marchionum Pontificis electio non liberis suffragijs, sed pretio, armisque agebatur, imò ex voto meretricum, quæ in aula magis placuissent. Meritò igitur Innocentius etiam principia, omnémque speciem externi Dominatûs deleta voluit, ne frustra essent remedia morbo iam valido; nec vllum malum credidit huic posse comparari.

Quintò. Sed & Patrum exempla Pontificem nostrum

strum

strum docuere, ne in tam iusta & necessaria causa
minis, vanisque terroribus cederet. Nulla planè
virtus Magnum Pontificem vt magnanimitas &
constantia decet, nec alia magis in Patribus floruit
primitiuae Ecclesiae, quando perpetua cum Principi-
bus lites crucem auersantibus. Infinitus sim, si om-
nia recenseam; memoriâ repetatur, quantis minis
egerit Iustina contra Chrysostrum, Valens Impe-
rator contra Athanasium; qui tamen nullo vnquam
terrore moueri poterant, vt à sententia decederent:
& tamen illi, qui minabantur, non Galliae aut Hispa-
niae Reges erant, sed totius Orbis, Europae videlicet,
Africae, Asiaeque Imperatores. Quibus verò mina-
bantur, Episcopi tantum: quantum ergo pudoris, si
Pontifices paueant, Episcopis intrepidis, metûque
liberis? & denique quidquid Galli irascantur, nun-
quam Orbis terrarum credet, Ludouicum Regem
illi Ecclesiae bellum illaturum, à qua eius Stirps co-
ronam accepit. Nam quae gloria tanto Regi arma
in Sacerdotes vertisse, & Patrem ac Pontificem
suum ideò bello pulsasse, quia non voluit, quod
non licuit? Ergo cum Romam Gallus expugnaue-
rit, Portis Vaticani hæc inscriptio grandibus litte-
ris incidetur: *Templum Religionis; quod Christus
fundauit, Petrus erexit, Pipinus dotauit, Ludouicus
destruxit?* Non potest id fieri, quidquid Galli mi-
nentur.

XVIII. *Decimotertiò, (a) Conqueritur Lauardini
Defensor: Omnia Pontificios in peius interpretari.
Vocari exercitus paucos illos Clientum & famulorum,
qui Lauardinum comitabantur ex decoro tantæ Digni-
tatis, quippe Galliae Legatum. Palatium, quo re-
ceptus est, arcem appellari. Tintinnabulum, quo
horæ, prandia, funera, hospitemque aduentus in-
dicatur, pro signo erumpendi. Disciplinam, Ordini-*
nem-

nemque Domesticum, stationibus, & excubijs militari-
bus. Denique si Lauardinus Angelus Dei sit, fla-
tutum esse eum deformare, vt saltem à pueris fa-
tuisque, quorum semper maximus numerus est, sus-
fragium ferant.

R. Credo equidem hunc Oratorem cæcis, & fur-
dis scribere voluisse, quinec audierunt, nec vide-
runt Lauardini ingressum; alioquin, quæ rogo fidu-
cia tam nota, tam comperta negandi? Legantur,
quæ supra de Lauardini in urbem aduentu dicta sunt,
euoluantur annales, an vllus vnquam Legatorum ita
ad Pontificem, aliùmue Principem ingressus sit: Ro-
ma interrogetur, & tota Lauardinum accusabit, nec
ego immorari volo iam suprâ narratis, & quorum
Roma tot testes, quot oculos habet:

XIX. Decimoquartò: *Consultius facturum Pon-
tificem dicit, si Ecclesijs Asyla, non Palatijs adi-
meret; Ecclesias enim precibus porrigendis institu-
tas esse, non protegendis flagitijs.*

R. Modesta enimuerò peritio, & digna Aduo-
cato. Tollantur Ecclesijs Asyla, dentur Palatijs;
& plus valeat in tuendis reis Lauardini reueren-
tia, quàm Maestas Dei. Nec interest Templo-
rum Asyla à Deo in veteri testamento, & ab Ec-
clesia in nouo tot sacris Canonibus, tot sæculo-
rum decursu sancita esse; hæc omnia cessent, &
in Lauardini cultum vertantur. Qui ita discurrunt,
planè ostendunt nihil sibi Religionis superesse;
alioquin ex Asylis Templorum inferre potius con-
trarium deberent, extinguenda videlicet esse Asy-
la Legatorum. Cum enim tot sint Romæ Asyla,
quot templa, quid opus est illa multiplicari tanto
innocentiæ pacisque publicæ periculo? & quæ ra-
tio, vt cum non omnia flagitia sint secura in tem-
plis, sint iu Lauardini palatio? nec opus est præ-
sentem Pontificem à Gallis moneri, ne permit-
tat,

tat, ut criminosi Templis abutantur; qui enim non patitur illos Legatorum ædibus, multò minus patietur abuti ædibus Dei.

XX. Decimoquintò : Non possunt enarrari scandala; quæ ex hac Pontificis duritie in hæreticis nascuntur; eosque impediunt, ne veræ Religioni accedant.

æ. Idem quoque Christo obiectum fuit : Scis, inquebant Apostoli, quia Pharisei scandalizati sunt in sermone hoc. Non ideo tamen cessauit Christus causam agere veritatis; imò momentibus respondit: Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. In quem locum optimè Diuus Gregorius: (3) Inter verba vituperantium semper ad mentem recurrendum est, & si in ea non reperitur malum, quod de nobis narratur, in magnam debemus lætitiã prosilire. Quæ enim debet esse tristitia, si omnes accusent, & sola conscientia nos liberos esse demonstrat? habemus Faulum dicentem: Gloria nostra hæc est, testimonium Conscientiæ nostræ. Iob quoque dicit: Ecce in Cælo testis meus? si ergo est nobis testis in Cælo, testis in corde, dimittamus stultos foris loqui, quod volunt. Quamquam ne hæc quidem excusatione opus est; constat enim neminem offensum, aut scandalo affectum esse, quòd Pontifex Asyla sustulerit, quòdque à tam sancto proposito nullo metu auerti potuerit; imò Calvinistæ etiam ac Lutherani id maximis laudibus profecuti sunt, At verò quòd Lauardinus Asyla inuaserit, quòdque Rex Galliæ Pontifici, quem pro Christi Vicario agnoscit, tam sancta imperanti non acquieuerit, & propter umbram inanissimi priuilegii, solisque Latronibus utilem, Ecclesiam, totamque Europam turbauerit: id enim uerò est, quòd hæreticos Orbemque Christianum vehementer scandalo affecit, quòdque tot præclara Gallorum facinora turpi maculâ

culâ scédauit; Regis ergo Ministros, & Confessarios scandali moneri oportuit, non Pontificem Innocentium.

XXI. *Decimosextò: (a) Opponit quòque, exempla Ludouici sancti, Philippi Pulchri, & Ludouici XII. Regum Gallie, qui excommunicationes à Gregorio IX. Bonifacio VIII. & Iulio II. fulminatas subibiduxere. Quis ergo prohibeat istos imitari?*

R. Fallitur Lauardinus, si credit omnia se Regum & Sanctorum exempla imitari posse; alioquin & homicidia, & adulteria poterit, quia à Dauide commissa & sancto, & Rege; non ergo videndum est, quid Reges fecerint, sed quid lex fieri, omittitue iusserit; lex enim erroris est expers, non Principum facta. Et Dauid non ideò sanctus, quia adulterium commisit; sic Ludouicus IX. non ideò inter sanctos relatus, quia excommunicationem contempsit. Quamquàm multò aliter res se habet, quàm hic scriptor recenset. Ludouicum IX. Gallie Regem contemptui habuisse excommunicationem, quæ Gregorius IX. in Fridericum II. Imperatorem animaduertent; citatque ad marginem Matthæum Parisium. Sciendum verò est, historiam Parisiensis etiam Gallorum iudicio falsi suspectissimam esse, in ijs præsertim, quæ Pontifices spectant; nam editio Matthæi Parisij primò ex Bibliothecis Anglicanis prodijt sub Regno Elisabethæ anno 1561. Postea Tiguri iterum typis impressa anno 1589. Vtrumque ex Præfatione ad Lectorem habetur præfixâ Codici Salsburgensi. Iam Lectori iudicandum relinquo, quæ fides haberi debeat libro, quem ex manibus Caluinistarum habemus, iuratis Pontifici hostibus: possis limpida sperare ex tam turbido fonte? (b) Ipse

Maim-

(a) Fol. 5. (b) Maimburg de la Decadence lib. 2. pag. 112. Vbi. Il debite de fables, & des faussetez toutes visibiles. . . . ridicule digression. . . . beueue grosiere, &c. Spondan. ad ann. 1223. n. 12.

Maimburgus (cui in defloranda Pontificum auctoritate tanta voluptas) fatetur, Parisienfem mendacia, fabulasque palpabiles & crassiffimas nugæ Lectoribus propofuiffe. Sed multò grauior Maimburgo Spondanus (a) Apamiarum Epifcopus, & inter præcipua lumina recensendus Gallicanæ Ecclefiæ, vbi recitâffet, quæ Ludouico fancto Parisienfis narrat, hæc adiungit: *Hæc diffusè blaterat Parisius, quæ meras nugæ effe hominis cerebro laborantis tam nullus dubito, quàm omninò mihi perfuadeo, nullum fore sanæ mentis, qui putidam eius narrationem & futilem Dialogifmum infpexerit, qui non idem mecum fentiat, cum etiam tantæ rei ne per fomnium quidem vllus prorfus alius Auctor meminere.* En tibi, quàm nullius fidei fint, quæ de Summis Pontificibus Parisius fcribit, etiam ex fententia Gallorum Auctorum! & tamen in caufa tanti momenti Lauardini Caufidicus tam leuibus testimonijs vtitur; fed quid faceret, cum meliora defuerint? fateor Sanctum Ludouicum leges aliquas tuliffe Immunitati Ecclefiasticæ, ac Cenfuris ab Epifcopo latis oppidò graues; fed id fecit Aulicorum confilij deceptus; at vbi errorem à Gregorio IX. edoctus eft, continuò correxit; refciditque legem reuerentiâ Pontificis. Vide infignem Gregorij epiftolam, (b) in qua propofitis Theodofij, Valentiniani, Caroli Magni Imperatorum exemplis, qui immunitatem Ecclefiasticam acerrimè protexerunt nullo Maiestatis dedecore, exemplar adiungit Diplomatis, quo Honorius III. Pontifex anathemate percuffit, quotquot huiusmodi leges ferrent, quales Ludouicus. Agnouit continuò Rex fanctus, correxitque errorem non tam spontè, quàm aliorum inftinctu commiffum. Illud quòque memoratu dignum, cum eius Romam Legatus ab Alexandro IV.

F

diplo-

(a) Spondan. ad ann. 1223. n. 12. (b) V. epiftol. 390. lib. 9. & Raynald. ad ann. 1396. n. 31.

diploma retulisset, quo potestas fiebat nominandâ Pastores ad vacantia Sacerdotia, Rex sanctus recusato priuilegio, & Diplomate in flammâ proiecto ad Legatum conuersus: (a) *Quod mea negotia Romæ strenuè obieris, laudo: quod mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo; intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ & Regni hoc susciperem.* Hæc sunt Ludouici sancti exempla, quæ oporteret suggeri Christianissimo Regi: non illa, quæ ab eius maiorum gloriosis vestigijs tantoperè abludunt, eiûsque gloriam & conscientiam pari damno afficiunt. Quæ de Philippo Pulchro, & Ludouico XII. narrantur, silentio potiùs digna sunt, quàm memoriâ, miròque Lauardini Causidico nullum pudorem esse ea recensendi; nam Philippum quod attinet, constat eum in flore ætatis raptum, & si credimus Diuo Antonino, (b) alijsque, dum aprum insequitur, equo excussum. Reliquit tres filios, qui omnes vxorum adulterijs fædati, fatòque immaturo, & sine maribus defuncti, Valesijs coronam reliquerunt. En tibi quorum Regum & quàm infelicium exempla Ludouico nostro inculcantur? Ludouici XII. in Iulium Pontificem conatus, *pestimum consilium, & Christianissimi Regis nomine prorsus indignum* Spondanus (c) vocat; nec aliud Cœli iudicium; Ludouicus enim quinquennio post infelici morbo abreptus est. Absit à me, vt regnanti Ludouico pares exitus velim. Comparentur Principes, qui Pontificem venerati sunt, qui que persecuti; Constantinus videlicet, Theodosius, Pipinus, Carolus Magnus, Philippus II. cum Iustiniano, Henricis, Fredericis, Philippo Pulchro, alijsque, & continuo patebit, quorum virtutes, & fortunam precari oporteat Christianissimo Regi.

XXII.

(a) Spondan. ad ann. 1254. n. 14. (b) Antoninus 3. p. tit. 22. Spondan. ad ann. 1314. (c) Spondan. ad ann. 1510.

XXII. Decimofeptimò: (a) Opponit Pontificum curas: *Qui prætèxtu, inquit, Religionis rebellium, factiones contra legitimum Regem Henricum IV. adiuuerunt, id verò nemo vnquam probauit.*

R. Verum est, nullum vnquam Caluinistarum probasse, quæ pro Religione in causa Henrici IV. Pontifices egerunt; nec miror ea quòque non probari Lauardini Aduocato, qui singulis ferè paginis Caluinum redolet. Si rebelles vocandi sunt, qui non prius Henrico IV. subdi voluère, quàm hæresin exueret, veràmque Religionem profiteretur, hæc planè culpa aut potius calumnia non tam Romanum Pontificem, quàm præcipuas Gallici Regni familias, ac maximè Clerum Gallicanum inuoluit, qui nunquam adduci potuit, vt Principi Caluinistæ subderetur. Ipsa Gallia Pontifices implorauit, & præsertim Sorbona, ne pateretur Caluinistam regnare. Audi epistolam Perandæ ad Patriarcham & Legatum Caietanum anno 1592. die 16. Aprilis. Sorbona huius sententiæ est, vrgetque Pontificem, vt ipse Regem Gallia pronuntiet, declaretque; alioquin Gallia conclamata est, expersque remedij. Et esse hanc potestatem Pontifici Regem declarandi rationibus planè euentibus, multisque exemplis ostendunt, imò adiungunt: vbi Pontifex Regem pronuntiauerit, isque in Gallia denuntiatus fuerit, continuò & à Clero, & ab omnibus Catholicis receptum iri. Vides quæ sententia tunc fuerit Cleri Gallicani, omniumque in Gallia Catholicorum; Galli ergo Pontifices, non isti Gallos impulere.

Cæterùm cum in negotio fœderis Gallici multa contigerint, quæ nunquam Pontifices probarunt; breuiter rem totam euoluam, vt tantò clariùs verum à falso distinguas.

Sciendum igitur est, cum edicto anni 1576. Hen-

Henricus III. Galliarum Rex Calvinistis libertatem & exercitium Religionis totam Galliam, aditum ad omnes dignitates & honores, paritatem Iudicium in omnibus Parliamentis, octo urbium possessionem securitatis causam, aliasque conditiones Catholicae Religioni plane funestas permisisset; Catholici tam iniquis pactis offensi novum foedus iurarunt fidei tuendae. Foederis caput Henricus III. Galliarum Rex. Leges quas foedus complectebatur, Gregorio XIII. oblatae, reiectaeque sunt; quamvis enim haeresin deletam vellet, non tamen factiones Regno fatales probabat. Audi Spondanum: (a) *Gregorium huic foederi suffragatum esse, neque scripto proditum fuit; neque ullo alio argumento probari potest: quin imò ne tum quidem, cum Guisus aperte se detexit, ne dum hoc tempore, Pontificem foederi fuisse, sed semper Patrem se amantissimum & fidum Henrici Regis amicum se exhibuisse, vel ipso teste Serrano, aut eius Continuatore utroque haeretico, ac proinde Pontificem hoste aperte intelligitur, cum ad finem anni 1584. scribit, oblatum tunc fuisse foedus Gregorio, ut illud approbaret tanquam pro Ornamento & propugnatione Ecclesiae Romanae conditum; verum Gregorium annuisse quidem, ut contra Haereticos ageretur, at nequanquam motus illos populares approbare voluisse, sicque nuntios inanes dimisisse.*

Certum igitur est, etiam testimonio Haereticorum, initia foederis Gallici à Pontifice improbata esse; eodemque Spondano teste, Principes Catholici foederis nunquam à Gregorio XIII. impetrare potuerunt, quamvis ardentissime precarentur, ut Regem Navarrae, Condeumque Principem Duces Calvinistarum anathemate feriret. (b) Sixtus, qui Gregorio successit, Henricum quidem Navarreum Communione fidelium interdixit, Regnoque inhabilem

(a) Spondan. ad ann. 1576. n. 7. (b) Spondan. ad ann. 1585.

bilem pronunciauit (quamuis Hispaniæ Rex Philip-
pus ardentissimè , & cum minis vrgeret) vt fœdus
cum Hispano aduersùs Henricum iungeret , idque
Spondanus (a) testatur. Cùm tandem Henricus nol-
let hæresin eiurare , & maxima Galliæ pars , præfer-
tim Clerus Gallicanus Catholicum Principem vel-
let ; nec leges Regni fundamentales alium , quàm
Catholicum paterentur ; Pontifices egregiè partes
suas egisse , vt Henricum metu saltem compellerent
ad hæresin deserendam ; responditque effectus: quip-
pe Henricus coronæ anxius maluit hæresin , quàm
Regnum amittere , seque Catholicum professus est.
Continuò sublatæ discordiæ , placati Pontifices , &
Gallia Henrico subiecta. Si ergo cessassent Ponti-
fices, nèque oportunè tantis malis remedia applicas-
sent, & Henricus, & vtérque Ludouicus, Filius vi-
delicet Nepòsque ; & tota denique Gallia , Regum
exemplo hæresi periisset : si ergo fateri volumus,
Galliam Catholicam Pontifici debemus , solisque
hæreticis dolere hoc potest .

XXIII. *Decimo octauò : (b) Inauditum esse , con-
queritur , vt Legati Principum non auditi , non exce-
pti fuerint , nisi priùs omnia Pontifici cederent ; non
vi , non imperio cum Principibus agendum , sed amicis
conuentionibus : quoties & Hispaniæ & Italiæ Prin-
cipes Immunitatem Ecclesiasticam violauerint , non ideo
tamen eorum Legatos , aut non agnitos , aut non ad-
missos esse .*

Bx. Alia facies est aliorum negotiorum , alia præ-
sentis , & de quo agitur . Si enim Pontifex Lauardi-
num pro Legato habeat , permittatque Asyulis vti ,
iam Gallis novus actus , & noua possessio accedit ,
sicque noua cauillandi materia ; & quando semel
admissos iterum possessione deicias ? & quid reli-
quis Principum Legatis fiet , qui iam Asylo cessero ?

F 3

Non

(a) Spondan. 1590.n.5. (b) Fol. 8.

Non potuit ergo Pontifex Lauardinum pro Legato admittere, vt non simul Afyla admitteret, iam Decretis, exemplisque Legatorum damnata; & si semel Afyla admitteret in Gallorum gratiam, nulla spes amplius illa extinguendi infinito Boni publici damno, scandaloque fidelium. Cum ergo Lauardinus & Legatum se ferret, & nollet Afylis cedere, idem erat pro Legato agnoscere, quod causâ cadere; non ita in aliis negotijs: cum enim, exempli causâ, Legati ab Hispanis, Italisque Principibus mittuntur, violatæ immunitatis Ecclesiasticæ reis; non ideo mittuntur, vt pergant sub oculis ipsius Pontificis, apertoque contemptu idem crimen repetere; sed vt excusent, aut deprecentur, aut aliorum negotiorum causâ. Non ita Lauardinus, cuius ingressus, & mora non potuit cum maiori contemptu, iniuriâque coniungi præsentis Pontificis; supra quod ostendi, apud omnes Nationes receptum esse, ex similibus, aut etiam leuioribus causis Legatos non admitti.

Iactat quidem Lauardinus: *Secretas instructiones Pontifici gratissimas se afferre*. An veniâ ipsius dixerim, quis credat meliora esse, quæ latent, quàm quæ monstrantur? cum ex aduerso soleant Galli piscantium more escam foris ostendere, hamum intus celare. Sed quidquid sit, non debuit Pontifex spe cuiuscunque præmij tot abusus permittere, quot ex Afylis nascuntur, nec mercatui exponere impunitatem peccandi.

Decimonond: (a) Miratur Lauardini Aduocatus, Pontifices Romanos tam seuerè in Gallos agere, tam indulgenter in Hispanos, cum ab istis iniurijs, & ab illis tot beneficijs affecti sint.

&c. Non est inearum partium, Hispanorum, Gallorumque in Romanam Sedem beneficia conferre:

ne-

(a) Foi. 9.

nemo negat multa Pontifices Gallis debere, sed & Gallos quóque multa Pontificibus. Exempla etiam Sixti V. eorúmque præcipuè Pontificum, qui in Gallias sedem transtulère, satis ostendunt, non esse in Hispanos tantam indulgentiam, quantam Galli declamant. Sed quidquid de alijs sit, ego solius Innocentij causam ago, nec vlla mihi de alijs cura. Innocentium verò eodem iure cum Hispaniæ Legato egisse, quo cum Galliæ, imò omnibus egit, notissimum est; nullum enim istorum aliâ conditione Romam admisit, quàm vt Asyris cederet. Intempestiua ergo, imò iniusta querela est partialitatis Innocentium in ea causa postulantis, in qua constat pari, eodémque iure in omnes expertum esse.

XXIV. *Vigesimò, (a) Adiungit: Mirum non esse, si Lauardinus eas censuras moratus non sit, quas inutiles, imò perniciosas experientia, & Sixti V. Bulla satis ostendunt.*

R. Sic omninò Lutherani, & Calvinistæ philosophantur. Si velit hic Gallus censuras vniuersim curandas non esse, hæresis est, nec calamo punienda. Si velit tunc excommunicationem metuendam non esse, cum iniusta est, aut ab eo lata, cui nulla auctoritas ferendi; verum dicit, sed nihil ad rem nostram. Si verò contendat, iusta an iniusta sit excommunicatio, non ex conscientia Iudicis pendere, qui sententiam dixit, sed ex arbitrio rei, qui punitus est, adeò vt spernere excommunicationem possit, séque illi non subdere, quoties iniustam censuerit; nihil dici potuit aut imprudentius, aut iniustius; quando enim se reus puniri patietur, si eius arbitrio, & non Iudicis sedeat, de iustitia aut iniustitia pœnæ iudicare? nec pœnâ teneatur, quoties iniustam censuerit, aut saltem, quoties iniustam dixerit? aut quis reus non dicet se iniustè damnatum, si hoc suf-

ficiat pœnæ euadendæ? & quis credat tam malè institutam à Christo Ecclesiam, vt voluerit valorem pœnæ ex arbitrio, iudicióque rei pendere, id quod in nulla Reipublica, quamuis Barbara valuit, valebitque? Verùm igitur est, neminem ligari posse iniustis censuris; sed æquè verum, iustæ illæ, an iniustæ sint, ad Iudicem, vt cognoscat, non ad reum pertinere: nihil ergo Lauardinum, eiusque Adulatores iuuat, quidquid opponunt de iniustitia censurarum.

Sed quid si Pontifex iniustè excommunicationem aliquem plectat? numquid illa tenebitur?

Eadem quæstio de quolibet Principum excitari potest: quid si enim Rex Galliæ iniustè aliquem ad carceres damnet, numquid tenebitur carceres subire? Si dicas non teneri, modò constet omnium iudicio de sententiæ iniquitate; non verò si solus Reus, eiusue amici iniquam esse querantur. Idem ego de Pontifice & Lauardino, isto Reo, illo Iudice dicam. Sicut enim sententiæ Christianissimi Regis nullius iudicio subduntur, mutarique non possunt, quia Galliæ Monarcha est; ita neque Pontificis, quia Monarcha Ecclesiæ. Sed audi Pontificis Gregorij Magni elegantem doctrinam: (a) *Sub magno moderamine Pastores Ecclesiæ soluere, vel ligare debent: sed vtrum iustè an iniustè obliget Pastor, Pastoris tamen sententiæ gregi timenda est, ne is, qui subest, & cum iniustè forte ligatur, ipsam obligationis sententiæ ex alia culpa mereatur. Pastor ergo vel absolueret temerè vel ligare vereatur. Is autem, qui sub manu Pastoris est, ligari timeat vel inutile, nec Pastoris sui iudicium temerè reprehendat, ne etsi iniustè ligatus est, ex ipsa tumida reprehensionis superbia culpa, quæ non erat, fiat.*

Quod verò adiungitur: *Constare experientia, ex-*
com-

(a) S. Gregor. Magnus hom. 20. in Euang.

communicationes noxias esse, malique euentus.

Respondeo hanc esse omnium rerum mortalium conditionem, vt profint, noceantque, vtcunque, vtenti libuerit: nec est aliquid tam sacrum, quod abusus non lædat. Idem de excommunicationibus dicas, quæ multis profuere, vt Theodosio Magno, Carolo Magno, Henrico Magno; nec vllus istorum ideò magnus non fuit, quia Sacerdotibus paruit; nec minus Principum animæ quàm corpora remedijs subduntur, quoties ægrotant nullo damno Maieftatis. Quòd ergo aliquando excommunicatio nocuerit, non remedijs, non medentis hæc culpa, sed ægrotantis fuit.

Quanta series malorum ex bellis nascitur? num ideò tamen Ludouicus Gallix Rex bello abstinuit, quo Belgium, Austrasiam, Alsatiam vastauit tanto impendio sanguinis Christiani? quòd si dicant, multa esse mala, quæ ex bellis, armisque proueniunt, sed multò plura fore, si bellare non liceat. Idem ego de Censuris, armisque Ecclesiasticis dicam, quibus si metu mali vt non possis, multò peiora euenient; quippè omnia Principibus licebunt, èsque amplissimum in Galliæ exemplum, vbi Religio perierat, nisi vibratis Censuris, metuque Règni amittendi Henricus Magnus hæresin exuiffet.

Sed nimius sum, cum rebus tam claris probandis, & totâ Ecclesiâ, sempèrque receptis consumor. Fecit Innocentius, cum Lauardinum excommunicauit, quod Symmachus, quod Innocentius, quod Hadrianus, quod Ambrosius, quod alij Pontifices, Patrèsque fecerunt. Faciat Lauardinus, quod Arcadius, quod Carolus Magnus, quod Theodosius alijque Imperatores, hoc est, pœniteat, séque Pontifici subdat, nec erubescat post tot Imperatores culpam fateri. *Stranit*, inquit de Theodosio Ambrosius,
omne,

(a) omne, quo utebatur, Regium insigne: defleuit in Ecclesia publicè peccatum suum, quod ei aliorum fraude obrepserat; gemitu & lachrimis orauit veniam; quod priuati erubescunt, non erubuit Imperator publicè agere pœnitentiam: nec ullus postea dies fuit, quo non illum doleret errorem. Vtinam Lauardinus imitetur.

XXV. Vigestimoprimum: (b) Laudat Aduocatus Lauardini, Pontificis Innocentij ad Deum, preces: sed negat istas in rebus agendis sufficere: *Audienda esse sapientum Consilia, interrogandos Canones, & eorum præscripto, non ex priuatis inspirationibus sæpè fallacibus Bullas texendas esse. Si hæc Innocentius præstitisset, nuperum contra Legatorum immunitates Diploma vulgatum non fore. Suffragia Cardinalium Bullæ adscripta subreptitia & extorta esse, nunquam enim Bullam fuisse Cardinalibus exhibitam. Clausulam, & formulam illam Bullæ insertam videlicet, de consilio, & consensu fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium illusoriam esse, nec ex vero appositam, sed stylo Cancellariæ.*

¶. Fateor, cum hunc hominem de Orationibus, de Inspirationibus, deque sacris Canonibus disputantem audio, non magis risu abstinere posse, quam olim Apelles, cum futorem de Helena differentem. Quid enim in domo Lauardini minus curatur, quam facti Canones, Orationes, sanctæque Inspirationes? & cuius rei maior, quam istius ignorantia? Consultius ergo tacere, quam ignota narrare.

Cæterum quid dici possit inuerecundius, quam non auditos esse, non consensisse Cardinales, nec Bullam eis communicatam; cum tot Cardinalium nomina & suffragia sint Bullæ adscripta? num ergo velatis oculis subscripsere? Nihil planè de tam sacro Collegio, totque egregijs Senatoribus dici po-

test

(a) S. Ambros. Orat. funeb. in Theodos. (b) Fol. 10.

teft indignius, quàm aut non vidiffe, aut non perpendiffe rem tanti momenti, & cui fubfcribebant; nam quod dicitur: *Extorta fuiſſe ſuffragia*; nimis nota calumnia eſt; qui enim Innocentius extorſit? vi, metu, an dolo? at hæc omnia nimis aliena à Moderni Pontificis moribus, nec vllus Cardinalium de vi aut fraude conqueſtus, cùm tamen omnes ſubſcripſerint Eſtreo & Maidalchino exceptis.

Nec dici poteſt, nimis feſtinatum eſſe; cùm conſtet iam primis annis Bullam fuiſſe conceptam, & vndecim annorum ſpatio maturatam, idque toties Regi Chriſtianiſſimo inſinuatam, & ab Iſto, Ejuſq; Miniſtris Pontifici promiſſum eſt, in Gallijs quoque receptum iri aliorum Principum exemplo. Quot annis ergo opus eſt, vt maturum conſilium dici poſſit, ſi vndecim non ſufficiunt? Quamquàm & iniuſticia Aſylorum tam clara, & omnibus nota, vt nec Theologis, nec conſilijs, nec annis opus fuerit ad eam oſtendendam.

Paucas infra lineas redit Auſtor ad ipſam querelam videlicet: *Sapientiſſimos quoſque S. Collegij nom. admitti ad Pontificis conſilia, quibus nunc Europa turbatur.*

Enigma videri poſſit, quos Gallus intelligat ijs verbis: *Sapientiſſimos quoſque*. Conſtat enim Bullæ contra Aſyla Cardinales Cibum, Ottobonum, Caſſanatam, Columnnam, Azolinum, Pium, Chiſium, Medici, Norfolcium, aliòſque ſubſcripſiſſe, Eſtreo tantùm & Maidalchino exceptis; oportet ergo Eſtreum & Maidalchinum ſolos inter *ſapientiſſimos* reponi; at ego hætenus credebam ſolos non eſſe.

XXVI. *Vigeſimoſecundò*: (a) Conqueritur, Pontificem Innocentium ex conſilijs pendere Religioſorum ignorantium, rerumque mundi expertium; nec non

PTA-

(2) Fol. 10.

Prælatorum minoris sortis, quibus unica cura genio Pontificis adulari, à quo extolli momento possint.

*Be. Quæ de Religiosis ignorantibus, minutisque Prælati nota Aduocati modestiâ declainantur, longâ refutatione non egent. In causa Asylorum consilia cum Religiosis collata non credo, saltem me latec; nec opus erat, re toties, & à tam multis Pontificibus iam olim decisâ. In causâ verò Regaliâ, & quatuor Propositionum Conuentus Parisiensis, scripsere quidem Religiosi solito more, quippè iam à primis Ecclesiæ annis ea pars Religiosis seruata, vt veritati succurrerent, quoties impugnabatur. Fecerunt ergo Religiosi, quod semper factum, & quod debebant. Cæterum an ignorantes illi sint, ex libris, quos scripserunt, agnoscas; illi testimonium dicent, quinam postulari ignorantia debeant, qui Regi, an qui Pontifici seruiunt. Planè nemo totâ Galliâ repertus est, qui hisce ignorantibus respondere sit ausus, aut qui potuerit; adeò veritas præualuit, & æquitas causæ. Quòd si velint, ideò Religiosos, qui pro veritate scripserunt, ignorantes esse, quia scientiam Principibus adulandi non callent, & quam Gregorius Magnus egregiè depinxit; verum dicunt, fateorque ignorantissimos esse, nullòque modo cum aulicis Lauardini, aut cum Regis Confessario posse comparari. Sic verò illam Gregorius descripsit: (a) *Deridetur iusti simplicitas. Huius mundi sapientia est, cor machinationibus tegere, sensum verbis velare; quæ falsa sunt, vera ostendere, quæ vera sunt, falsa demonstrare: hoc qui sciunt, cæteros despiciendo superbiunt. At contra sapientia iustorum est, nihil per ostensionem fingere, sensum verbis aperire, falsa deuitare, pro veritate contumeliam lucrum reputare. Sed hæc iustorum simplicitas deridetur, quia ab huius mundi sapientibus pu-*
rita-*

(a) S. Gregor. lib. 10. moral. c. 16.

veritatis virtus fatuitas creditur. Omne enim, quod innocenter agitur, ab eis procul dubio fatuum reputatur.

Quæ de Minutis Prælatiis dicuntur, eos videlicet spe præmiorum Pontificis genio adulari, nescio quem feriant; credo enim uerò nullum in palatio Pontificis morari tam minutum Prælatorum, qui non pluribus æquiualeat Lauardini spatharijs; & quot fasces Aduocatorum, quotque Talonij sufficient, ut vnum ex minutis hisce Prælatiis componant? Multò minùs constat mihi, quâ illi spe ducantur; illud certum est, nemini hæc, qui in Regaliæ & quatuor propositionum confictu causam veritatis egerunt, meliorem fortunam prouenisse, aut à Pontifice auctum esse, si Cardinalem Aguirre excipias, cui excellens doctrina exemplo Baronij, Bellarmini, Caietani, aliorumque Purpurâ meruit: ego si pro lucro, non veritate certandum sit, malim Parisijs operam locare, quàm Romæ, spem enim prouocarent Maimburgi exempla, ac præsertim Regij Confessarij, cuius familia ex tenui & arida, (a) adeo opibus aucta est, ut pretio ducenties millium Francorum excubias Regij Palatij coëmerit, præter alia nec pauca emolumenta. Tanti videlicet pretij est Theologia aulicis grata: nihil simile Roma.

Partia ferè sunt, quæ in sua Apologia Ministris Pontificijs Lauardinus obiecit, videlicet: *Omnium contentionum, quæ Pontificem inter, Regemque agitantur, causam temeritati, ac insolentiæ Ministrorum adscribendam esse, qui ob Pontificis defessam annis, morbisque atatem, negotijs admoti illius gratia abutuntur, Galliæque turbandæ omnem lapidem moueant.*

Ita placuit Lauardino loqui, qui specie humanitatis tunc maximè Pontificem arguit, cum maximè excusat. Quid enim peius de Principe dicas, quàm quòd

Mi-

(a) Capitanno della Porta del Loure.

Ministris vtatur temerarijs, insolentibus, ac hostibus publicæ pacis, & istis non molem tantum Principatus, sed etiam animum ac gratiam suam committat? Planè ingentia cogitanti, quæ in componenda disciplina Ecclesiastica, in ausibus corrigendis, in profligandis hæresibus, ac præsertim in Turcico imperio propè ad internecionem vsque delendo, à Moderno Pontifice felicissimè peracta sunt, adeò vt hac in re non omniù tantum retrò Pontificum memoriam, sed etiam omnium mortalium spes & vota superârît; oportet, inquam, ingenuè fateri, Ministros Innocentij non temerarios, non insolentes esse, sed tales, quorum merita Galli imitentur, séque felices ducant, si aliquam tantum partem eorum gloriæ ac virtutis consequi possint; nam quòd ijs odium Gallicæ Nationis Lauardinus obijcit, compertum est, non posse odij accusari in ea causa, quæ non solos Galliarum, sed omnium Regnorum, Principumque Legatos tangit, & quorum nemo hætenus conquestus est, sibi iniuriam fieri. Nulla ergo in causa tam iusta, tamque omnibus probata Ministrorum Pontificis culpa, sed eorum tantum, qui contra omnium Principum exempla retinere potentiam volunt, quod iure non possunt, aliosque iniuriæ, ac odij postulant, qui sua, imò qui Christi patrimonia vsurpari non sinunt.

Quamquam quid frustrà ego excusandis Ministris laboro, quando nemini compertum non est, hodiernum Pontificem nunquam ex Ministrorum consilijs pependisse, sed conscium potestatis, ac muneris sui, ac præsertim cælestis patrocinijs, rebus lentè discussis omnia arbitrio suo ac prudentiam metiri, nec alijs imperandi, sed obsequendi munus relinquere, adeò vt si quæ culpa est, soli Pontifici adscribi debeat, rerum omnium, quæ fiunt, & conscio, & arbitro; quamquam nec culpa, nec imprudentia dici potest, quod tanto tempore, tamque maturis consilijs, assensuque

totius ferè sacri Collegij, imò totius Orbisterrarum, si paucos Gallorum excipias, probatum, decisiùmque est. Cæterum ex hoc quoque Lauardino ignosci potest, quando Romam nuper ingressus nec Pontificis mores, nec integritatem Ministrorum satis comperam habuit, & ideò utròsque ex aulæ genio æstimauit.

XXVII. *Vigésimotertiò*: (a) Ingenti & magnificâ Digressionem a Legatorum Asylis ad Conuentus Parisiensis Propositiones conuersus: Ignorantissimos esse, dicit, qui Declarationem Parisiensem nouitatis accuset, cum constet, antiquissimam esse Gallicanæ Ecclesiæ sententiam. Quòd si priuati aliqui Doctores, aut etiam ipsæ Synodi Gallicanæ, vt illæ anni 1614. & 1615. contrarium docuerint, reliquias fuisse infortunati illius fœderis, quod Ligam vocant; tunc enim Pontificis emissarios alienis doctrinis Galliam imbuisse; ac præsertim Cardinales Ioiosam, Peronium, Surdium: Ducesque ac Marescallum Guisium Maienium, Espernonium, & Ancreum conatos esse Parlamentum, ac facultatem Theologicam peruertere sed nunquam potuisse. Antistites, qui Parisiensi synodo interfuere, & merito eminentis doctrinæ, & Zelo Religionis, & conuersione tot hæreticorum (quos inuictis rationibus domuerunt) tantum sibi famæ comparasse, vt sufficiat illorum auctoritatis sustinendæ nuperæ Declarationi, ac hominibus persuadendis nullo priuato affectu præuentis. Ex aduerso nuper ad purpuram promotos multò inferiori merito esse, nullaque re alia commendabiles, quam odio Gallorum, vastisque voluminibus, quæ fabulis, vanisque ac millies refutatis rationibus infarserint.

82. Sic solent victi: mordent & lacerant, cum arma perdidere. Ignorantissimos dicit, qui nuperam Declarationem Conuentus Parisiensis nouitatis accusant. At lubeat Lauardino, eiusque Ministris ea

per-

perlegere, quæ à Cardinali Aguirre, & Auctore Gallix Vindicatæ scripto vulgata sunt, videbitque Parisiensem Declarationem tam alienam esse à Patrum, ac præsertim Ecclesiæ Gallicanæ doctrina, vt nihil magis; nec mihi quæ illic dicta sunt, & quibus Galli respondere nihil possunt, repetere animus est, quippè in alio argumento versamur. Perronij, & Richelij Cardinalium doctrina, & in Galliam merita mundo notiora sunt, quàm calumnijs obscurari possint; & quis in nupero Parisiensi Conuentu sedit, qui cum Perronio, & Richelio possit comparari?

Et illud quoque risu dignum: *Perronii, & Gallie synodum doctrinam reliquias fuisse fœderis Gallijs infausi.*

Nimirum Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense, Lateranense, Lugdunense, Ferrariense Concilia: sancti quoque Cyrillus, Athanasius, Cyprianus, Damasus, Bernardus, Antoninus, Bonaventura, Thomas, alijque Patres, qui Parisiensi declarationi aduersantur; reliquæ dici possunt fœderis sacri. Illud verius dixissent, Religionem Catholicam reliquias esse fœderis sacri, nisi enim hoc esset, nunquàm Henricus, nunquàm Henrici filij, Neposque, sicque nunquàm Gallia hæresin exuisset.

Quod additur de doctrina Gallix Episcoporum, parùm interest meâ, docti an indocti fuerint, qui Parisijs federunt; nam & Nestorius, & Arius, & Caluinus docti fuere. Plures in Gallia fuisse, qui purpuram ambierint, credo: plures meruisse, quàm qui nuper promoti, ignoro; Pontificis iudicium fuit, qui tamen nec Galliam omisit, quamquam non illos elegerit, quibus maior cura tantam dignitatem optandi, quàm merendi. Nec ob libros eruditissimè scriptos alium quàm Cardinalem Aguirre euectum scio. Nul- lum huic in Gallos odium, sed vnus amor veritatis, & hæc tam inuictè probata, vt nihil Gallis occurre-

rit,

rit, quod responderent ; tam etiam modeste propofita, vt habeant Aduerfarij, quod imitentur : fed cum nec imitari modestiam velint, nec respondere rationibus poffint, ad conuitia & iniurias appellant, & molem libri accusant, cum opprimuntur mole veritatis.

Auctoritatem quod attinet Conuentus Parisiensis, nullius plane momenti est.

Nam *primò* constat, Patres, qui huic Conuentui affederunt, alios odio, & vindicandi cupidine; alios metu corruptos fuisse. Repetantur memoria, quæ Pontifex contra Regaliam, proque libertate Gallicanæ Ecclesiæ fecit, & exaduerso quàm iniquis animis à Galliarum Episcopis (quorum tamen causa agebatur) ac præsertim Tholosano & Parisiensi Archiepiscopis accepta fuerint, & quàm faua ab illis persecutio secuta. Relegantur etiam, quæ ipsi Galliarum Antistites litteris (a) ad Pontificem datis de suo metu professi sunt, quæque illis Pontifex respondit; & continuo patebit, verum esse, quod dixi, in Conuentu Parisiensi omnia odio, metuque agitata esse. Et quid boni speres, vbi odium præfedit, metuque subscripsit? & quoties experimur, etiam sapientissimos hominum, quoties his affectibus rapiuntur, multa facere, & dicere, quorum ipsos poeniteat, aut saltem pudeat? Nota sunt Tertulliani, Origenis, Luciferi, Photij aliorumque exempla.

Secundò. Nulla Conuentui Parisiensi facultas contra omnium Patrum, Conciliorum, ac præsertim Gallicanæ Ecclesiæ sententiam aliquid statuendi. Qui enim Conuentus Parisiensis, vt cum tota retrò Gallicana Ecclesia comparari debeat? quantòque minus tot Concilijs, & Patribus præferri? aut si auctoritas & doctrina te mouet, cur non magis mouet, tot Patrum, tot Conciliorum, imò Ecclesiæ totius,

G

quàm

(a) Anno 1682.

quàm paucorum, quos odium, metus, vindicta, & adulatio peruerterant?

Tertio. Et quid miraris Parisiensem Conuentum errasse, quando constat ob similes ferè causas Antiochense, Ariminense, Ephesinum secundum, & alia Concilia errasse, in quibus longè maior & numerus, & doctrina, quàm in nupero Parisiensi: & quis nescit etiam Hæreticis suos Conuentus & synodos esse, in quibus fortè non minor doctrina quàm Parisijs, si hæc sufficeret: non ergo ab istis veritas quærenda, sed ab illo, cui Christus dixit: *Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.*

Quarto. Adde & Regalia, & quatuor Propositionum causas ad maiores, imò maximas pertinere, & quæ etiam Gallorum testimonio soli Pontifici reseruantur; hic ergo solus & vnicus Iudex; at plus valet, magisque obligat vnus Iudicis sententia, quàm mille aliorum iudicia, quibus nulla auctoritas decidendi. Denique certum est, & alibi, inuictèque probatum, Concilia à Pontifice improbata nullius esse auctoritatis; quantò ergo minoris auctoritatis Conuentus Parisiensis decreta? Poterit ergo Episcopis Parisiensibus ab Innocentio repeti, quod olim Ariminensibus à Damaso dictum est: (a) *Numerus Episcoporum, quierant Arimini (Parisijs) congregati, præiudicij vim habere non debent, præsertim cum formula illa concepta sit, neque Episcopo Romano (cuius ante omnia sententia expectanda erat) neque alijs ei consentientibus.*

Vigesimoquarto; Multa subdit de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, quas negat Pontificum priuilegijs deberi. Sed cum hoc nihil pertineat ad præsens argumentum, sitque integris libris confutatum, alto Gallorum silentio, nihil habeo quod addam, præ-

ter

(a) Theodor. l. 2. c. 22.

ter illud Apostoli : (a) *In libertatem vocati estis fratres ; tantum ne libertatem in occasionem detis carnis .*

XXVIII. *Vigefimoquintò*: Negat Leges , Bullasque à Pontifice latis ad Principum Oratores , eorumque domus , & viciniam , seu Quarterium extendi posse. (b) *Legatum enim Personam Principis , eiusque supremam , & independentem auctoritatem , repræsentare ; ædes Legati , esse ædes Principis , nec proinde Pontificis legibus comprehendendi . Hæc Lauardino comperta , & ideò nihil Innocentijs Bullæ deferre potuisse .*

¶ Si hæc ita habent ; ergo non solum Romæ Regijs Legatis ius Asylæ , & Quarterij , sed omnibus Principum Legatis , & in omnibus aulis competet , ac præsertim Parisijs Legato Pontificis . Hic enim eadem ratione , quâ Lauardinus causari poterit : se Pontificis supremam & independentem auctoritatem referre : ædes suas , ædes esse Pontificis , nullisque Regijs Legibus subiacere , nec à Regijs satellitibus viciniam suam percurri posse . Quæ omnia si nec Parisijs , nec alibi locum habent , cur habeant Romæ ? an verò soli Galliæ Legati Principem suum repræsentant ? Et si esse Galliæ Legatum est Legitimus titulus Asylæ & Quarterium obtinendi , cur hoc tantum Romæ , & non alibi Gentium ? Certum igitur est omnium Principum Gentiumque exemplo , Ius Asylæ , & Quarterij saltem extra proprias ædes , multoque magis in tota vicinia Legatis Principum nec deberi , nec dari ; malè igitur à Lauardino petiti titulo Legationis .

Taceo Lauardinum Legatum non esse , cum vt sæpè repetitum , non solius mittentis consensus Legatos faciat , sed etiam Principis , ad quem mittitur .

Taceo in nupera Innocentijs Bulla non contineri

Legem verè humanam, sed Diuinam & naturalem (cui omnes non tantùm Legati, sed etiam Principes subduntur) videlicet: *Non inuadendi, nec retinendi aliena Domino inuito.*

Taceo denique Legatos etiam agnitos, receptosque multis ex causis remitti posse, præsertim cum hostilia moliuntur, alienam Iurisdictionem inuadunt, aut inuasâ abstinere nolunt, cumque Principi, eiusque Ministris Iustitiæ insultant, vt nuper Lauardinus.

XXIX. *Vigefimosextò:* (a) Obijcit Possessionem immemoriam.

R. Hoc vnicum est argumentum, quod decipi solent simplices, rerumque ignari; & tamen instar aliorum planè vanissimum: imò tantum abest, præscriptionem obtendi posse, vt potius hoc ipsum ius immunitatis & Asyli pro exemplo seruiat retum impræscriptibilem; adeò vt si in scholis Iuris-Consultorum quærat: *Quodnam sit paradigma rerum, quæ nunquam præscriptæ sunt, & nunquam præscribi possint?* Respondere debeat: *Ius Asyli à Lauardino Romæ petitum;* in hoc enim vno omnes defectus Præscriptionis conueniunt.

Piget me ad ista deuolui, sed postquam Gallus hoc argumento vti voluit, in eoque summam rei collocare, non possum silere. Nego ergo hoc ius Asyli à Gallis præscriptum esse, aut aliquando potuisse præscribi.

Nam primò Præscriptio non est Diuini aut naturalis, sed humani iuris, ac ciuili lege inducta. Vnde si supremus Princeps, qui Ciuili Lege non tenetur, declaret se nolle, vt res aliqua intra suum Principatum præscribatur, certum est præscribi non posse. At Pontifices Romani à Iulio III. vsque ad Modernum Pontificem semper & factis,

& se-

& feneriffimis Legibus profefsi funt, nolle fe, vt huiufmodi immunitas tanquam publicæ quieti, Gentium iuri, humanifque commercijs aduerfa præfcriberetur: non ergo præfcribi potuit.

Secundò. Tota & vnica ratio, ob quam Prefcriptio admiſſa eſt, illa fuit; ne iura & Dominia rerum incerta eſſent, ſi multis annis, quieteque ab aliquo poſſeſſa reſtitui deberent. At hæc ratio in noſtro caſu locum non habet: nec enim incertum eſſe poteſt, ad quos pertineat ius capiendi, puniendique reos in tota Romana vrbe, & locis à Lauardino prætenſis; cum certiffimum ſit ad Romanos Pontifices pertinere, ab iſſque ſemper exercitum, vt ex Archiuis, & Protocollis, communi totius vrbis teſtimonio, ac confeſſione etiam Gallorum conſtat, quod ſuprà oſtendimus, cum de Piſana conuentione ageretur.

Tertiò. Ad præſcriptionem requiritur bona fides in legitimo aliquo titulo ſiue vero, ſiue præſumpto fundata, adeò vt ſublata bonâ fide, ne mille quidem annorum poſſeſſio præſcriptionem pariat; idque vt Præſcriptio à furto, & rapina diſtinguatur: at in noſtro caſu, quæ bona fides, quiſque legitimus titulus aut eſſe, aut præſumi poteſt, quando Summi Pontifices legitimi iſtarum rerum & vnici Iudices toties, & tam enixè publicifque edictis hæc Aſyla prohibuere, imò abufum appellârunt *abominabilem, deteſtandum, publicæ pacis perturbatiuum, fomitem rebellionis, peſſimi, valdeque pernicioſi exempli, rem enormem, nimiam corruptelam, auſum temerarium, abominabile, & deteſtandum nomen*, fieriue, inquam, poteſt, vt bona fides ac legitimus Titulus eſſe vel præſumi poſſit, in rebus, quas ex Principis edicto conſtat, *abominabiles, enormes, deteſtandas eſſe, &c.* Quod ſi nec

bi; at verò quid magis repugnat, quàm hoc Asylorum ius, quo datâ flagitijs securitate, & licentiâ, necesse est publicam quietem proferri. Ipsi Galli, quando contra Ius Regaliæ longissimam Possessionem, ac suprà omnem memoriam pro Ecclesijs allegari audierunt, quid aliud & sapius respondere, quàm iuribus ad Coronam & Principatum, pertinentibus præscribi non posse? At verò ius crimina puniendi multò magis Coronæ, supremæque auctoritati annexum est, quàm ius Regaliæ: nam sine hoc possunt Regna & Principatus consistere, imò si Galliam excipias, nullum Regnum, hoc iure potitur; non verè conseruari Regna possunt sine auctoritate necessaria puniendi sceleratos; id enim ad publicam quietem, & pacem pertinet, cui promouendæ Principatus instituti sunt.

Sextò. Denique Præscriptioni complendæ tempus necessarium est; nec enim quouis die, aut anno aliena iura præscribi possunt: sed contra priuatarum Ecclesiarum iura quadraginta annorum tempus necessarium est: contra verò iura Romanæ Ecclesiæ centum annorum. At Legati, quamuis cum alijs vrbis Magnatibus vsurpare hoc ius iam Iulij III. ætate conati sint, eo tamen semper expulsi, coactique cedere, liberâ iustitiâ, & omnibus locis exercitâ vsque ad annum 1670. quando sub Clemente X. ob causas nuper libatas, non edictis quidem, aut pœnis, nec etiam satellitum excursu Asyla Legatorum turbata sunt; sed tantùm precibus, querelisque apud Principes actum, vt hunc vsum extingui permitterent. Idque multò efficacius à Moderno Pontifice, quod solùm sufficeret impediendæ præscriptioni. Demus ergo (quamuis ob causam modò allegatam ne hoc quidem concedi possit) duodeuiginti annos elapsos esse; quantum id tem-

poris est, vt non dico contra Pontificem, sed ne quidem contra priuatum Ciuem præscribi possit? nihil ergo Lauardinum iuuat ostentata Præscriptio.

XXX. *Vigesimosseptimò*: Conqueritur, violari Pisanam Conuentionem.

R. Pisanâ Conuentione nihil aliud contineri, quàm vt Legatis Galliæ honor exhibeatur tanto characteri debitus, non verò, vt iure Asyli gaudeant, præsertim, quando alij Principes ei renuntiârunt. Imò Alexander VII. constantissimè negauit auctoritatem suam Asylo præstare, illudque ratum habere, vt ex publicis documentis constat. Aliud est ergo honor Legatis debitus, aliud Asylum, neque hoc ad iura Legatorum pertinere, omnium, qui de hac re scripserunt, testimonijs constat, patétque aliorum Principum exemplo. Deinde Pisana Conuentio de Legatis loquitur, qualis Lauardinus non est, quando, vt supra iam monui, non solius mittentis imperium Legatum faciat, sed etiam consensus Principis, ad quem mittitur.

XXXI. *Vigesimo octauò*: Multis locis conqueritur Lauardini Orator: *Modernum Pontificem Innocentium malè in Gallos animatum esse; idque toto sui Pontificatus tempore multis, magnisque exemplis ostendisse.*

R. Possit Innocentius respondere, quod olim Elias similis culpæ à Rège postulatus: cum enim illum istis verbis Achab alloqueretur: *Tu ne es ille, qui conturbas Israel?* Respondit: *Non ego turbauit Israel, sed tu, qui dereliquisti mandatum Domini.* Si Galli iusta peterent, & quæ concedi possent, meritò & ante alios audirentur. Cum verò illa petant, quæ Conscientia non admittit, quis amabo causa repulsæ? qui petit, an qui negat indigna? permit-
tant

tant Galli aliquem locum Conscientiæ, nec iniuriam aut odium putent Regem foli Deo postponi.

Recenſebo, de quibus Galli cauſantur, ſe à Pontifice exauditos non eſſe, ſitque Lectori iudicium, odium an neceſſitas dici poſſit, quidquid Pontifex Gallis negauit?

Primò enim Rex Chriſtianiſſimus Ius Regaliæ propriâ auctoritate ad Eccleſias duplo plures extendit, quàm quæ antea huic ſeruituti ſubiectæ erant, imò etiam ad Eccleſiam regularem, qualis fuit Apamiensis, idque contra Lugdunensis Concilij Decreta, contra Præſcriptionem immemoriam, contra Leges omnium retrò Galliæ Regum, & denique contra ius, & immunitatem tot Eccleſiarum.

Secundò. Vicarij Generales ab Apamiensi Capitulo Canonicè electi, Regiâ auctoritate operâque Archiepiſcopi Tholoſani expulſi ſunt, alijque intruſi, Canonicis omnibus Regularibus Apamiensis Eccleſiæ direptionibus, carceribus, exilio pulſis, totòque Capitulo illius Eccleſiæ diſſipato; vnde funeſtum ſchiſma ſecutum, durâtque in hunc diem.

Tertiò. Nominatio in aliquibus Monasterijs Urbaniffarum Sanctimonialium Regi vindicata, ſuppreſſis liberis Electionibus, intruſiſque Titularibus Abbatiffis, vnde ſumma ac plena ſcandali inter ſacras Virgines exorta confulio.

Quartò. Oppreſſio Cluniacensis Abbatia, in qua licet vi Concordatorum ius eligendi ſit penès Religioſos, & ij quendam Patrem Beuveron canonicè elegiſſent, hoc tamen renuntiare coacto, punitòque longo exilio ſubſtitutus eſt Bullonius Cardinalis, quem nunquam Pontifex adduci potuit, vt confirmaret, quippe contra Canones intruſum, cumque inſigni iniuria, damnòque canonicè electi.

Quintò. Extincta quòque ſunt Regiâ auctoritate
quàm

quàm plurima Leprosoria, & loca pia (quorum plurima ad Ordinem S. Lazari spectabant) & Regis iussu inualidorum Xenodochio vnita, quod noluit Pontifex ratum habere.

Sextò. Vfurpata quòque nominatio Abbatum in quàm plurimis Gallix Monasterijs, alijsque Prouincijs bello quæsitis, cum certa clade Instituti & Disciplinæ Regularis, quod nunquàm Pontifex probauit.

Septimò. Nominati quòque sunt ad vacantes Ecclesias duo ex illis Prælatis, qui anno 1682. Conuentui Pariensi assédere, nouàmque & omnibus Ecclesiæ, Gallixque Patribus aduersam doctrinam inducere moliti; ac etiam pro Regalia deciderunt, excluso Pontifice, cuius tamen iudicio causas maiores referuari certissima Patrum Regula est, etiam à Maimburgo, alijsque Gallis admissa. Hos verò à Rege nominatos Episcopos tanquàm suspectâ, sacrisque Canonibus aduersâ doctrinâ infectos Pontifex respuit; vnde Galli animum obfirmârunt, vt ne quidem alios Episcopos ferè triginta proponerent, ingenti vacantium Ecclesiarum damno.

Octauò. Taceo nouam, & Gallicâ pietate indignam persecutionem, quâ contra Ecclesiæ immunitatem tot insignes, præclarique Sacerdotes, & Ecclesiasticis Dignitatibus aucti, carceribus, proscriptionibus, exilijsque puniti sunt. Hæc nunquam Innocentius probare potuit, & qui posset à sacris Canonibus, ab Ecclesiæ Gallicanæ institutis, & Legibus Diuinis, humanisque adeò aliena? Hinc Gallorum querelæ, qui & Pontificem, & Pontificis Ministros, odij accusant, quòd non velint, quæ non licent quòdque non possint Regionum Ministrorum cupiditatibus adulari; & Deum, Conscientiam, Regémque prodere tam turpi ac indignâ conuiuentiâ.

XXXII. *Vltimò*. Denique sparsim hic Auctor minatur: (quod etiam Lauardinus in fine Apologiz suæ fecerat) *Si quis reuerentiæ & honori deservit Legato tanti Monarchæ debito, reum illum fore omnium malorum, quæ ex irata, offensaque Regis Maiestate provenire possint.*

Et iam obseruatum est, Asylum non pertinere ad honores ac iura Legatorum, nec Lauardinum posse Legatum dici, sicque nullam iustam causam prætexi Regiæ indignationis. Quòd si tamen, vt Lauardinus minatur, Christianissimo Regi placuerit armis hanc causam finire, & quod iure non potuit, vi ac potentiâ exprimere, nihil aliud Innocentio supererit, quàm vt patientiâ Pontifice dignâ, quidquid Regi visum fuerit, intrepidè patiat, seque non Achillis, aut Hæctoris, sed Piscatoris successorem meminerit, cui, vt gladio abstineret, à Christo imperatum est. Non ergo Christianissimo Regi, Ecclesiæque Primogenito aut arma, aut acies opponet, sed reuerentiam Pontifici debitam. Dicetque Innocentius, quod olim & in simili causa Ambrosius: (a) *Meministis, quod lectum est, Nabuthem sanctum virum possessorem vineæ suæ interpellatum petitione Regiæ, vt vineam suam daret, respondisse: absit vt ego tradam Patrum meorum hereditatem, si ille vineam suam non tradidit, nos trademus Ecclesiam Christi? Quid igitur responsum est à me contumaciter? Dixi enim conuentus, absit, vt tradam Christi hereditatem. Respondi ego quòd Sacerdotis est, quòd Imperatoris est, faciat Imperator; prius est, vt animam mihi, quàm fidem auferat. Si à me peteret, quod meum esset, id est fundum meum, argentum meum, ius huiusmodi meum, non refragarer; Verum ea, quæ Diuina, non esse*

Im-

(a) Ambros. in Auxent. & epist 33.

108 *De Abusu Franchitiarum*
Imperatorie Potestatis: si Patrimonium meum pe-
titis, inuadite: si corpus, occurram, vultis in vin-
cula rapere, vultis in mortem? voluptati est mihi,
non ego me vallabo circumfusione populorum, nec
altaria tenebo vitam obsecrans, sed pro altaribus
gratius immolabor. Hæc olim Ambrosius Valenti-
niano Imperatori. Hæc iterum Innocentius Ludo-
uico Regi.

F I N I S.

RE-

REFUTATIO TALONII REGII ADVOCATI

Ex Gallico in Latinum Sermonem
translata in gratiam Veritatis.

*Qui maledixerit Patri suo, &c. Exod. 21. 17.
Principi populi tui non maledices. Exod. 22.
28. Verè frustra impugnatur, qui apud im-
pios & infidos impietatis arcessitur, cùm fidei
sit magister. Ambros. in Psal. 118.*

Comparuit nuper audax quædam declama-
tio à Talonio typis vulgata, sententiæque
præfixa, quam Parisiense Parlamentum
contra Bullam Innocentij XI. dixit; hoc
est contra illud Diploma, quo Pontifex Romanus
illos omnes anathemate percellit, qui Asyli aut im-
munitatum (quas Franchitias vocant) prætextu sce-
leratis, latronibus, proscriptionisque patrocinium, & fe-
curitatem præstant, & illos iustitiæ, meritisque pœ-
nis subducunt.

Planè nisi hoc Talonij solum palàm, totaque Lu-
tetiâ visum esset, ac insuper nomen Parlamenti osten-
tasset; quis vnquam credidisset tam infame scriptum,
tôtque in Romanum Pontificem, sedémque Aposto-
licam iniurijs sparsum sub Rege sapientiâ & Reli-
gione præcipuo aut toleratum, aut Aduocati Gene-
ralis

ralis calamo emissum iri, iam annis, studiisque forensibus cani? Constat equidem flagrante iuuentute multa ab hoc Togato contra Romanam Ecclesiam ex Launoij scriptis profusa esse, illius, inquam, Launoij, cui non alius scribendi scopus; quam vt detraheret Pontificum auctoritati. Cæterum sperari poterat ætate annis, & experientiâ rerum auctâ bil'em tandem minutum iri, ardoremque iuuentutis, quo tam multa contra Sedem Apostolicam inconsultè latraverat. Sed & reuerentia non Ecclesiæ tantum Gallicanæ debita, sed toti Catholico Orbi (cuius caput visibile, Christi que Vicarium tam indignè inuaserat) & metus quoque omnium animos in se prouocandi prohibere eum debuit tam pudendo facinore. Nam cum viginti ab hinc annis orationem vulgasset erroribus, iniuriisque plenam; continuo Clerus Gallicanus contra illam querelis supplicique ad Regem libello pugnavit, & schismatis, hæresisque conuicit; quis non crederet cautiùs progressurum iam semel & tam grauitè ictum? & tamen nunquam insolentius in Pontificem, sedemque Apostolicam, quam in nupero libello debacchatus est, nescias sponte sua, natiuâque intemperie id fecerit, an vt aula blandiretur.

Sanè in tanti momenti negotio, quodque Europam totam concusserat, nemo non expectabat, ex historijs, legibus, ipsisque visceribus causæ magnum aliquid à Talonio productum iri, & par tam iniustæ, vanæque moli sustinendæ. Nam quantis & quàm validis rationibus opus, vt hominibus persuadeas, licere Gallis in alieno Principatu, inque ipsa Metropoli supremâ vti potestate Principe inuito? Et tandem ius illud immunitatum, & Franchitiarum tantâ contentione à Talonio defensum, quid aliud est, quam potestas Principem in suis Prouincijs auctoritate priuandi; alienam iurisdictionem inuadendi; impuni-

punitatem omnibus flagitijs parandi; in communi totius Orbis Patria (sic enim Romam Talonius appellat) & in qua summa necessitas disciplinæ, leges omnes peruertendi; & denique tot hominum millia, quæ ex toto Orbe Romam conueniunt, sceleratorum arbitrio & licentiæ exponendi, nullo iustitiæ præsidio? Entibi egregiam Franchitiarum ideam! & tamen hæc ipsa est, cui tanto studio Lauardinus laborat. Si damna & perniciem repetes, quæ ex hoc iure Asyli proueniunt, omninò concludas, etiamsi aliquâ ratione niteretur, à Rege Christianissimo abdicandum esse, idque ad eius pietatem, & iustitiam pertinere, ne videlicet tot flagitiorum se reum constituat, quibus vsurpatum hoc priuilegium aut causam præbet, aut occasionem.

At Talonius in vulgata nuper inuectiua non argumentis, non probationibus causam Asylorum propugnat, nec saltem pompâ illâ mendicatæ eruditionis, quam alibi ostentant: nihil de vsu, nihil de possessione Regum Galliæ post fundatam Monarchiam, nihil, inquam, istorum; sed aut Rethoricis figuris contentus, aut fumo Gallicanæ libertatis, aut declamationibus in aulam Romanam, aut alijs cantilenis toties auditis, totiesque refutatis; illud vnum inculcat repetitque: *Ius Asyli ad Regem pertinere, nec vnquam abdicatum iri.* Quòd si tanti priuilegij causas & rationes quæras; non alias affert, quàm fidem & auctoritatem suam: *Talonius dixit.*

Contendit: *Nec Reges, nec Regum Legatos posse excommunicatione puniri: Ecclesiam S. Ludouici iniuste interdicto suppositam.* Sed nullam rationem adiungit tantæ criminationis; facilius quippe, breuiusque Talonio visum, si causam non examinaret, non discuteret; sed more sibyllarum oracula proferret nullâ curâ probandi: *Roma potestate sua abutitur, Roma Galliæ libertates deflorat:* Hæc summa

ncgo-

negotij. Quem ergo effectum pariet hæc Talonij Oratio à Gallis tam decantata? non alium credo, quàm vt tripudiant hæretici: eruditi contemnant: Catholici, additæque Romanæ Ecclesiæ indignentur: omnes verò boni infortunium Galliæ deplorent, quæ hominem ferat summo Sacerdoti tam audacter insultantem, tantæque fiduciâ schismati præcinentem, idque sub illo Rege, cui tanta sapientiæ & æquitatis cura.

Augétque dolorem, quòd illi ipsi, quos rebus Ecclesiasticis Rex Galliæ præfecit, & quorum operâ, consilijsque vitur Romæ, non tantum non offendantur huius Aduocati petulantia, verum etiam applaudant, exultentque; imò tam indignæ in Romanam Ecclesiam rebellionis ipsi sint auctores, fabricæque calumniarum, quibus tanti Pontificis nomen audent defædere.

Cæterum iniuriæ toto hoc Talonij libello sparset, adeò turbatim, nullòque ordine incedunt, vt ijs componendis nulla mea cura suffecerit; fateor enim conatum me esse, vt illas disponerem, quo videlicet clarius apparere, conuincique possint: sed vt dixi, præualuit Auctoris confusio, vt proinde oppugnari à me debeant vago certamine, & prout singulæ occurrerint. Nisi fortè omnia ad hæc capita reducas, videlicet. *Primò* ad iniurias & conuitia, quæ impudenter in Pontificem vomit. *Secundò* in querelas, quas de Pontifice malè in Gallias animato sparsim accumulât. *Tertiò* in sententias erroneas circa auctoritatem Ecclesiæ Romanæ Matris & Magistræ omnium Ecclesiarum. Et *Denique* in vanissimas ratiocinationes, ac puero, quàm Aduocato magis dignas, quibus Imaginarium ius Apyli, & Diuino, humanòque iuri contrarium Regi Christianissimo vendicare contendit. Hæc merces Talonij; & quamuis nemo vnquam Assentatorum huc vsque processerit,

rit, placuit Talonio illos omnes superare adulari di peritiâ.

Primò igitur Pontifici obiecit : *Iam à pluribus annis statuisse hostem se Gallorum profiteri, amicum verò omnium, quibus Gallia potentia aut odiosa, aut suspecta.*

Vides exordium tam grandis calumniæ : quid porò à Talonio expectas ? ut probet ? ut fœdera narret cum Gallia hostibus ab Innocentio percussa ? ut bella, aut saltem machinationes producat in Gallia perniciem ? nihil istorum ; constat enim id maximè ab Innocentio hætenus curatum, ut animos Christianorum Principum componeret extinctis discordijs, utque palàm testaretur paternum amorem, & parem amoris æstimationem, quam Christianissimo Regi profiteretur, nec aliud ab eo fœdus coniunctum, quàm innocens illud, Deòque tam charum, quo delendæ Turcarum potentia Christianorum vires fociauit. En odia & insidias Innocentij. Illud verum est (si hoc culpæ dari debet) doluisse Pontifici, cum Regem videret perniciosis Ministrorum consilijs nimium tribuere, Principem alioquin pium, iustumque, quoties suis, non aliorum arbitrijs ageretur. Et verò, quàm benignè, humanèque Regem admonuit, ne permetteret Regaliam quatuor Prouinciarum Ecclesijs imponi, quæ semper immunes fuerant huius seruitutis, & quâ tamen eius Ministri Ecclesias opprimebant, Regio nomine abusi, calcataque Iustitiâ ?

Quis autem fatis dolorem explicet, quo Sanctissimus Pontifex angebatur, cum videret tot Episcopos, totque alios Sacerdotes pietate, Zeloque insignes, toto Regno proscribi, & pœnas grauissimas dare, nec aliam ob causam, quàm quòd Romæ obediunt, causamque libertatis Ecclesiasticæ sustinent ; idque exemplo ipsorum Gallia Antistitum, qui

octuaginta ab hinc annis eam constantissimè defenderant; imò quam ipse Petrus de Marca, quamvis alioquin Regi addictissimus, egregijs scriptis agnouerat, oppressus, vt credo, mole veritatis.

Cùm videret Regiâ auctoritate institutum Religiosarum Infantia Christi ab Episcopis, à Pontificibus, ab ipsòque Rege approbatum, momento aboleri, nullâ iustitiæ, legúmque reuerentiâ?

Cùm videret hinc euerti Charonense Monasterium, inde in ædibus Vrbanissarum perpetuas Antistitas intrudi, idque contra omnes Leges, canonúmque Decreta?

Cùm videret arbitrio Iudicium sæcularium & libertatem, & iurisdictionem Ecclesiarum turpissimâ seruitute damnari; iugúmque Ecclesiæ Gallicanæ ab ijs imponi, quorum vita nimis quàm nota, & silentio digna: Ecclesiæ inquam Gallicanæ, quæ cùm singulis ferè momentis libertates suas iacet, re ipsâ sæculari Magistratui ad pedes iacet, seruitque miserrimo ac pudendo ancillatu, Parlamento videlicet rebus sacris & Ecclesijs imperitante: idque maiori fastu ac dominatu, quàm ipsa Oecumenica Concilia, Romanique Pontifices.

Cùm videret præcipuas Regni ac deuictarum Prouinciarum Abbatias in Commendas dari: Episcopos ad alienas Ecclesias transferri, suis, quas primò susceperant, relictis, commissisque alteri & subornato Episcopo, qui prioris Episcopi Vicarium agat: cogi Capitula vacante Ecclesiâ, Vicarios eligere, non quos volunt, & quos Conscientia eligendos dicat, sed quos Rex imperat, præscribitque: Canonicos exilio pelli, quotquot Gubernatoribus Prouinciarum licèt, modestè obnituntur, recusántque Mercenarios Pastores accipere ex aulæ præscripto.

Cùm videret Gallia Episcopos olim Apostolicæ Sedi maiori quàm dici possit, demissionis & reuerentia

tiaz sensu addictos, nunc omninò dissimiles sibi in
 Conuentibus annis 1680. & 1682. celebratis classi-
 cum aperto bello in Ecclesiam Romanam cecinisse;
 ac Decreta vulgasse Apostolicæ Dignitati planè ad-
 uersa, & ab ijs Decretis aliena, quæ Ecclesia Galli-
 cana in Comitijis anni 1616. per Cardinalem Perro-
 nium, & anno 1625. in articulis pro reparanda Ec-
 clesiastica Disciplina condiderat. Sed vt credo; alia
 tunc erat ratio Gallix Episcoporum; olim enim
 Conscientiæ stimulis, spiritûque Religionis ageban-
 tur: nunc metu & factionibus, aulæque instinctu;
 quid ergo mirum alijs ex causis alios effectus prodij-
 se? Vt proinde non nemo ex Episcopis, qui Pari-
 siensi Conuentui affedit, amico suo familiariter, ve-
 réque dixerit: *Gallix Episcopos libertatem, honorem,*
& Conscientiam in Conuentu Parisiensi perdidisse,
& nihil præterea.

Cùm videret Clerum Gallicanum olim pietate,
 scientiâ & constantiâ Sacerdotali ante alios floren-
 tem: nunc adeò marcuissè, vt malit iura & priuile-
 gia Ecclesiarum suarum penitus deleri, quàm vel vo-
 cem, vel querelam emittere memorem pristinx liber-
 tatis. Quid minùs facerent, si mancipia essent?

Cùm denique videret tot Sacerdotes, viròsque do-
 ctrinâ insignes, exilijs, carceribus, falsis criminatio-
 nibus, alijsque modis puniri, ac priuari suis benefi-
 cijs; idque nullâ iudicij formâ seruata, ac sæpè suis
 etiam Episcopis Dicoecesanis omnium ignaris, in-
 consultisque: & si causam quæterent tam sæux per-
 secutionis; hæc vna reddebatur: *Quòd Iansenismum*
redolerent. Hoc nimirum crimen est, quo omnes
 Innocentes laborant; quotquot videlicet Regijs Mini-
 stris adulari non possunt. Nec refert, si palàm pro-
 tententur: *Se Iansenij quinque propositiones ex ani-
 mō auersari.* Nihilominùs rei sunt, & velint, no-
 lint, oportet, vt inuiti sint Iansenistæ, nouâ videli-

et delicti specie, quando cogunt hæreticos esse, etiam qui nolunt. Sed neque hoc satis, alia subiungunt Iansenismo supplendo; videlicet esse seditiosos: esse nouæ Ethicæ (Principibus tam charæ) iuratos hostes: esse mille titulis suspectos: esse denique, quidquid non sunt: nisi fortè hoc vnum excipias, quòd illis, qui in aula sunt, & quorum arbitrio Ecclesiæ permittuntur, blandiri non possint; hoc vnum verumque delictum est, quod ne nomine careat, *Iansenismum* appellant.

Accusat Talonius *seueritatem Romanæ Inquisitionis*. Sed si ex vna parte progressus attenderet huius Tribunalis, quo videlicet selectu accusationes audiuntur: quo studio reorum responsa: quàm lentè & per moras sententiæ maturentur: ex altera verò parte, si modum animo reputaret, quo Personæ Ecclesiasticæ in Gallijs iudicentur, non auditis videlicet reorum responsis, non communicatis depositionibus; non collatis testibus, nec coram constitutis; non Episcopis consultis, quorum subsunt iurisdictioni & potestati; nullo ordine, nullâ formâ iudicij; eiecti, proscripti, spoliati, & squallidissimis custodijs afflicti; nullo comœatu, nullo solatio, nullâ veniæ spe, ac sæpè vnus tantum Iesuitæ delatione oppressi: si hæc inquam omnia cum Romanis Tribunalibus conferret Talonius; fateretur vtique (si modò tanta ori, quanta cordi libertas) plumeum Romæ, ferreum in Gallijs iugum portari, & eorum Inquisitionem, quibus res Ecclesiasticæ à Rege committuntur, adeò inclementem, adeò crudelem esse, vt delitiæ sint, quidquid de Italia, & Hispanica seueritate narratur. Recordetur ergo Talonius, quàm indignis sæuisque modis in Gallijs habeantur, quotquot aulæ non placent, & fatebitur, nullam de Romana Inquisitione querelam superesse.

Enimverò mala & abusus, quæ modò libauimus, & quæ

& quæ longo ordine narranda superessent, Pontificem Innocentium non latent; nec omisi iam fufis ad Deum lacrymis, iam litteris ad Regem datis, humanitate, paternoque affectu plenis, iam precibus per Nuntios porrectis, remedium aliquod querere tam pertinacibus morbis. Hoc rotum est odium. Hæc persecutio, quæ Pontifici imputatur: quòd gemuerit, quòd rogauerit, quòd monuerit, quòd medellam aptauerit, quòd Immunitati Ecclesiasticæ iam in faciem cadenti brachium porrexerit, quòd Clerum reformari, iniustèque oppressis quietem optauerit. Hoc, inquàm, si delictum, & odium vocari debuit, nemo nocentior Pontifice, nemo Gallix infensor: at pari ratione, & Medicus, cum infirmo medetur, & Pater cum filium obiurgat emendaturus, inter hostes & persecutores censendi erunt.

Opponit secundo ordine Talonius (si modò Talonij sunt, quæ nullam connexionem habent cum ijs, quæ sequuntur, præceduntque) *Charissimos esse Pontifici, quos constat Iansenij discipulos fuisse, hos laudibus, hos mille fauoribus cumulari.*

Non explicat Talonius, qui sint isti Iansenio additi, & Pontifici Innocentio prædilecti, & consultò tacet, quos non potest indicare, quippe innocentes; & pœnas quoque Calumniatorum veritas, cum eum non lateat, enixis verbis, regioque Diplomate prohiberi, ne Iansenistæ appellentur, quotquot aut Pontificijs contra Iansenium Decretis se submiserunt, aut à nullo Episcoporum huius criminis damnati sunt.

Quod verò adiungit Talonius: *Ipsam Pontificem Innocentium à Iansenistarum partes fouere; tam petulanter, falsòque dicitur, ut ne quidem responsum mereatur; illud potius demitor, & Galliam, & Parlamentum ferre tam indignas, enormèsque calumnias non solum toto Regno iactari, verum etiam*

ipsius Parlamenti Arresto præfigi. Hæc nimirum est reuerentia Romano Pontifici debita ? hæc iustitia Parlamenti tam atrocia simulantis ? quid mirum est, tot Innocentes Episcopos subornatis accusationibus damnari, quando vel in ipsum Pontificem tanta, & tam impunita licentia ?

Sed neque satis Pontificem Iansenismi postulasse, addit Talonius: *Tam segnem esse, inertemque, in Quietistarum erroribus profligandis, ut non somno tantum, sed lethargo correptus videatur.*

Hæc Talonius notâ Aduocatis modestiâ; & tamen palàm est, non potuisse Innocentium maiori Zelo & curâ persequi Quietistas, postquam obseruati sunt, eorumque hæresin extinguere. Notum est, quàm seuerè cum Michaële Molinos huius hæresis infami Auctore eiusque Affeclis à Pontifice actum. Illud verum est, voluisse Innocentium omnium retrò Pontificum, Patrùmque exemplo, ac etiam ex Canonum præscripto discrimen fieri inter hæresis Auctorem, quique huic spontè, obstinatèque adhæserunt; & inter illos, qui licet Religione, ac doctrinâ eximij, primâsque Ecclesiæ dignitates meritis; specie tamen pietatis decepti (quam viginti omninò annos egregiè Molinos finxerat) in errorem prolapsi sunt; parati tamen ex Ecclesiæ sententia illos deponere. Noluit, inquam, Innocentius hos cum obstinatis hæreticis eodem fasce inuolui; nam etiam in causa Religionis nihil fieri inconsultò debet, cæcòque impetu & citra rationem, & tamen hæc omnia à Patribus exercita, à Canonibus præscripta, somnus Talonio, & lethargus videntur.

Cùm aliquot ab hinc annos innocentius errores Casuistarum, qui moralem Theologiam corrupebant, solemnî diplomate damnasset; vetuit Parlamentum vulgari, quòd in illo mentio fieret Inquisitionis. Nunc verò cùm Pontifex causam Molinos eiusque Affecla-

Affectorum maturè, citràque passionem expendi vult, nec patitur præcipui meriti Prælatos aduersariorum inuidiæ exponi; indignatur Talonius, virgèturque Pontificem, & Inquisitionem inelamat, Tribunal alioquin tam illi exosum, & tunc præcipuè, cum non patitur corruptelas opinionum Christianæ Theologiæ adeò funestas.

Denique offendunt Aduocatum nostrum, quæ de Pontificis Innocentijs sanctitate passim & ab omnibus celebrantur: *Nec alios tam præclare de hoc Pontifice sentire dicit, quàm Iansenij Discipulos.*

Quid posset vel ipsa inuidia, si calamum Talonio duceret, ineptius fingere? Oportet enim verò totam Europam ex Iansenistis constare; tota enim est, quæ Modernum Pontificem summis laudibus extollit, quæ illum vt Pastorem agnoscit ex speciali Dei providentia Ecclesiæ datum: & quæ fatetur, necessarium fuisse corruptissimis hisce temporibus, ne videretur abbreviata manus Domini, & suorum oblita. Interroget Talonius Romam, imò totum Orbem Christianum, & veritati testimonium feret. Cum Sedes Romana vacaret, iam tunc omnium votis dignissimus Pontificatu censebatur, nec spes fefellit, ceciditque maior omni expectatione euentus. Animus ab omni fastu, & cupiditate alienus. Familia, & consanguinei non opibus, non honoribus aucti. Ingens domi frugalitas, & par cura subleuandæ Apostolicæ Camerae are alieno oppressæ. Pax inter Principes Christianos immensis laboribus parta, profusiq; Thesauri euertendo Turcarum imperio. Taceo felicissimum belli euentum, infidelibus, non tantum armis, verum etiam terrore nominis Christiani, & civili bello oppressis. Taceo Catholicam Religionem Angliæ illatam; Germaniam Turcis purgatam, certæque ruinæ ereptam; Nepotismum Romæ proscriptum; morum integritatem semper sibi similem,

néque vt fieri solet, Principatu & fastigio corruptam. Constantiam Principe dignam, omnique metu maiorem, & denique infinita alia, quæ de hoc Pontifice narrari possent.

Hæc omnia tam vera, & magna sunt, & Innocentij virtutes tot vocibus, & testimonijs probant, vt nullis Talonij calumnijs nullaque invidentium arte, obscurari possint.

Pergit deinde Talonius ad alia querelarum capita Romano Pontifici obiecta, & cui maximè insistit, vrgétque, illa est; quòd recuset Innocentius vacantes Episcopatus illis conferre, quos Rex nominauit: *Tertiam ferè partem Ecclesiarum Pastoribus vacare: si nolit Pontifex concordatis stare, ne Regem quidem illis obstringi; vt ergo primis Ecclesiæ temporibus Episcopus Populus eligebat, ita nunc vice populi posse à Rege constitui, cum præcipua populi auctoritas sit in Reges translata.*

Sic Talonius philosophatur. Atque vtinam quàm Romæ, tam in Gallijs concordata religiosè obseruarentur, cessarent vtique tot illi abusus, iniustæque vsurpationes, quæ Galliam occupârunt; quæque bonis omnibus tot lacrymas expresserunt; quamuis eò tandem processère, vt facilius desleri, quàm emendari possint.

Sed vt obiectis respondeam, nego Pontificem eos respuisse, qui à Rege fuerant optati, modò tamen ijs conditionibus potirentur, quas Concordata, sacrique Canones requirunt. Nec ad alios virtute Concordatorum id examinare, quàm ad Summum Pontificem pertinet. Quòd si absint necessariæ conditiones, tenetur Rex spatio trimestri alios nominare desideratis qualitatibus instructos. Nec obligari Pontifex potest proferre causas repulsæ, cum nullius iudicio subiaceat. Quamuis enim nisi ob iustissimas causas repellere non possit à Rege nominatos; id ta-

men

men Conscientiæ illius relinquitur, nec ab vllò Principum ad rationem repulsæ reddendam, multòque minus ad indignos admittendos, & pacta violanda, constringi potest. Legantur tantùm concordata, & quæ post illam contigere, ad memoriam reuocentur, patebitque iure, an iniuriâ Pontifex accusari possit. Quantis laboribus & à Cardinalibus, & à Legatis Galliæ certatum est, vt Renatus Henrici IV. Confessarius Trecensi Episcopatu donaretur, quem illi Rex destinauerat; nec tamen impetrari Bullæ potuerunt, vt videre est in Epistolis Ofsati Cardinalis. Nota quòque omnibus est celebris illius Abbatis repulsa, quem cùm Ludouicus XIII. Regnantis Pater infinitis elogijs Pontifici ad Episcopatum obtulisset, nunquam tamen obtineri potuit, ob quasdam Abbatis actiones Episcopo indignas, & clam Pontifici notas.

At, inquires, triginta interim Ecclesiæ ab Innocentio Episcopis priuantur.

Fallitur Talonius, Pontifex enim duos tantùm admittere recusauit, qui videlicet Anno 1682. Conuentui Parisiensi interfuerant, subscripserantque omnibus in eo Conuentu decretis. At Regij Romæ Ministri siue imperio Regis, siue proprio instinctu negarunt, se alios proponere posse, duobus illis à Pontifice non admissis. Sicque Gallorum est culpa, tot hætenus Ecclesias vacare. Nolo hic ad examen reuocare illorum imprudentiam, qui Regiam Maiestatem nullâ necessitate huiusmodi tricis implicarunt. Alij sanè Ministri conati essent, aut Episcoporum, quos Rex nominauerat, innocentiam ostendere, aut culpam eleuare, aut aliâ quâuis ratione placare Pontificis animum, ne mutua vtriusque amicitia concideret, & optati à Rege admitterentur. Sed nihil istorum Regijs Ministris placuit, quippe placida & honesta respicientibus, & illa potius amplecti paratis, quæ
omnia

omnia turbare, quàm componere possint.

Sed quidquid de hoc sit, illud saltem negari non potest, virtute Concordatorum ius plenum Episcopos constituendi ad Sedem Apostolicam deuolui, quoties intra semestre à tempore Vacationis nemo Pontifici præsentatur; tantùm ergo abest, damna vacantium Ecclesiarum Pontifici adscribi posse; vt potius summa illius moderatio magis magisque appareat, viribus & auctoritati suæ pacem anteferentis.

Quòd ergo tot Ecclesiæ Pastoribus careant, Regiorum Ministrorum culpa est, non Pontificis Romani; nec iste, vt aulici assentatores criminantur, aut odio, aut vindictâ, aut genio Gallis aduerso impellitur, sed ex Conscientiæ & iustitiæ præscripto. Offerant Galli dignos Episcopali dignitate, & apertis brachijs eos Roma excipiet. Quòd si indignos proponunt, frustrâ sperant Pontificem minis & clamoribus permotum iri, multoque minis sordidis illis, rusticisque conuitijs, quæ non puduit Talonium in tantum Pontificem expuere; & quibus nihil aliud effecit, quàm vt indignum se Togâ ostenderet, officioque quo fungitur.

Nec dicat Talonius: *Ideo nominatos à Rege Episcopos Romæ admissos non esse, quòd non credant Pontificem infallibilem esse, & Concilij superiorum, nec enim hæc repulsæ vnica causa; sed illa potius, quòd in eo Conuentu, quem collectum esse iactabant Regi cum Pontifice componendo; ausi fuerint causam Regaliæ definire, hoc est illam causam, quam cum constet ex maioribus, imò maximis esse, sicque Pontifici reseruatam; ac insuper per legitimam appellationem ad Apostolicam Sedem deuolutam; ignorare non poterant, non ad paucos Galliarum Episcopos, non Conuentum Parisiensem, sed ad solum Pontificem pertinere. Et cum oporteret in ea causâ, in qua de libertate agebatur Ecclesiæ Galli-*

Gallicanz, vires cum Pontifice, Christiſque Vicario coniungere; ipſi potiùs exemplo planè indigno, contra ſuum Protectorem arma ſumere, cauſas expoſtulandi congerere, Pontificiam poteſtatem in arctum cogere, idque nullâ neceſſitate, nullâque auctoritate conati ſunt; hæc inquam cauſæ fuerunt, ob quas credidit Pontifex vacantes Eccleſias tam timidis, infidiſque Paſtoribus committi non poſſe.

Et verò cui vnquam in mentem veniſſet, ad eò Episcopis Pariſienſis Conuentùs nullam decori, honeſtiſque curam fore, vt eo ipſo tempore contra tam ſanctum Pontificem talia molirentur; quo ipſe nullo ſui priuato commodo, incommodoque, ſed vnicè ob libertatem Episcoporum, quatuorque Prouinciarum à Regalia exemptionem cum Rege, conſiſtabatur? Egregiam enimuerò occaſionem, candidoque marmorì incidendam, ob quam videlicet crederent indici bellum Romano Pontifici, eiùſque auctoritatem minui oportere. Sed néque vllum mandatum à Clero Prouinciarum ſuarum Episcopi acceperant tam grandia & inconceſſa tentandi. Conſtat etiam illos ipſos Antiftites, qui Pariſios conuenerant, non liberis ſuffragijs, ſed vi, merùque, & ex aulæ imperio in cœtibus Prouincialibus electos fuiſſe. In ipſis quoque Pariſienſibus Comitijs nunquam tanti momenti cauſa diſcuſſa, & ad examen reuocata, nec etiam Episcopis, alijsque Prouinciarum Deputatis libertas dicendi permiſſa; ſed omnia Præſidis arbitrio, hoc eſt, vt ex Palatio iuebantur raptim feſtinata.

Nolo hic Pariſienſi declarationi, quatuorque propoſitionibus expendendis immorari, id iam ab alijs factum; ac illis præfertim, qui vaniſſimas ac plenas impoſturis Maimburgi cantilenas (digni videlicet illius Cœtùs Protectoris) egregiè refutarunt.

Sufficit dicere, Episcopos, qui Pariſios conuenerunt:

runt; & Basileensium, & Richerianorum licentiam superâsse, ac grauius, quàm illi in Pontificis auctoritatem grassatos esse. Basileenses enim in nonnullis tantum casibus Concilio Pontificem submittebant; at Parisienses nostri in omnibus & semper, adeò vt si Concilium aliquod legitimè congregatum hæresin postea definiret (vt quondam Ariminese) non posset ex istorum sententia à Pontifice, irritum declarari, eiusque Decreta aboleri. Si prius Parisienses Episcopi & Gallicanæ Ecclesiæ in Synodo anni 1625. & Conciliorum documenta percurrissent, quàm nuperam Declarationem foras proferrent; vtique intellexisset, illam menti Ecclesiæ Gallicanæ, omniumque Conciliorum è diametro repugnare; quippe cum Decreta, legesque Conciliorum vim & auctoritatem nullam habeant, nisi à Pontifice confirmata.

At ex aduerso, si quis Deputatorum, qui Parisijs conuenerunt, audaciam animo reputet; meritò dubitare possit, non tantum an Galli, verum etiam an Catholici sint, agnoscantque pro Christi Vicario Pontificem Romanum; sicque ex hac etiam parte, meritò Pontifex morari debuit, Bullasque retinere, donec de illorum fide & religione pleniùs constaret.

Cæterum illud quoque notandum est, quod Talonius ex industria omittit, videlicet, eo ipso tempore, quo duos illos ex notatis causis Innocentius reiecit, simul professum, se alios, qui Parisiensi Conuentui non interfuerant, libenter admissurum; imò sequenti postea anno Abbatem S. Valerij à Christianissimo Rege nominatum ad Ecclesiam Quebekensem in nouo Orbe promouit.

Quid hic rogo à Pontifice non moderatè, non canonicè, summæque prudentiâ factum? & quis est Talonius, vt plura à Pontifice petat, quàm in Concor-

cordatis comprehenduntur ? an verò oporteat Pontificem quoslibet, nullòque discrimine, digni aut ingni sint, ad Episcopatus recipere ? aut fortè examinata, & iudicata à Pontifice Talonij examini & iudicio, aut alterius Tribunalij subiaceant ? & si Pontifex omnes, quotquot illi à Rege exhibentur, acceptare tenetur, quod ergo causæ est, vt in Concordatis statuatur, si Pontifex aliquem reiiciat à Rege nominatum, obligari Regem intra tres menses alium Pontificij offerre ? nec verò insolitum est, aliquos à Pontifice repelli; nondum quadraginta anni effluxerunt, cum ob similem ferè causam nunquam obtineri potuit, vt Petrus de Marca ad Episcopatum Conforanensem, & postea Archiepiscopatum Tholosanum prius admitteretur (quamuis à Rege nominatus, quamuis Gallico Legato omnem lapidem mouente) quam vt aliqua purgasset, quæ in celebri suo libro de Concordia Sacerdotij & Imperij licentius contra Romanam Sedem expresserat.

Opponit quidem Talonius: *Cardinalem Lotharingie in Concilio Tridentino palam professum esse, Pontifici Romano donum infallibilitatis non competere.*

Sed multis rationibus auctoritas, & testimonium huius Cardinalis impugnari potest.

Nam primò nec Paulus Servita, nec Pallauicinus in historia Tridentini Concilij huius facti meminere; at utique meminissent, nec enim aut ignorare, poterant, aut silentio præterire rem tanti momenti, & tam omnibus notam.

Deinde Instructio à Lotharingo ad Bretonem Agentem suam data, & quam describit Dupuy, merito suspecta est, dubiæque fidei, & videtur ab hæreticis corrupta. Quippe Cardinalis in ea testatur: *Concilium Florentinum in Gallijs receptum non esse.* At nullus Catholicorum hoc dixerit, cum constet vbiq; locorum Florentinum receptum esse, si Græcos

cos schismaticos excipias. Basileenses quidem omnibus viribus egerunt, ne Concilium Florentinum indiceretur, & tamen nullus Principum relictis Basileensibus, Florentinum pro Oecumenico non agnouit, illique tanquam legitimo non adhæsit.

Denique ipse Dupuy ad marginem illius instructionis notat, imperâsse Agenti suo Cardinalem Lotharingum: *Quæ Pontificem, & Concilij superioritatem spectant, omitterent legere.* Ex quibus colligere licet, pœnituisse Cardinalem, & re maturius expensâ emendâsse, quæ irato exciderant.

¶ Sed quidquid de hac instructione sit, recordari omninò debuit Talonius in vltimo Lateranensi Concilio sub Leone X. apertissimè definitum esse: *Concilium Pontifici subesse, & tamen illa ipsa Synodus Lateranensis pro legitima, Oecumenica, & indubitata à Ludouico XII. & Francisco I. Galliarum Regibus, & proprio, & omnium Gallorum nomine recepta est.* Sed & Cancellarius Pratenfis in illo ipso sermone, quo nomine Francisci Regis Parlamento demonstrat, Concordatum recens cum Pontifice initum Galliarum conducere; illud quoque adiungit: *Certum esse, Papam, si paucos, rarosque casus excipias, omni Concilio superiorem esse.*

Errat ergo Talonius, sèque rerum, quas narrat, omninò ignarum ostendit, cum audet tam præfidenter asserere: *Totam Galliam Basileensi Synodo adhærere in ijs, quæ spectant ad Concilij supra Pontifices auctoritatem. Totam quoque cum nupero Parisiensi Conuentu sentire.* At Talonius catenas, exilia, bonorumque proscriptiones amoueri faciat, dicendique, quæ sentiunt, libertatem Episcopis reddi, & continuo videbit, quam multi nuperam Declarationem ex corde auersentur, & toti in partes Pontificis transeant.

Cæterum quidquid Theologi priuatim opinentur,

pa-

palàm tamen paucissimi ausi sunt , Pontificis aucto-
ritati litem mouere ; & inter istos paucos duo illi,
qui ad Episcopatus admissi non sunt , nec prius ad-
mittentur , quàm agnito , correctoque errore . Sed
duo isti facilè veniam impetràsset , modò Gallis
placuíssset , minori fastu , strepitúque rem istam aggre-
di : at auidi turbarum , flammámque accendendi , co-
randem deuenerunt , vt iam semel accensam arden-
témque , nec velint extinguere , nec etiam possint .

Transit deinde Talonius ad ingentem Machinam ,
quá Pontificis animum expugnaturum se credit .
Prædicat : *Nisi Pontifex Bullas ad vacantes Episco-
patus concedat , etiam illis , quos indignos reputat , fo-
re , vt nihil amplius pecuniæ ex Gallijs Romam de-
feratur .*

O simplicem Talonium , qui tantum Pontificem
Aduocati calceo metitur ! nimis planè Innocentij
animum & genium ignorant , quicumque sperant
corrumpi eum posse tam vili pretio : non Thesauri ,
non regna sufficerent ; quantò minùs parum illud
argenti , quod ex Gallijs affertur , quódque in tot ca-
pita diuisum etiam à sordidissimis vix nomen , aut
curam meretur ?

*At , pergit Talonius , Pontifice Bullas recusante ,
meritò ex parte Regis Christianissimi Concordatum
abrumpi posse , reduciq; Pragmaticam sanctionem ?*

Sed quia nec aula nec Regis Confessario con-
duceret Pragmaticam sanctionem , & cum ista liberat
electiones Gallia restitui , idè Talonius noster mo-
dum alium inuenit , quo & Concordata , & Prag-
matica aboleri possint , & tamen ius eligendi penès Re-
gem constitui : *Electio , inquit , Episcoporum olim ad
populum pertinebat : at populus non amplius in eo sta-
tu est , vt hoc iure gaudere aut potiri possit : exempla
quoque suppetunt Regum primæ , secundæque stirpis ,
qui certis casibus Episcopos eligebant : cum ergo Reges
sunt*

sint præcipua & nobilissima populi pars, possintque tam proprio nomine, quàm populi agere; succedant ipsi, eligantque Episcopos, quos postea Metropolitana, nus, aliique Episcopi Prouinciales confirment, consecrentque.

En tibi egregiam Gallici Aduocati Theologiam! quam qui legit, auditque, meritò suspicari possit, venisse auctorem ex vltima Orbis Brasilia, vbi nulla æquitatis, nulla rationis, nulla iuris Diuini humanique notitia. Talonius tantus libertatis Gallicanæ declamator nihil Pragmaticæ sanctioni (in sacris Canonibus, Concilijsque Constantiensi, & Basileensi fundatæ, si electiones spectes) nihil synodo Aurelianiensi deferendum censet, quæ Capitulis Cathedralibus vnà cum Magnatibus, præcipuisque Ciuibus Diocæsis ius eligendi restituit. Talonius ad eò Canonicis electionibus aduersatur, vt eas etiam impossibiles esse contendat, & quas alij quondam Aduocati tanquam præcipuum caput Gallicanæ libertatis omnibus viribus probugnârunt, ipse subuersas cupit. Talonius, inquam, non Canonum, non Regiorum edictorum, non Legum in Concilijs sancitarum, non denique libertatis Ecclesiasticæ memor omnia momento deleri optat: tantùm vt in aula mereatur. Ius nouum condatur solâ auctoritate, Iurisque prudentiâ Talonij suffultum: Galliæ Concordata vno ictu truncantur, quippe Pontifici propitia, cui ius permittunt indignos repellendi; cesset Pragmatica; nam electiones restituit Capitulis Rege excluso: non se Pontifex electionibus immisceat: & denique in locum tot Canonum, tot legum, tot sanctionum, tot Conciliorum Rex solus vnusque succedat, eligatque Episcopos; sic tamen, vt hoc ipsum ius eligendi nullis Concordatis illigetur, & contra omnium retrò Regum exempla ex folius Principis arbitrio pendeat. En tibi de rebus Ecclesiasticis (qua-

rum

rum præcipua pars electio Episcoporum) Talonij Ideam ! Quis rogo Ecclesiæ Gallicanæ vires non meritò defleat ? quæ loco factorum Canonum , loco Pontificis Summi , ex arbitrio , somniisque pendeat Regij Aduocati ; hoc est , hominis ad nutum aulæ faciem morésque mutantis , cui nulla legum Ecclesiasticarum peritia (nisi cum fortè ad Declamationes suas faciendas hinc inde aliquid raptimque conuasaui) nulla honoris , nulla Conscientiæ , nullâ Edictorum Regionum cura , sed sola & vnica adulandi , aulamque demerendi libido .

Meritò hæc Lectori aliena , nec ad rem spectantia videantur , cum nihil pertineant ad ius Asylæ à Gallicis Legatis expetiti ; sed oportuit vestigia Talonij legere .

Iam videamus , quid de Iure Quarteriorum dicat .

Primò ingenti digressionem in Bullam Cœnæ vociferatur : *Hac nouam , immensamque Monarchiam , Pontificibus stabiliri . Hac Parlamenta iure causas Beneficiarias (quoad Possessorium) cognoscendi iniuste priuari , sicut etiam causas cum reales , tum personales Clericorum .*

Quæ de hac noua & vniuersali Pontificum Monarchia Talonius exclamat , planè noua sunt , nec in Bulla fictæ huius Monarchiæ vlla mentio reperitur . Quòd si nomine Monarchiæ statum & Hierarchiam Ecclesiasticam Talonius intelligat , in qua Parlamentum prohibetur iurisdictionem in causas Ecclesiasticas usurpare , non video , quis meritò de Bulla Cœnæ conqueri possit ; si modò Iudices illos sæculares excipias , quibus & antiqua ambitio in Clericos dominandi , & par cupiditas ex eorum litibus quæstum faciendi .

Cæterum ex modo , quo Talonius de Bulla Cœnæ loquitur , omninò apparet eam Bullam ne quidem lectam ab eo esse , sed tantum aliorum narratione acceptam .

Primò enim supponit Monarchiam aliquam vniuersalem eâ Bullâ stabiliri, cum tamen nullius Monarchiæ illic mentio fiat.

Deindè supponit, censurarum, quæ in Bulla Cœnæ continentur, primum auctorem Iulium II. fuisse: & tamen certum est, huiusmodi & ex similibus causis censuras multis iam priùs annis Urbani V. Pauli II. & Sixti IV. Constitutionibus insertas fuisse. Postea secuti Iulius II. & Paulus III. alijque Pontifices, quos licet nemo odij in Gallos accuset, constat tamen eodem modo, iisdemque solemnitatibus die Iouis sancti Bullam Cœnæ, & censuras illâ comprehensas publicasse. Nihil ergo apparet, quod in ea Bulla argui possit, nisi, vt dixi, illud Talonio intolerandum videatur, quòd Parlamentum Ecclesiasticis causis iudicandis arceatur.

Transit tandem post longas digressiones Talonius ad interdictum Ecclesiæ S. Ludouici: *Quod contra omnes regulas, formasque Canonicas esse contendit.*

Sufficeret ad hoc respondere, tam supremâ auctoritate Pontificem Romæ potiri, quam Regem Parisijs; hoc solum discrimine, quòd Pontifex Romæ utraq; potestate, temporali videlicet & spirituali fungatur, Rex solâ temporali; quæ ergo Pontifex semel Romæ iudicauit, ea non Parlamenti, non Talonij, non ullius mortalium, sed Dei solius examini, & iudicio referuantur.

Caterùm nulla causa Talonio irascendi ob neglectas Canonum regulas; nam illæ multò seuerius Romæ, quam Parisijs, & in Gallijs obseruantur; atque utinam cum Regionum Ministrorum imperio Monasterium Charonense destructum; cum Institutum Infantiarum IESV abolitum; cum Urbanissæ intrusæ: cum Cisterciensis, Cluniacensis, Trinitariorum Abbatum electiones sublata: cum Regaliæ, aliaque Ecclesiasticæ causæ sæcularium Iudicium

Tribu-

Tribunalibus submissæ; utinam, inquam, cum tam multa contra libertatem Ecclesiarum quotidie fiunt, æquè Galli Canonum, sacrarumque Regularum, ut Pontifex meminissent.

Cardinalis ergo Vicarius ideò Ecclesiam S. Ludouici interdicto supposuit, quòd Rector, totumque, Ecclesiæ illius Collegium ausum est Lauardinum quantumuis notoriè excommunicatum ad Sacramenta Ecclesiæ, communèque preces recipere. Constat de Pontificis Bulla iam Regi, iam Ministris, ipsique Lauardino, iam priùs notà, quàm Parisijs discederet; nec potest ignorantiam prætexere, cum quinque menses post vulgatam Bullam ideò armatus Romam intrauerit, ut Asylum quouis modo tueretur, inuitòque Pontifice; & in quamcunque, faciem se vertat Lauardinus, nunquam persuadebit se ignorasse, quæ tot signis ac velut ex industria mundo patefecit. Romam ingreditur bellatoris more, ac victori similis. Vestigalia ad portas soluere, recusat. Bellicis instrumentis, & apparatu se munit. Palatium Farnesium gladiatoribus, alijsque classarijs militibus implet: excubiæ, circitores Palatium totà nocte obambulant; credas arcem aliquam, castrumque vi expugnatum custodiri; utque tota Roma intelligat Lauardinum non Legatum, sed militem agere, vigiliæ certis horis distinctæ campano ære indicantur. Iam rogo, post tot argumenta violatæ Pontificis Bullæ, quis ampliùs dubitet Lauardinum non incidisse censuras Pontificio diplomate inflictas? & si hæc tam nota & vulgata sunt, ut abscondi non possint, nullaque tergiuersatione purgari; quis neget Clerum, Rectoremque Ecclesiæ S. Ludouici, qui Lauardinum ad sacra admiserant, censuras meruisse?

At Lauardinus denuntiatus necdum fuerat.

At Talonium Concordati, & Pragmaticæ remi-

nifici oportuit, vbi expressis verbis notatur: *Cum quis in rebus sacris, ac participatione Sacramentorum cum notoriè excommunicatis communicauerit, posse interdicto, aut etiam excommunicatione puniri, quamuis nulla denunciatio præceperit.* Notorium erat incurrisse Lauardinum Excommunicationem: notorium contra Pontificis voluntatem, & edicta ius Asyli vsurpasse, idque palàm, obstinatèque: neque hoc à Rectore, Collegioque Ecclesiæ S. Ludouici ignorari poterat, quid ergo obstat, vt non potuerint, meruerintque interdicto ligari? nec refugiat Talonius ad locos communes scholarium more, qui Rethoricam discunt; exclamètque in damna ex Interdictis nata; nec enim de Regnorum, aut Prouinciarum Interdictis hïc agitur, quæ olim adeò frequentia; sed de interdicto, vnius Parochialis Ecclesiæ, ac Romano Pontifici (quippe in Romana vrbe) planè subiectæ; & quam Interdicto supponi meruit culpa & inobedientia illius Collegij. Frustra igitur cauillatur Talonius, nec quicquam reperiet, quod huic interdicto siue formam, siue substantiam spectet, solidè opponat.

At Legatus, aliusue Regis Minister nec peccat, nec excommunicationem meretur, quoties officio suo fungitur, & Principis mandata exequitur.

Quæro, quam Talonius Religionem profiteatur, & an Euangelio credat? nam si credit, negare vtique non potest, illis Euangelij verbis: *Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in Cælis, datam esse Pontifici plenam, nullaque exceptione limitatam potestatem ligandi, soluendique; si ergo Principum Legati, Regijque Ministri Christiani sunt, si clauibus Ecclesiæ perinde ac reliqui fidelium subiecti; si Euangelium eos non excipit; si peccare, possunt, etiam cum Principum suorum mandata exequuntur; quâ ergo ratione sustineri potest, eos puniri*

niri ab Ecclesia, & excommunicari non posse? Ergo ex Lauardini, & Talonij Theologia poterit aliquis ex Principis sui iussu in Ecclesiæ Prælatum manus iniicere, eumque vitâ priuare, poterit patrimonium ac bona Ecclesiæ, ac etiam Iurisdictionem supremam (quæ omnia alia pretio superat) inuadere: & tamen, quia Principis imperio fecit, censuras effugere à sacris Canonibus latis; at hæc tam absurda sunt, vt hætenus nunquam lecta fuerint, nunquam audita. Imò si vsum Ecclesiæ, si Canones ipsamque Galliæ historiam euoluas, quàmplurima occurrent Regum exempla, qui sacrorum Communione prohibiti sunt: si ergo Reges excommunicari possunt, quantò magis Regum Legati? Tempus me deficiat, si omnium Græcorum, Germanorumque Imperatorum, si Angliæ, si Galliæ Regum exempla percurram. Clotharij quoque, Philippi Augusti, vtriusque Henrici III. & IV. notiora sunt, quam vt negari ab aliquo, aut in alium sensum explicari possint. Etiam qui in Sedem Apostolicam iniquissimi sunt, fateri coguntur, sub initium octauæ sæculi Leonem Iconomachum à Gregorio II. excommunicatum esse; eaque occasione Exarchatum Rauennatem in Italia perdidisse. Sic quoque qui maximè se Gallos profitentur, negare haud possunt, Clotharium, Philippum I. & Philippum Augustum Galliæ Reges à Pontifice, Romano excommunicatos, coactosque esse, eiectis concubinis, legitimas coniuges Thalamo restituere. Nicolaus I. Lotharium, quod repudiatâ Teutbergâ legitimâ Coniuge, Vvaldradam concubinam duxisset: Urbanus II. Philippum in synodo Claremontana: & denique Innocentius III. Philippum Augustum, & hunc quidem tantâ seueritate, vt nullus eum eo societatem iungere, nemo publicis edictis eius nomen, aut Regnum subscribere auderet, sed Diplomata hæc formulâ clauderentur: *Regnante,*

Christo . Plura , qui volet , legat solum historias Maimburgi (tanti Pontificum accusatoris) illic longo numero exempla Henrici IV. Henrici V. Friderici I. Philippi I. Othonis IV. Friderici II. Conradi I. Imperatorum reperiet , ac multa etiam Angliæ Regum , qui factis exclusi dedignati non sunt , aut Pontificis , aut huius Legatorum genibus aduolui , veniamque precari . Et quid Pontifices loquor ? Ipse Fulco Archiepiscopus Rhemensis anathema minatus est Carolo simplici Galliarum Regi , si foedus iniret cum Normannis Gente Barbara , & Idolis addicta . Verba Fulconis ad Regem scribentis hæc sunt : *Sciatis , quod si hoc feceritis , & consiliis nostris non acquieveritis ; nunquam me fidelem habebitis , sed & quoscunque potuero , à vestra fidelitate renocabo , & omnes vestros excommunicans perpetuo anathemate damnabo .* Et libro 6. Capitularium (quæ ipsi Reges approbârunt) capite 249. Hæc verba leguntur : *Huius Constitutionis forma seruetur , & velut præuaricator Catholicæ Fidei execrandum anathema fiat , & à Domino reus existat , quicumque Regum deinceps Canonis huius Censuram in quocunque crediderit esse violandam .*

Constat ergo ipsos Reges hanc in Pontifice potestatem agnouisse , ac veneratos esse . Pœnituit peccasse : veniam aut ipsi , aut per Legatos deprecati sunt : pœnas denique & delicto & scandalo impositas læti velut remedia acceptârunt . Quod si Talonium consulissent , quid aliud responderet , quàm *Censuras esse ignes fatuos Vaticani , qui in fumum resoluantur , neque alij , quàm auctori nocere : carceribus , proscriptionibus , exiliisque cogendos Sacerdotes Ecclesias pandere , & Sacramenta petentibus dare : Pontificem calumniis onerandum esse nullo falsi , aut veri discrimine , modò ut noceant . Denique quoties Pontificum sententiæ displiceant , ab ijs tanquam ab*
abusu

abusu ad Parlamentum, ad Concilia seu futura, seu non futura prouocandum esse. Hæc inquam, fuissent Talonij scelerata consilia. Sed nihil istorum magni illi Monarchæ, quippe alia Principibus, alia Aduocatis Conscientia. Agnoscebant se instar aliorum mortalium errare posse, & ideò non minus moneri corrigique se patiebantur; neque in eo Maiestatem ponebant, vt Ecclesiam contemnerent, eiusque auctoritatem pessumdarent indignis cauillationibus; sed in eo potius, vt eius se legibus submitterent, vt suo exemplo docerent, quàm oporteat Ecclesiæ censuras timere; & denique vt omnibus reuerentiam Ecclesiæ, eiusque Capiti, Romano videlicet Pontifici debitam inspirarent.

Verum quidem est, nonnullos Galliæ Episcopos, plusquàm decebat, auctoritatis suæ anxios, tenacisque, sibi pro prima instantia auctoritatem arrogasse Reges excommunicandi: vnde in illa verba contra Gregorium IV. prorupere: *Si veniret Regem excommunicaturus, ipse Excommunicatus discederet.* Hæc Talonius exaggerat, aptatque suæ causæ, quæ tamen, si aliquis huic Togato pudor, æternâ obliuione delenda, & ex Galliæ annalibus planè obliteranda fuerant. (a) Qui enim Episcopi Galliæ, vt audeant in Pontificem Romanum, Christi que Vicarium sententias, pœnas, imò anathemata dictare? num ergo Episcopi superiores? num Pontifex non solum Concilio Oecumenico, verum etiam tumultuario Episcoporum manipulo subiectus? Hæc tam absurda, tamque indigna, vt pigeat refutare.

Illud ergo verum est, constatque ex Galliæ historijs, Capitularibus, Concilijsque, olim Episcopos sibi, vt dixeram, auctoritatem adscripsisse Reges ex-

(a) Ipse Aimoinus, qui hæc verba Episcoporum recenset: Presumptuosos & audaces vocat. Aimoinus lib. 5. cap. 14.

communicandi; cū verò hęc potestate aut factio-
nibus, aut etiam Ciuilibus bellis abuterentur; sæpè
Pontifices rogati, vt soli id facerent. Quòd si Ta-
lonio otium fuisset Clementis VI. aliorūque Pon-
tificum Diplomata euoluere, ac etiam instructio-
nem Caroli IX. ad Paulum IV. pro Regina Nauar-
ræ, supplicēsque libellos d'Angenes, Perronij, & Of-
fati Cardinalium pro Henricis III. & IV. Regibus
Galliæ; id solum sufficeret, vt Talonius continuo
fateri cogeretur, agnouisse Reges, se posse à Ponti-
fice Romano excommunicari; & postquàm excom-
municati sunt, absolui postulasse: ac insuper, vt hęc
potestate soli Pontifices, non Episcopi vterentur,
enixè rogasse. Iuris etiam Consulti, Aduocatique
prioris sæculi, quàmuis hæreticorum opinionibus
imbuti, quæ tunc Galliam impleuerant; quàmuis ne-
gârint posse primo occupanti Regna exponi, aut in-
terdicto subijci (de quo nulla modò concertatio)
semper tamen fassi sunt, posse Principes excommu-
nicari, idque Theodosij, Leonis, Fridericorum, Re-
gūque Galliæ exemplis comprobârunt. Hoc ergo
tam notum certūque est, vt inficiari nemo possit,
nisi qui velit Ecclesiam auctoritate suâ priuare, illâ,
in quam, auctoritate, quæ supra Petram, imò supra
Christum, eiúsque Verbum immutabile fundata,
non locis, non temporibus, non hominum arbitrio
moueri potest, euertique.

Fixum ergo ratūque sit, posse Reges, posse Re-
gios Ministros Censuris percelli, etiam cū Princi-
pis mandata exequuntur; siquidem ea ipsa executio
cum aliquo delictorum coniuncta sit, quæ Censuras
merentur, vt nuper cum Lauardino contigit.

Quæ Talonius narrat de ijs, quæ Neapoli & in Si-
cilia contigerunt, indigna sunt refutatione, quippe
palàm & indubiè falsa.

Constat enim nonnullos ex Consiliarijs statūs.
Re-

Regijsque Ministris à Nuntio Apostolico excommunicatione percussos sacris abstinuisse, vtque Natalitia festa obire possent, prius veniam postulasse, atque etiam obtinuisse, cum clausula tamen de *Reincidentia*, nisi à Nuntio imperatis obtemperarent. In Sicilia quoque cum ob violatam Ecclesiasticam immunitatem, & Vice-Regem, & alios Regis Ministros Panormitanus Archiepiscopus anathemate, percussisset, non prius absoluti sunt, quam Archiepiscopum adirent, publicèque ac solito ritu veniam poscerent.

Ea quoque prætereo, quæ de Ignorantia Bullæ, deque eius publicatione nunquam in Gallijs facta ab aliquibus recitantur, & ipse quoque Talonius ea tantum cursim obiterque perstrinxit. Nam vt eo Pontificis Diplomate ij saltem, qui Romæ morabantur, obligarentur, sufficit illud Romæ promulgatum esse, Romæque pependisse. Nolo hic quærere, Legatus fuerit, aut non fuerit Lauardinus; quamuis enim multis rationibus euincere possim, non fuisse pro Legato habitum, cum videlicet non sufficiat aliquem pro Legato mitti, nisi etiam à Principe, ad quem mittitur, pro Legato admittatur: & quoties ipsius Pontificis Nuntij, cum ad Galliæ limites peruenissent, iussi sunt redire, nec vnquam admissi, non aliâ ratione, quam quòd Regi non placerent? Sed siue Legatus sit, siue non sit Lauardinus, sufficit iam dicere, non ignorasse illum, imò nec ignorare potuisse, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ à Pontifice vetitum esse, ne quis Ius Franchitiarum, Quarteriorum, & Asyli præterdere, multoque minus vsurpare auderet. Sciuit Lauardinus; vsurpauit tamen, nec monitus cessauit; non celari delictum poterat, non villo Priuilegio purgari; meruit ergo Censuras, incurritque; & quòd postcà non petitâ, nec impetratâ veniâ, Parochialem

S. Ludouici Ecclesiam intrauerit, adieritque Sacramenta; contemptus & iniuria fuit, Pontificis Ecclesięque auctoritatem cum fastu calcantis.

Postquam Talonius nullo fundamento dixit, à Pontifice non posse Legatos excommunicari; adiungit, multò minus potuisse ob ius Asyli & Franchitiarum: *Has enim esse ius merè temporale, sicque excommunicationi non subiacere, tantoque magis, quòd illud immemoriali præscriptione in Regem transferit.*

Sed primò quærimus ex Talonio, quis Parlamento hanc potestatem tribuerit, inter Pontificem Regemque causam Romanę vrbis, deque iure Franchitiarum iudicandi? num ergo & Pontifex, & Roma, & vtriusque causę ad parlamenti, Regisque tribunal pertinent, vt ab isto delegari, ab illo (cui tantum causę priuatorum submituntur) decidi, finireque debeant?

Deinde vt rem ex suis principijs examinemus, videndum est, quænam tandem sint illa iura, quæ in Romanam urbem sibi vendicant Legati, quæque eorum rationes; nam si Talonio credimus, potest Rex Gallię in Romanam urbem supremam sibi auctoritatem asserere; potest Pontificem throno mouere. En noua Talonij iura, quæ nec Pithæo, nec alijs (Regiorum in diuersos Principatus iurium Collectoribus) in mentem venere; nam quòd hęc auctoritate in Romanam urbem Rex interim abstineat, gratiæ Talonius & indulgentiæ adscribit, sic tamen, vt quando Regi placuerit, commodumque fuerit, vt possit hoc iure, Romęque dominari. Potest Rex, *inquit*, totã Romã potiri, nunc aliquã tantum eius parte conuentus est, quam Legatis suis cedit, & Quarterium vocant; nam ædes ipsas, Palatiũque Farnesium quod attinet, in quo Legati morantur; nec Legatorum, nec Regis est, sed Ducis Parmensis. In hoc ergo Quarterio, seu in hac vrbis Regione

(præ-

(præter lucrum, quod ex illis, qui huc confugiunt, Legatorum familiæ accedit) contendit Talonius, posse omnibus proscriptis, sicarijs, veneficis, Latronibus, Atheis, Sacrilegis, Adulteris, Meretricibus, omnibusque criminosis stationem & Asylum patere: huc Iustitiæ Ministris accessum non esse: neminem hic capi posse: nec vllum esse tam reum, quem, si huc confugerit, teneatur Legatus petenti Magistratui restituere, imò quicumque & cuiuscunque Magistratus Pontifici imperio hoc sacrarium intrauerit vincendis reis, posse à Legati Ministris percuti, occidique. Hoc ergo esse grande illud Gallici Regis priuilegium, quod non deleri, non alienari possit, & denique cuius gratiâ Parlamentum humillimè Regi supplicat, ne illud violari quouis modo patiatur.

Subit planè animum admiratio, tantos, tantæque sapientiâ præditos Senatores, quantâ illi gloriantur, qui Parisiense Parlamentum componunt, non crubescere causam tam friuolam, tam nouam, tam iniustam, & omnibus legibus Diuinis humanisque contrariam sub oculis totius Europæ sustinere, suamque illi auctoritatem præstare: & saltem moderari decebat, & aliquâ exceptione coercere; si enim Rex auctoritatem aliquam, & ius præuentionis Reos puniendis in certo aliquo, exemptoque vrbis Territorio sibi assumeret, novum quidem id esset, nullaque ratione subnixum; ferri tamen vteunque posset; quippe & delicta in aliquo tandem Territorio punirentur, & totâ Româ publicæ quieti prouisum esset. Sed nihil horum Regis Legatus. Imò quantacunque sit huius prætensi iuris, aut priuilegij iniustitia, non defunt Regi nec in aula, nec in Parlamento, nec in ipso Conscientiæ foro Adulatores, qui vt illud tueantur, Regique persuadeant, Caroli Magni, aliorumque Galliarum Regum & liberalitatem, dum Romanæ vrbis dominiū concessere, & modestiam

deftiam extollunt, cum tam modicâ urbis parte, quâ videlicet Quarterium extenditur, contenti funt.

Sed Talonius nec Caroli Magni, nec aliorum donationes, nec alios titulos moratus, vult quorumcunque criminum reos, vt primùm Legati Quarterium (quo magnus ædium & platearum numerus continetur) attigerint, continuò exemptos fieri, crimen extingui, accusationes cessare, eodémque momento, non examinatâ, omnium scelerum absolui. Quòd si alij Principum Legati eâdem ratione, quâ Lauardinus Roman inuehantur triumphantium more, Palatia & Quarteria sua militaribus stationibus impleant, armisq; vt nuper Lauardinus ius Asyli inuadant; & deinde Latronum aliquis aut domum expilet Lauardini, aut aliquem occidat ex eius domesticis, quanti ab illo strepitus, quantique clamores? *Asyla corruptelas esse, quæ ferri non possint: prouocare omne genus flagitia; obstare naturali, Gentiumque iuri; extirpanda igitur & excindenda esse, nec minori seueritate è medio tollenda, quam in Gallia Regno iura quædam Dominatiua sublata sint, quamuis longissimo & antiquissimo vsu iam dudum inolita.*

Quòd si à Talonio quæras, quæ tandem fit ratio, ob quàm tantâ contentione, grande hoc priuilegium Regi suo asserat? cum nullam néque in publicis, néq; in priuatis documentis reperiât, cogitur totam fiduciam suam in possessione duorum Gallia Legatorum collocare, Pisanâque Conuentione, quamuis nihil tale, imò contrarium hæc dicat. Sed singula videamus.

Quæro igitur ex Talonio, fateatur an neget supremam Romanæ Urbis Iurisdictionem ad Pontificem pertinere? Non credo equidem negaturum, cum faciliè ex historica narratione conuinci possit, ostendique, multis antè sæculis Pontifices Romano Principatu

patu potitos esse, quàm Stirps, ex qua Moderni Reges prodire, thronum conscenderet. Si ergo suprema & Regia Romanæ vrbs potestas semper Pontificum fuit, adèd vt nec Cæsaris, nec alterius Principis dominatum agnoscat, meritò ostendere Talonius debet, quí ergo in ipsa vrbe Dominatrice, ac Ecclesiastici statûs Metropoli Rex Gallix sibi hanc Iurisdictionem vindicare possit? Certum enim est, atque apud ipsos Gallix Iurisprudentes receptissimum, Iuribus supremæ Iurisdictionis ne centenariâ, imò ne plurium quidem sæculorum possessione præscribi posse. Additque Lebretus Aduocatus Generalis suo *de Iure supremiatis Tractatu*, omnium iurium, quibus Principes potiuntur, præcipuum, maximèque necessarium esse, ius vitæ & mortis, puniendique delicta. Si ergo Pontifex supremam in toto Ecclesiastico statu, ac præcipuè Romana vrbe potestatem exercet: si hanc ipsam omnes in Pontifice Reges agnoscunt, & idèd illius Legato primas concedunt: si hæc potestas præscribi non potest: sequitur ergo, non posse Pontificem hanc potestate priuari, nec vllam præscriptionem validam esse.

Quòd si Talonius negat, Regum Gallix iura præscribi, aut alienari posse; cur non æquè Pontificum iura? nisi fortè Talonius aliâ lance Gallix iura, aliâ Pontificis expendi velit. At supremæ Iurisdictionis eadem conditio est, in quocunque siue in Rege, siue in Pontifice reperiatur. Gaudeat Lauardinus, omnesque Gallix Legati hoc Iure immunitatis, si modò eandem immunitatem Pontificis Legato Parisijs cõcedant. Quòd si Parisijs negant, quâ rogo conscientia hanc Romæ petunt? sunt enim reciproca iura Legatorum, proueniuntque ex Gentium iure, quod idem vbique est, sicque immunitas à Gallis optata, aut omnibus Legatorum, aut nullis debetur. Legat tantum Talonius Grotij libros de iure belli & pacis, vide-

videbitque longè alia esse, quæ de Legatis, eorùmque immunitatibus Ius Gentium disposuit; quàm ipse effinxit, vt posset iniquissima Lauardini postulata quouis modo sustinere.

Cum ergo Pontifex in urbem Romanam supremâ iurisdictione gaudeat, & à nullo Principum dependente; cumque hæc ipsa suprema iurisdictione præscribi nunquam possit, & hæc ipsius iurisdictionis præcipua pars sit, ius reos puniendi; manifestè sequitur, ne hoc quidem ius posse præscribi; adeò vt prius Iurisdictione adimi Pontifici debeat, quàm potestas criminofos puniendi, capiendique locorum (intra tamen Pontificis ditionem) reperiantur, ac etiam in ijs vrbis Regionibus, quæ Quarteria appellantur; nec posse à Principum Legatis Ministros Iustitiæ impediri, multòque minùs puniri, malèque haberi.

Deinde vt Talonij rationes propiùs examinemus. Quæro an hoc Asyli & Quarterij priuilegium velit Talonius annexum esse, insertumque officio Legati, sicque omnibus Legatis deberi, an verò soli Galliæ Legato? in omnium Principum aulis locum habere, an in sola Romana? & quia Pontifex Princeps Ecclesiasticus est, & nec voluntatem, nec vires habet, quibus torrentem sustineat Gallicæ Potentiæ; quæro inquam, an idè præ alijs Principibus hæc seruitute grauari debeat? Rursus explicari à Talonio velim, quo tandem titulo hanc Legatorum immunitatem fulciri velit? Priuilegij? feudi? belli? Conuentionis? Concordati? an verò possessionis viginti ferè annis à Legatis vsurpatæ? Volui tot titulos consultò numerare, quia in nupera Declamatione nullum Talonius diuinctè expressit.

Si ergo hæc Asyli immunitas officium Legati, committatur, sequitur deberi omnibus Legatis, & in omnium principum aulis, quod nunquam Gallia concedet. Si soli Galliæ Legato debetur, quæro quo titulo

tulo huic potiùs, quàm alijs Principum Legatis? nullùm enim Talonius producit, non Conuentionis, non Concordati, non Donationis, non denique Belli; nunquam enim Gallix Rex Romam expugnauit, reddiditque Pontifici hanc conditione, vt Asylum pateretur.

Nec mihi Pisanam Conuentionem obijcias; illam enim vix cursim, timidèque Talonius attingit; quippe indignam iudicat, quæ huic causæ suffragari possit. Illa enim non de Iure Asylorum, ac Latronum, proscriptorumque patrocínio agit, sed de Legatorum, & qui illis famulantur, securitate; deque obseruantia Legatis debita, quam Corsi milites violauerant. Imò quamuis Gallix Legatus eâ occasione vsus saltem aream Farnesio palatio addictam peteret, quæ Asylo donaretur, nunquam Alexander Pontifex id concedere voluit.

Cogitur ergo Talonius totam denique Demonstrationis suæ summam ad Possessionem trium Legatorum referre, quos dicit hanc immunitate gaudios esse. Sed ex hisce tribus duos Talonio non admitto. Tertius, qui hoc ius palàm vsurpauit, est Dux Estreus. Constat gubernante Ecclesiam Clemente Decimo, tam huius, quàm præsertim odio primi eius Ministri conspirasse Principum Legatos, propriæque auctoritatè hoc ius Asyli & Quarteriorum occupasse. Iam quæro ex Talonio, an credat se mundo persuasurum, violentam vsurpatamque Possessionem, & tot Pontificum diplomatibus aduersam, ac toties damnatam sufficere extinguendis Principum iuribus, inducendæque Præscriptioni? & ideò spoliari suâ iurisdictione Pontifices, quia iniquitas temporum, metusque peiorum coëgit illos aliquandiu conniuere? Et si ita est, cur ergo Ludouicus XIV. Gallix Rex tot abolita & antiquata iura in integrum restituit, sibi que asseruit, de quibus nullus

nullus Galliz Regum hætenus cogitauerat?

Nulla ergo præscriptio obtendi potest; sed neque modus accusari, quo Innocentius hoc malum extinguere aggressus est. Quamuis enim iam in ipso limine sui Pontificatus agnosceret, nullum Romæ aut grauiorem abusum vigere, aut remedio digniorem; non ideò tamen illi è medio tollendo inconsultè, abruptimque accinctus est, sed lentè placidèque; iam Rege per Nuntios tentato, iam morte expectatâ; nec prius visi satellites circa palatium Farnesium, quàm extincto Eſtreo Legato, conditòque; adeò vt etiam cadaueri reuerentia haberetur. Hoc est Galliz hostem profiteri? hoc, vt causatur Talonius, Regem ex industria irritare? imò hoc ad iustitiam, publicamque quietem pertinuit, nec aliud vulgata Bulla, snblatâque flagitijs securitate, ac impunitatis spe (quam Quarteria prouocabant non minimam vrbis partem complexa) sibi Innocentius proposuit. Imò ne quidem ad vulgandam Bullam processit, nisi prius per Nuntios & repetitis vicibus monitò, rogatòque Rege, dignaretur Legatis, quos Romam destinabat, imperare, vt hâc immunitate & Asylo abſtinerent.

En tibi Innocentij Pontificis delicta & culpas, ob quas dignum eum censuit Talonius, quem pro Gallorum hoste, Hæreticorum verò præsertim Iansenistarum, & Quietistarum Protectore traduceret. Cui vnquam in mentem venisset, eo ipso tempore, quo Galliz Rex tantum Catholicæ Religionis Zelum ostendat, tantumque ardorem omnes, quotquot in Gallijs hæresin profitentur, ad Ecclesiæ finem reuocandi; reperiri tamen ex Regijs Ministris, qui famosis libellis, & calumnijs longè indignissimis famam Romani Pontificis, Sedisque Apostolicæ inquinare audeant?

At: Euenit ergo aliquid etiam hoc tempore, quod nulla deinceps Posteritas credet. Ministros videlicet il-

lius

ius Regis, cuius auctoritate Iustitiam totâ Gallia florentem videmus; velle tamen, imò extorquere à Romano Pontifice, vt asylum, tutamque stationem omnibus flagitijs, inque ædibus Legatorum Romæ aperiat: & Pontifice tam iniustis conatibus aduersante, continuò & Romæ Lauardinum comparere, armatum, pugnacemque; & Talonium Parisijs tot faces, quot calumnias vibrantem in eum Pontificem, quo vix alium ex ijs, qui Ecclesiam gubernarunt, pietate & sapientiâ superiorem inuenias: in eum inquam Pontificem, cui non alia cura, quam Dei, Ecclesiazque sibi commissæ; cui nulla cumulandi Thesauros, augendæque familiæ cupiditas, qui se totum, suâsque curas & vigilias in id solum impendit, vt nomen Christianum longè lateque extendat, deleatque Infidelium Potentiam. Qui denique virtutibus suis meruit, vt cum eo Rex Christianissimus vires & amicitiam iungat, exemploque aliorum Galliaz Regum pietatis & gloriæ suæ partes ducat, studia Romani Põtificis promouere, Sedisque Apostolicæ dignitatem auctoritate suâ fulcire.

Et verò si Galli reuerentiam obseruassent, & Principi, & Pontifici debitam, sufficere Innocentio poterat sub pœna læsæ Maiestatis Asyla & Quarteria prohibere; nunc verò postquam alia rerum facies; quid aliud Pontifex potuit, quam vt tollendo abusu tam infami, plenòque periculis totam explicaret Ecclesiaz seueritatem? & tamen ne hanc quidem sufficere, imò à Regijs Ministris Caluinistarum more contemni, experientia nimium docuit. Quid ergo sufficiet, quando nec Religio suffecit ijs coercendis, qui tam impia consilia, tamque scandalis plena Regi suggestère?

Restat vt alia percurramus à Talonio obiecta: *Non potest, inquit, Pontifex esse iudex in sua causa.*

Ergo, nec Rex, nec Parlamentum; quòd si nihil

hoc aut Regem, aut Parlamentum impedit, vt non possint leges & dicta vulgare, quibus iura cum vtilia, tum honoraria sua tueantur, cur impediunt Pontificem? Potuit ergo Pontifex tanquam Princeps Supremus Romanæ vrbs edictum Bullamque conscribere, quâ publicæ quieti, iustitiæque prouideret, cumque & Bulla, & Bullæ executio in sola Pontificis ditione locum haberet; non opus fuit, illam aut in Gallia promulgari, aut Lauardino insinuari; nam, neque Galliarum Rex Leges suas aut Legatis aut exteris, qui in Gallia morantur, promulgari facit, & tamen omnes volentes inuitosque constringunt nemine conquerente, Regem non posse in causa propria iudicem esse.

Illud verum est, velle Gallos, conarique, vt Pontificem ex Principe supremo Feudatarium & Vasallum Regibus faciant. At fieri hoc non potest, cum potestas Pontificis siue spiritualis, siue temporalis à nullo Principum dependeat, nullique subiecta sit. Quòd si tanta Regibus cura, in iuribus suis conseruandis etiam malè quæsitis; non minor esse debet Romano Pontifici in conseruanda spirituali & temporali sua, & à Deo accepta dignitate; nam quòd hætenus Pontifex temporalibus armis obstinuit; non ideò alijs, multòque potentioribus pepercit, orationibus videlicet, lacrymisque; hæc tot calumnijs, insultibus, iniurijsque opposuit; & forsan maiori effectu, quàm Aduersarij opinentur, Deo Sanctorum ac præsertim sui Vicarij iniurias plerumque vindicante, verbo: *Timeat orationem, qui non timuit exhortationem.*

Tandem obijcit Talonius: *Non posse ob iura, causasque merè temporales quemquam excommunicari.*

Respondeo aliud esse res temporales, aliud crimina, quæ rerum temporalium intuitu committuntur, quid magis temporale, quàm ipsa pecunia? & tamen quis

quis nescit, tam vniuersalibus Ecclesiæ, quàm particularibus Galliæ Canonibus fures expilatorésque Templorum sacrilegij damnari, ac etiam excommunicatione puniri? & quid in Gallia frequentius, quàm vt ex præscripto noui Codicis cogantur Ecclesiæ Ministri in causis merè temporalibus prius monitorijs, deinde censuris & excommunicationibus in Contumaces agere? Demus ergo causam Asyli & Quarteriorum esse merè temporalem: at crimen sacrilegij, quo se obstringunt, quicumque ius illud vsurpant, prohiberi, puniri que excommunicationibus potuit.

Cæterùm res ipsa & veritas est, bonorum, iuriumque Ecclesiasticorum vsurpationem, vnum ex atrocioribus delictis, & sacrilegium esse, mererique, excommunicationem. Sic antiqua Galliæ Concilia, quæ solâ Regum auctoritate coacta esse Talonius contendit; sic Caroli Magni, Carolique Calui Capitularia loquuntur; quibus omnes, quicumque decimas, iura, feuda, terras, prouentus & Iurisdictionem Ecclesiarum inuaserint, aut aliàs vsurpauerint, anathemate puniuntur.

En tibi Galliæ Regum sententiam, quâ res & Iura Ecclesiæ inter res sacras reponuntur, eorúmque vsurpacio pro sacrilegio habetur excommunicatione digno. Quòd si feuda & alia Ecclesiæ Dominia ad Episcopos aut Abbates pertinentia rebus sacris adscribuntur, quantò magis suprema Iurisdictione Ecclesiæ Romanæ Christi que Vicario debita? quantòque grandius sacrilegium, si ista rapere aggrediaris? non ergo vt sibi falsò Talonius persuadet, quæstio Asyli & Quarteriorum ad causas pertinet merè politicas, prophanásque, sed ad causas maximè sacras. Quocumque enim modo suprema Romanæ vrbis Iurisdictione ad Pontifices deuenerit, constat multis iam sæculis fuisse ab illis possessam; constat

quoque eodem momento, quo ad Ecclesiam peruenit, Deoque consecrata fuit, mutasse naturam, & de profana in sacram euasisse, sicque ex factorum Canonum Galliarum Conciliorum sententia, quicumque sibi illam usurpauerint, anathemate dignos esse.

Quamuis ergo & suprema Romæ, totiusque Ecclesiastici statû Jurisdictio, & ingentes Principatus, quibus gaudent Romani Pontifices, à Carolo Magno, aliisque Galliarum Regibus prouenisse concederemus, id tamen multi in Gallia Auctores non admittunt; negari non potest, ab eo statim momento, quo absolute, nulloque reseruato iure feudi, aut superioritatis Ecclesiæ, Christi Vicario donata sunt, non posse à quoquam violari, adimique Romano Pontifici, qui illam tot iam sæculis possedit. Alioquin & sacrilegus erit, quicumque in res Deo dicatas manus iniecerit, & reus anathematis, omniumque pœnarum, quas huiusmodi usurpatoribus infligunt Galliarum Concilia, quasque in ultimo Diplomate Innocentius repetijt; nec enim noui aliquid decreuit, sed antiquostantum Canones reuocauit.

Et planè si iniusticiam consideres, & ingentia mala, quæ ex Asylis, & iure Quarteriorum proueniunt, indignum profectò Pontificiâ Dignitate Innocentium dixeris, sacræque Sedis desertorem, si turpissimo metu fractus, iura suæ Ecclesiæ, quæque in depositum accepit, Principum cupiditati exponeret; neque tam grandi abusi delendo totâ auctoritate sua laboraret.

F I N I S.

ANT 1316302